

Riksdagens protokoll

2011/12:130

Torsdagen den 14 juni

Kl. 09.00 – 17.32

Protokoll
2011/12:130

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 8 juni.

2 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Lena Sommestad som suppleant i konstitutionsutskottet från och med den 1 augusti.

Andre vice talmannen förklarade vald *från och med den 1 augusti* till

suppleant i konstitutionsutskottet

Lena Sommestad (S)

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM151 Mellanstatligt avtal om jordobservationsprogrammet GMES KOM(2012)218 till utbildningsutskottet

2011/12:FPM152 Modernisering av statliga stödet i EU (Almuniapaketen) KOM(2012)209 till näringsutskottet

4 § Anmälan om uteblivna svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:390

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:390 Restaurangmomsen
av Bo Bernhardsson (S)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att finansministern inte har möjlighet att besvara interpellationen under juni månad på grund av andra engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 13 juni 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:395

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:395 Servicekontoret i Angered
av Shadiye Heydari (S)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att finansministern inte har möjlighet att besvara interpellationen under juni månad på grund av andra engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 13 juni 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:404

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:404 Återställande av det sociala avgiftssystemet

av Jasenko Omanovic (S)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att finansministern inte har möjlighet att besvara interpellationen under juni månad på grund av andra engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 13 juni 2012
Finansdepartementet
Anders Borg (M)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Prot. 2011/12:130
14 juni

Interpellation 2011/12:414

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:414 Finanspolitiska insatser för ökad jämlikhet av Eva-Lena Jansson (S)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att finansministern inte har möjlighet att besvara interpellationen under juni månad på grund av andra engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 13 juni 2012
Finansdepartementet
Anders Borg (M)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2011/12:159 till arbetsmarknadsutskottet

Skrivelser
2011/12:140 till näringsutskottet
2011/12:161 till utbildningsutskottet

Motion
2011/12:U29 till utrikesutskottet

Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Regeringen ska styra riket medan riksdagens huvuduppgifter är att besluta om lagar och budget och utöva kontrollmakten. Jag tror att de flesta här i riksdagen har börjat med politiskt arbete för att vi vill genomföra idéer och få en förändring i verkligheten. Men kontrollmakten är viktig och nödvändig i en levande demokrati.

Riksdagens kontrollmakt sker främst genom justitieombudsmännen, Riksdagens revisorer och konstitutionsutskottet. KU har sedan över 200 år tillbaka en viktig och speciell uppgift som granskare av regeringen. I grundlagen formuleras det med att KU ansvarar för granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. I vårbetänkandet som ska diskuteras i dag handlar granskningen främst om statsrådets tjänsteutövning.

Vanligtvis lägger riksdagens utskott fram förslag som sedan riksdagens ledamöter ska ta ställning till. Så är inte fallet den här gången. KU har redan tagit ställning, och det kan inte riksdagen ändra på. Om däremot enskilda ledamöter vill driva igenom en omröstning för att få stöd för en reservation blir det en fråga om en opinionsyttring från riksdagen som man då genomför. Det är en opinionsyttring som inte har någon betydelse i sak men som ändå kan vara viktig.

Det är i enlighet med regeringsformen KU:s ledamöter som genomför granskningen av regeringen, inte riksdagen som helhet. Därför har också ledamöterna i utskottet ett särskilt personligt ansvar. Det är inte i enlighet med uppdraget att gömma sig bakom ett parti eller agera försvarsadvokat för sin egen minister. Vi är satta att granska regeringen på uppdrag av svenska folket och Sveriges riksdag.

Arbetet i KU går till så att enskilda ledamöter eller utskott i riksdagen anmäler att man vill få till stånd en granskning i någon fråga. Varje anmälan tas på allvar och får ett seriöst omhändertagande. En tjänsteman i KU:s kansli får uppdraget att ansvara för utredningen som genomförs.

Arbetet sker i flera steg med till att börja med inhämtning av underlag och handlingar från Regeringskansliet, myndigheter och medier. Tjänstemännen lägger sedan fram promemorior med underlag om den lagliga bakgrunden och vad KU har sagt tidigare. KU ställer därefter skriftliga frågor till ministrar, departement med flera.

På slutet av processen genomförs ibland utfrågningar av enskilda statsråd eller andra som berörs. Till sist tar KU ställning i frågan om det finns anledning att rikta kritik mot statsrådet eller regeringen som helhet och hur man borde ha handlat i stället.

I år är det lite färre anmälningar än vad som är vanligt. Vi har ca 20 ärenden. Den stora KU-frågan som cirkulerat i medier under våren, den

om vapensamarbete med Saudiarabien, kommer inte att komma upp i dagens betänkande utan sannolikt först nästa vår. Detsamma gäller granskningen av uppdelningen i skilda elområden. Det är en fråga som blivit föremål för prövning i domstol och som vi därför beslutat att avvakta med.

De flesta av ärendena har utskottet blivit överens om. Det har funnits rimliga skäl för enskilda ministrars ageranden och uttalanden. I något fall, till exempel när det gäller justitieministerns påstående i riksdagen att Moderaterna inte sedan 1976 tagit emot bidrag från juridiska personer, har man i departementets svar till KU bett om ursäkt för felet genom att erkänna att det var ett olyckligt uttalande. KU har då inte sett någon anledning att driva frågan vidare.

Men det finns några ärenden där KU valt att rikta kritik mot enskilda statsråd och också mot statsministern och regeringen som helhet. I några fall handlar det om viktiga principiella ställningstaganden som bör ha betydelse för hur regeringen ska agera i liknande situationer i framtiden och därigenom bilda utgångspunkt för hur praxis utvecklas.

Jag kommer att lyfta fram tre ärenden som jag anser bör ha en sådan lite mer principiell betydelse för framtiden. Det handlar om överläkaren och forskningsministern, lärarlegitimationerna och den amerikanska ambassadens övervakning i Sverige.

Den första frågan handlar om hur regeringen ska förhålla sig till sina myndigheter. Överläkaren som blev åtalad för ett allvarligt brott men senare helt friad fick uppleva något som vi alla andra ska vara glada att vi sluppit vara med om. En del av den historien handlar om att överläkaren också var ledamot i en etisk nämnd. Från forskningsministern och departementet fick hon under processen telefonsamtal om att hon var olämplig på grund av åtalet och borde ta en timeout från nämnden. Hon säger själv att hon till och med fick beskedet att man hade beslutat att hon inte skulle delta men att hon ändå förvägrades att få ett skriftligt besked om beslutet.

En etisk nämnd är en självständig myndighet. Regeringen utser dess ledamöter och kan också entlediga någon som man inte längre har förtroende för. Men det dagliga arbetet ska ledas av nämndens ordförande, alltså myndighetschefen. En minister bör därför, enligt KU, inte gå in i direkta samtal med ledamöter för att försöka styra vilka som för tillfället kan anses som lämpliga att gå på nämndens eller myndighetens möten. Det arbetet och de samtalen bör ankomma på nämnden och dess ordförande. Departementet kan föra en eventuell dialog med ordföranden. En minister som inte är nöjd därmed måste använda sig av kollektiva beslut för att entlediga ledamoten eller till och med ordföranden om man inte är nöjd med hur frågan hanteras.

När det gäller lärarlegitimationerna har vi under året sett hur genomförandet av riksdagens beslut blivit kraftigt försenat, fördyrat och i stor utsträckning något helt annat än det de flesta förväntat sig. Här menar regeringens representanter att problemen måste ses som Skolverkets brister och ansvar. Men KU granskar inte myndigheterna utan regeringen. Slutsatsen som blev alltmer tydlig under utskottets arbete var att utbildningsministern har ett ansvar för debaclet och misslyckandet med

lärarlegitimationerna. Man har verkställt ett beredningsarbete, men kvaliteten på detta har varit alldeles för dålig. Det är först efter riksdagens beslut, när regeringen själv tar fram behörighetsförordningen, som det blir tydligt att reformen är något helt annat och betydligt mer komplicerat att genomföra än vad exempelvis utredningen och Skolstyrelsen föreställt sig.

Den principiellt viktiga frågan är att regeringen har ett beredningstväng enligt grundlagen. För att det ska fungera på ett kvalitativt godtagbart sätt kan man inte utan vidare i efterhand ändra innehållet i ärendet på ett sådant sätt att det får helt andra proportioner och en annan betydelse än vad som förespeglats under beredningsprocessen. Man borde därför också i Utbildningsdepartementet ha inhämtat fler upplysningar och yttranden i betydligt större utsträckning inför regeringsbeslutet om behörighetsförordningen. Regeringen har alltså, på flera sätt, brustit i sitt beredningsansvar. Det har bidragit till att riksdagens beslut om lärarlegitimationerna inte kunnat genomföras som det var tänkt.

Den tredje frågan gäller den amerikanska ambassadens övervakning i Sverige. Det är en fråga med utrikespolitiska dimensioner med betydelse för hur vårt land uppfattas av andra. Frågan gäller också hur den svenska regeringen tar sitt ansvar för att verka med integritet och fasthet gentemot andra länder för att skydda svenska medborgare och upprätthålla svensk lag i Sverige.

KU menar att regeringen agerade alldeles för passivt när det i medierna blev uppenbart att den amerikanska ambassaden under lång tid bedrivit en verksamhet med övervakning långt bort från ambassadområdet och med ett betydande antal anställda. Den norska regeringen agerade tydligare och mer resolut i samma situation gentemot USA, och den norska regeringen lade också fram ett program för att minska risken för att något liknande skulle kunna hända igen. Den svenska regeringen lade i stället ned sitt arbete med att undersöka vad som egentligen hade hänt när åklagaren beslutade om en förundersökning gentemot de svenska medborgare som anställdes av den amerikanska ambassaden. Det var en undersökning som senare, inte oväntat, blev ganska meningslös eftersom personerna i fråga hade tystnadsplikt och den amerikanska ambassaden några månader tidigare hade för den lokal där verksamheten bedrevs givits diplomatisk status av svenska UD och arkiven därmed inte var möjliga att nå.

Det är inte rimligt att både justitieministern och statsministern gömmer sig bakom åklagaren och tar hans förundersökning mot några enskilda svenskar som skäl för att Sverige lägger sig i en viktig utrikespolitisk fråga som snarare handlar om hur Wienkonventionen ska tolkas och hur länder ska uppträda gentemot varandra. Det fanns dessutom viss kunskap om den amerikanska ambassadens verksamhet inom flera svenska myndigheter. Kommunikationen dem emellan och gentemot regeringen borde ses över.

Till sist ska jag kort ta upp den politisering som de borgerliga ledamöterna i utskottet påstått att majoriteten i KU bedrivit i samband med arbetet med vårt granskningsbetänkande. Jag blev uppriktigt förvånad när den kritiken kom, särskilt att den kom från ledamöterna i regeringsparti-

erna. Det hade varit en annan sak om det skulle gå att säga att de själva hade arbetat för att få till en bra granskning där de också varit beredda att kritisera de egna. Nu är det i stället oppositionen som fått hela ansvaret, även för att granskningen ska bli rimlig, rättvis och ta sin utgångspunkt från konstitutionella regelverk. Det går inte att se kritiken om politisering som något annat än att de har svårt att anpassa sig till en situation där den egna regeringen befinner sig i minoritet. Det skulle bli större respekt för de borgerliga ledamöternas synpunkter om de stod upp bättre för sin egen integritet och självständighet gentemot regeringen i granskningsarbetet.

Anf. 2 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Granskningen av årets anmälningar till konstitutionsutskottet är nu klar och anmäls i och med denna debatt i dag i kammaren.

Granskningen är en grundlagsfäst uppgift för utskottet. Uppgiften utgår från att så objektivt och på så juridiska grunder som möjligt granska regeringens tjänsteutövning. Samtidigt som utskottet ska göra en juridisk bedömning är vi alla i utskottet politiker, vana vid att göra politiska bedömningar. Men juridik är inte en exakt vetenskap utan är föremål för olika tolkningar.

Jag vill också här i inledningen passa på att anmäla att i de ärenden som rör den tidigare socialdemokratiska regeringen har jag inte deltagit eftersom jag själv satt i den regeringen.

I sak omfattar granskningen 19 ärenden. I dessa ärenden finns sju reservationer. I flera ärenden är konstitutionsutskottet kritiskt till regeringens agerande. I det här sammanhanget vill jag konstatera att vi socialdemokrater inte har några reservationer i betänkandet, varför jag också inledningsvis yrkar på godkännande av utskottets anmälan i sin helhet.

Den första allmänna reflexionen jag vill göra om årets granskning handlar om att det känns som att det alltmer förekommer informell styrning av myndigheterna från regeringens sida. Informella kontakter är nödvändiga – säkert också bra – för att regeringen ska få en bra inblick i myndigheternas verksamheter, med de möjligheter och problem som finns där. Men i några av årets granskningsärenden känns det som att de informella kontakterna gått över gränsen till informell styrning. Eftersom informell styrning sällan lämnar några spår efter sig blir det svårt att följa upp den, och i flera fall ser vi att olika händelser föregås av en avsaknad av dokumentation.

I frågan om införandet av lärarlegitimationer pågick i inledningsskedet ett väl dokumenterat och rätt omfattande beredningsarbete. När sedan förordningen om hur införandet av lärarlegitimationer skulle gå till i praktiken kom saknades plötsligt dokumentationen och det blev svårt för konstitutionsutskottet att följa ärendets hantering. Regeringen har därför, trots en relativt omfattande beredning, inte tagit genomförandefrågorna på tillräckligt stort allvar. En avsevärd försening av reformen har till följd av detta uppstått. Regeringen bär i och med detta det övergripande ansvaret för att reformen inte kan genomföras på det sätt som riksdagen förespeglats och även beslutat om.

Informell styrning har också förekommit på ett mer svårförståeligt sätt. I samband med att Regeringskansliet lämnade svar på skriftliga

frågor i ett granskningsärende framgick det att det rutinmässigt sker kontroller från Försvarsdepartementets sida av att Försvarsmakten förstår vikten av att hemliga uppgifter inte sprids. Att denna typ av styrning skulle vara en rutinuppgift för en statssekreterare framstår som mycket märkligt.

Alla myndigheter måste förutsättas följa de lagar som gäller för verksamheten. Försvarsmakten borde därför ha sådana rutiner inom sig att denna kontroll inte skulle behövas och alltså vara onödig. Icke desto mindre förekommer den uppenbarligen. Även om den inte är konstitutionellt felaktig är den i mina ögon märklig. I det granskningsärendet finns det därmed inga konstitutionella anmärkningar mot regeringens agerande.

Regeringens information till riksdagen kan också ifrågasättas i det granskningsärende som gäller svenska Postens samgående med Post Danmark. Där slöt regeringen ett avtal som i sig låg inom ramen för riksdagens bemyndigande men utan att informera riksdagen om avtalets innebörd. När förslaget sedan skulle behandlas i riksdagen om att ändra bemyndigandet skapades stora problem eftersom riksdagen inte hade kännedom om på vilka sätt regeringen bundit upp möjligheterna för riksdagen att agera och konsekvenserna av olika typer av agerande.

Här borde regeringen självfallet sett till att riksdagen hade tillräcklig information så att beslutsunderlaget för riksdagens ställningstagande var så fullödigt som möjligt.

Ett annat ärende där regeringen har brustit i information till en av sina myndigheter är frågan om prövningen av tilltänkt finansär till Saab. Eftersom ärendet senare ska diskuteras i särskild ordning nöjer jag mig med att här konstatera att det generellt finns anledning för regeringen att fundera över hur man delar med sig av information för att på bästa sätt se till att riksdagen och myndigheterna kan fullgöra sina uppgifter fullt ut.

Slutligen vill jag beröra ett ärende som gäller så kallad vertikal integration inom apoteksbranschen. Vertikal integration betyder att man både bedriver tillverkning av läkemedel och utövar försäljning av läkemedel. Det är förbjudet i lag.

I den inlämnade anmälan påvisas att det förekommer något som skulle kunna beskrivas som vertikal integration. Frågan om det förekommer är dock inte en fråga för utskottet att pröva. I stället har utskottet prövat hur regeringen har agerat för att vertikal integration inte ska uppstå i samband med utförsäljningen. Därmed finns det inget att anmärka på. Men det finns en märklig passivitet från regeringens sida vad gäller att agera utifrån påståenden om att sådant förekommer. Ansvarigt statsråd känner inget ansvar för detta utan menar att det är helt upp till myndigheten att sköta det.

Såvitt känt har myndigheten inte agerat på något sätt, och ändå var en av de viktigaste förutsättningarna för att utförsäljningen av Apoteket skulle kunna ske att det inte skulle få förekomma någon vertikal integration. Mot denna bakgrund är regeringens passivitet förvånansvärd även om den inte är konstitutionellt felaktig.

Anf. 3 PER BILL (M):

Herr talman! Precis som ordföranden sade ska KU enligt regeringsformen 13 kap. 1 § ganska statsrådets tjänsteutövning och regeringsändens handläggning.

Det är sjätte gången som jag är med och gör detta. Till att börja med vill jag rikta ett tack till KU:s kansli, Kristina Svartz, Peder Nielsen och övriga. Det är tack vare er som vi har dessa 760 sidor text att luta oss emot när vi ska ha denna debatt. Stort tack!

Under de här sex åren har vi i Alliansen jobbat efter samma utgångspunkter, nämligen att objektivt granska regeringen, att vara konstitutionellt stringenta och relevanta, att värna KU:s integritet som kontrollorgan och att arbeta på ett sådant sätt att vi ägnar oss åt normprovning som syftar till att utveckla regeringsarbetet, det vill säga att alla som jobbar i Regeringskansliet ska kunna titta på det här granskningsbetänkandet, gå igenom det och förbättra hur man arbetar. Jag tycker att vi har bidragit till detta på ganska många områden under de här sex åren.

Precis som ordföranden sade är det relativt få, bara ungefär 20, anmälningar. Det innebär att vi har haft ganska gott om tid. Det är också relativt små ärenden, vilket har inneburit att det inte har varit så vansinnigt mycket faktamaterial att samla in. De konstitutionella knutarna tillhör inte de allra värsta under de senaste årtiondena.

Vi hade till exempel betydligt mer att göra 2010. Då hade vi 33 anmälningar, och där särskrev vi oss i 12 av dessa 33 anmälningar. Man kan också säga att det finns mer samstämmighet om vårt granskningsbetänkande i dag än vad det gjorde 2010.

Herr talman! Det är kanske just de här ganska små konstitutionella sakerna som gör att jag tycker att de fyra oppositionspartierna hemfaller lite grann åt politik. Det är snarare så att man politiskt ogillar någonting än att man konstitutionellt kan peka på saker. I konstitutionsutskottets lilla gröna, som vi brukar kalla den, kan man till exempel i en av våra slutsatser läsa: Konstitutionsutskottets granskning ska vara rättslig. Det är en politisk uppgift att genom granskning av regeringsarbetet från rättsliga utgångspunkter värda legalitetsgrundsatsen.

Jag tror att mina kolleger i Alliansen kommer att kunna visa att det har brustit lite på det området i några av de sex ärenden som vi ska debattera.

Herr talman! I en sådan här debatt fokuserar vi på skillnader i bedömningar. Vi kommer därför att debattera de sex ärenden där vi har särskrivit oss. Men enligt konstitutionsutskottets lilla gröna är de områden där vi blir överens och där vi gemensamt allihop konstaterar någonting positivt eller gemensamt kritiserar någonting väl så viktiga för den framtida rättsutvecklingen. Det brukar vi ibland kalla konstitutionella guldskor. Jag tror att det finns åtminstone två sådana den här gången.

Det gäller den fråga som ordförande Peter Eriksson pratade om, nämligen de här etikprövningsnämnderna. Vi har inte riktigt kommit fram till samma slutsats, men jag tror att vi är ganska överens om att det saknas uttrycklig rättslig reglering och att regeringen bör överväga om det behövs en sådan eller inte.

Ett annat konstitutionellt guldkorn är att det är legitimt att använda regeringens hemsida för att förmedla regeringens politik. Det låter ganska rimligt, men det har vi faktiskt aldrig konstaterat förut. Detta är vi nu överens om. Jag tror att det är bra.

Sedan har vi sex ärenden som vi ska debattera under förmiddagen och med lite otur kanske en bit in på eftermiddagen. Det första handlar om arbetsmarknadsministerns uttalande och agerande i en viss EU-fråga. Där kommer Karl Sigfrid att sköta debatten för vår räkning om en liten stund.

Sedan handlar det om beredningen av lärarlegitimeringsreformen. Där kommer Cecilia Brinck och Mathias Sundin att debattera från vår sida.

Vidare handlar det om en utländsk affärsman som finansiär till Saab. Där kommer Andreas Norlén och Per-Ingvar Johnsson att debattera från vår sida.

När det handlar om bristande järnvägsunderhåll och de konstitutionella aspekterna på det kommer Lars Elinderson och Mathias Sundin att sköta debatten.

När det gäller den amerikanska ambassadens SDU-verksamhet kommer Andreas Norlén och Tuve Skånberg att sköta debatten.

Sist men inte minst har vi frågan om överläkaren och etikprövningsnämnden. Det är kanske den mest spännande debatten vi har, och där kommer vi att ha fyra företrädare från Alliansen.

Herr talman! När riksdagsledamöter kommer till kammaren och har hälsat på talmannen brukar de bläddra i betänkanden och leta efter det ställe där man ser alla reservationer. Man brukar säga att det är konstigt att KU:s betänkande är så annorlunda. Det beror på att vi är annorlunda på det sättet att det är KU som lägger fram det här granskningsbetänkandet, precis som ordföranden var inne på.

Sedan har det tyvärr blivit en praxis från både det blå laget och det rödgröna laget att begära voteringar, och de får nog ses mer som symboliska saker eftersom de inte kommer att ändra vad KU har kommit fram till.

Trots att vi har sex skinande reservationer tänker jag inte yrka på godkännande av anmälan i någon av dem, utan jag kommer bara att anmäla att vi lägger fram det här granskningsbetänkandet.

Anf. 4 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag vill också börja med att tacka kansliet. Det är ett imponerande arbete som ligger bakom detta. Det är imponerande hur snabbt och noggrant arbetet sköts mellan våra utskottsmöten. Det ligger ett viktigt och imponerande arbete bakom det underlag vi får. Stort tack till kansliet!

Konstitutionsutskottet väger tungt. Massmedierna är mycket intresserade av vad konstitutionsutskottet kommer att säga. De är till och med så intresserade att de råkade skriva det några dagar innan vi preliminärt hade justerat betänkandet.

Med viss förvåning har jag även noterat att vänner och bekanta är intresserade av vad konstitutionsutskottet har att säga, och det gäller inte bara utifrån ett politiskt perspektiv, utan de är faktiskt intresserade av vad vi har skrivit i de olika ärendena.

Vi vet att det är viktigt för statsråden och regeringen vad KU säger, och det är inte så konstigt. Går man tillbaka i utskottets historia och ända till 1809 års grundlag kan man se att det som står där om konstitutionsutskottets roll gäller än i dag. Så här stod det då om rollen: att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarna och yttranden däröver till riksens ständer avgiva samt att granska de i statsrådet förda protokollen.

Det är vår uppgift än i dag, om än uttryckt med något modernare svenska.

Tittar man på vilka som varit ordförande och vice ordförande genom åren ser man att det är en imponerande samling personer. Baltzar von Platen grävde uppenbarligen inte bara kanaler utan var även ordförande i konstitutionsutskottet. Karl Staaff och Nils Edén var liberala statsministrar – man får gå tillbaka en del i tiden för att hitta sådana, men de har funnits – var också ordförande i KU. Lars Johan Hierta, en av våra största yttrandefrihetskämpar i svensk historia, var också vice ordförande i konstitutionsutskottet. KU väger alltså tungt.

Därför tycker jag att det är synd att vi inte har kunnat samla oss i ännu fler ärenden. I 14 av dem har vi lyckats göra det. Det är bra, men jag tror att det hade varit möjligt att enas i några fler. För mig är det uppenbart att anledningen till att vi inte kunnat samlas kring ett antal av ärendena är att man vill använda dem som politiska slagträn. Det handlar om politiskt heta frågor. Informationen om dem har varit så het att den har läckt ut till medierna och plockats upp av andra aktörer, till exempel fackförbund, och använts som slagträn i debatten. Detta har skett delvis med den felaktiga informationen.

Lärolegitimationen nämnde ordföranden i sin inledning, och det är en typisk sådan fråga. När man har förlorat debatten om skolpolitiken i allmänhet får man försöka gripa de halmstrån som finns. Lärolegitimationsreformen har blivit försenad, men vilken kritik riktar man mot regeringen? Den är svår att förstå. Sverigedemokraterna tillsammans med S, V och MP skriver själva att reformen har utretts enligt rådande regelverk och praxis, enligt gängse regler och rutiner. Där finns alltså egentligen inte någon kritik. Men på något sätt borde utbildningsministern och regeringen ha förstått och förutsett it-problem och andra problem. Det är en väldigt tunn historia som man bygger kritiken på, och det är politiska skäl som ligger bakom, tror jag.

Man får naturligtvis också titta på sin egen roll i sådana här sammanhang. Ansvar ligger inte bara på andra, utan man får också titta på vad man själv kunde ha gjort. Det gäller naturligtvis även mig framöver, men jag tycker att det är uppenbart att några av de här frågorna är politiska slagträn, och man försöker konstruera kritik som egentligen inte existerar enligt granskningen.

Anf. 5 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Jag vill i den här inledningen ta upp några övergripande synpunkter på årets granskningsarbete i konstitutionsutskottet.

Den första handlar om läckan av uppgifter om vad konstitutionsutskottet skulle komma till för slutsatser i sitt granskningsarbete. Läckan

kom söndagen före justering i år, till och med före den preliminära justeringen. Förra året var det en likartad läcka före den slutliga justeringen.

Som jag uppfattar det har alla ledamöter i konstitutionsutskottet förnekat att de har läckt ut uppgifter, och dessutom har vi i konstitutionsutskottet varit helt eniga om att vi inte misstänker att någon tjänsteman har läckt ut uppgifter om våra preliminära ställningstaganden.

Jag ser allvarligt på det här och den betydelse som det kan få. Det ledde till att det inte fanns utrymme för fortsatt diskussion och fortsatta förhandlingar om ställningstagandet när vi skulle komma till den preliminära justeringen. Det innebär också att vi på olika sätt misstror varandra, vilket naturligtvis inte är bra om man ska försöka komma överens om någonting.

Uppenbarligen sker detta för att någon vill dra fördel genom att fastställa bilden av granskningsresultaten. När det dessutom finns överdrifter i bilden i förhållande till det som varit preliminära ställningstaganden blir det inte bra, utan det skapar fortsatt misstro.

Inför det arbete som vi i konstitutionsutskottet ska göra när det gäller vapenaffärerna med Saudiarabien, har utskottet begärt in ett omfattande material belagt med utrikes- och försvarssekretess. Det är naturligtvis känsligt om vi ska hantera sådana uppgifter när vi vet att det förekommer läckor. Jag ser oerhört allvarligt på detta. Att det finns läckor skadar förtroendet. Just när det gäller det sekretessbelagda materialet bör det naturligtvis inte förekomma läckor, och det skadar förtroendet när det gäller vårt preliminära granskningsmaterial.

Jag vill också ta upp att vi i Saab–Antonov-fallet har varit helt överens om att de uppgifter som förekom i anmälan från två socialdemokratiska riksdagsledamöter var felaktiga. Arbetet har gått vidare och man har försökt hitta andra fel begångna av regeringen och ministern i det här ärendet, och då är det lätt att det blir en polarisering och politisering på ett sätt som jag tycker inte är bra.

Jag vill även lyfta fram att jag ser problem i att granskningen av en anmälan leds av den som själv har gjort anmälan när man märker att detta bygger på ett mycket starkt personligt engagemang. Ordföranden erbjöd sig själv att ta kontakt med överläkaren i ärendet om forskningsministrarnas hantering av överläkaren som ingick i en etisk nämnd och som samtidigt var misstänkt för ett mord på Astrid Lindgrens barnsjukhus.

Det finns mycket känslor i det här. Normalt sett är det bra med ett starkt personligt engagemang, men just när det gäller granskningsarbetet är det oerhört viktigt att det sker utifrån sakliga och juridiska grunder.

Jag kan också lyfta fram att jag tycker att det var olämpligt att ställa frågor till en annan stats företrädare. Det gäller ärendet om misstankarna om övervakning från den amerikanska ambassaden. Att ställa frågor till företrädare för den amerikanska ambassaden för att hitta fel som vår regering gjort tycker jag är att gå för långt. Då har man överdrivit det granskningsarbete som man ska göra.

Jag menar att vi från KU inte borde ha ställt frågor till den amerikanska ambassaden. Vi fick heller inget svar, och det var väl inget annat att vänta.

Det är naturligtvis också viktigt att den kritik som vi för fram är underbyggd av fakta. Det ska vara en juridisk granskning som inte bygger på spekulation. I flera fall handlar det om spekulationer där man kan se att vi väldigt lätt kommer fel. Att bygga en granskning på spekulation om vilken information som skulle ha funnits, som när det gäller Saab och Antonov, är naturligtvis inte bra. Det måste finnas fakta. Där kom vi naturligtvis inte överens i konstitutionsutskottet, eftersom det saknades fakta för den kritik som framfördes.

Anf. 6 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ta upp några punkter som Per-Ingvar Johnsson nämnde i sitt anförande. Först tar jag frågan om läckor. Det stämmer att det publicerades uppgifter i medierna några dagar före justeringen av vårt betänkande. Det är i och för sig inte jätteovanligt i riksdagen, inte heller i KU, att det kommer lite uppgifter i medierna innan ett betänkande är färdigt. Man kan se det som olyckligt. Jag kan hålla med om det. Det finns kanske större möjligheter att göra förändringar in i det sista om saker inte kommer ut i medierna.

Däremot vill jag ta bestämt avstånd från att göra kopplingar till sekretessbelagda uppgifter, som Per-Ingvar Johnsson gör. Vad jag vet har inga sekretessbelagda uppgifter läckts från konstitutionsutskottet, och jag har inte heller hört någon nämna att det skulle ha hänt, åtminstone inte de senaste åren. Därför tycker jag att den koppling som Per-Ingvar Johnsson gör är ganska onödigt och olycklig.

När det gäller frågan om överläkaren och att det var jag som gjort anmälan kan jag säga att det inte är något ovanligt att KU:s ledamöter gör anmälningar till KU för granskning. Det fanns definitivt inget personligt i det här. Det är inte jag som gjort undersökningen eller arbetet i övrigt. Jag undrar bara: Tycker Per-Ingvar Johnsson att man inte borde tillåta KU:s ledamöter att göra anmälningar eller att det skulle föranleda ett särskilt arbete på något sätt?

Anf. 7 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Herr talman! Jag har inte påstått att vi läckt ut sekretessbelagda uppgifter från konstitutionsutskottet, men det har läckt ut uppgifter från KU, och samtliga har förnekat att de lämnat uppgifterna. I det läget är det klart att det uppkommer en situation där man misstänker varandra, och det är naturligtvis inte bra. Vi ska förstås heller inte eftersöka uppgifter. Vi har haft en diskussion i KU, och jag tycker att hela diskussionen om läckorna, som nu har förekommit i två år, är väldigt olycklig. Som sagt har jag inte påstått att det läckt några sekretessbelagda uppgifter. Men förtroendet för vår förmåga att hålla ihop arbetet skadas, menar jag. Vi måste vara särskilt observanta när vi kommer in på den granskning som gäller sekretessbelagda uppgifter.

När det gäller frågan om överläkaren är det naturligtvis så att både ordföranden och de andra ledamöterna i KU ska kunna göra anmälningar. Men i det här fallet uppfattar jag att det har byggt väldigt mycket på ett starkt personligt engagemang. Som jag sade är det oftast bra i politiken med ett personligt engagemang, men det kan bli problem när man går in i

en granskning och ska vara objektiv, och så tycker jag tyvärr att det har varit i det här fallet.

Anf. 8 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var en märklig distinktion.

Jag vill ytterligare betona att jag starkt ogillar att Per-Ingvar Johnsson gör kopplingar till att det kan vara problem för KU att göra granskningar framöver med sekretessbelagda uppgifter på grund av att någon läckt uppgifter från vårt betänkande någon dag i förväg. Det finns ingen sådan rimlig koppling.

Anf. 9 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Herr talman! Som jag sade har jag inte påstått att det läckts sekretessbelagda uppgifter, men jag menar att förtroendet för KU skadas av att det sker läckor.

Anf. 10 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! Jag vill ogärna ta upp tid med att återupprepa vad som redan sagts här. I stort instämmer jag i vad Peter Eriksson och Sven-Erik Österberg sagt. Några kommentarer vill jag dock göra.

Det är som sagt väldigt glädjande att vi lyckas uppnå samsyn i så stor utsträckning som vi gjort. Det kan måhända betraktas som ett misslyckande att vi inte lyckades i samtliga frågor, och kanske ännu mer att det följer partilinjerna så väl när vi inte lyckas uppnå samsyn.

Det har också sagts bra saker om arbetet i utskottet. För mig, som tycker att arbetet är oerhört svårt, är det väldigt lugnande och stödande att känna att kompetensnivån på vårt kansli är sådan att man aldrig behöver fundera i den riktningen. Man kan lugnt utgå från att det material som finns är det beslutsunderlag som vi behöver, att vi får all den support vi behöver.

Vi kommer senare att debattera dessa sex frågor. Det enda jag egentligen vill säga annars med tanke på själva debatten är att även om det nu finns en rad frågor där vi inte har samsyn är jag tämligen säker på att det när debatten är slutförd kommer att råda en fullständig samsyn kring frågan att den inte kännetecknades av att vara för kort.

Anf. 11 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag vill också anmäla granskningsbetänkandet – inte för votering, för prövningen är redan gjord, utan för riksdagens kännedom.

Att få sitta som självständig ledamot i KU med stor integritet är det största förtroende som en riksdagsledamot kan få av Sveriges riksdag. Vi som fått detta förtroende är stolta över det.

Vi kommer att lägga en del tid på politiseringen, som det inte är första gången vi debatterat. När jag haft inblick i KU i oppositionsställning har det varit på liknande sätt, så det är inte unikt för i år, men det kanske finns några saker som skulle kunna bli ännu bättre och minska politiseringen genom dagens debatt.

Jag vill inledningsvis tacka kansliet för det utmärkta arbete som gjorts. Kansliet har gjort sitt arbete utan någon brist i sin integritet. Allt material och allt underlag som vi fått fram den vägen har varit till största hjälp.

Jag vill också kommentera det allvarliga att det har läckt uppgifter. Det är förvisso inte första gången som det läcker till medierna, men det är ovanligt tidigt när det är vår preliminära justering. Det omöjliggör det känsliga slutarbetet. Vi har avstått två år i rad då jag varit med från att ha ett gemensamt internat där man väger samman detta. Tanken är att man ska kunna göra det i riksdagens lokaler. Det har inte lyckats, vilket jag beklagar. Jag är tämligen övertygad om att vi med mer tid och med mindre låsningar, som läckan nu gav, skulle ha kunnat komma längre. Särskilt övertygad om detta är jag i ärendet med överläkaren och utbildningsministern. Personligen tycker jag att vi inte är helt färdiga där, men man får leva med det. Det finns annat som skulle ha kunnat bli bättre också där vi hade sluppit att reservera oss.

Vad är då grunden för det mandat som KU arbetar med och som vi som enskilda riksdagsledamöter i KU ska förhålla oss till? Ja, enligt regeringsformens 13 kap. 1 § har vi att granska statsrådets tjänsteutövning. När jag började i KU läste jag igenom det, och inför denna granskning kontrollerade jag mandatet.

Vi har vägledning av att tidigare KU har beslutat i enighet. År 1968 framhöll KU att grundtanken är att granskningen ska vara administrativ och inte politiskt inriktad.

Vi har också vägledning av kommentarer till grundlagen. I Gustaf Petréns och Hans Ragnemalms grundlagskommentar från 1980, *Sveriges grundlagar*, anges det att ”granskningen i första hand ska vara inriktad på att kontrollera om statsråden i sin tjänsteutövning, och Regeringskansliet vid sin handläggning av regeringsärendena, har följt gällande regler och vedertagen praxis. Vid underlåtenhet att handla prövas frågan om skyldighet att handla förelåg enligt regler och praxis.”

Granskningen handlar alltså inte om ett statsråd handlat ”rätt” i politisk mening utan om han eller hon har följt regelverket. Ett ställningstagande från KU ska kunna gälla principiellt även om man byter regering, och det är motsatt färg eller en annan färg på regeringen. När konstitutionsutskottets ledamöter gör ett ställningstagande måste det vara utbytbar: Hur skulle det här kunna appliceras på någon som är min egen partikamrat eller på en motståndare? Det ska vara egalt.

I årets granskning har drygt 20 anmälningar av statsråd granskats. I alla fall utom sex är utskottet ense om bedömningen. Det lät på utskottets ordförande som om allianspartierna inte kan kritisera en minister med samma färg, men så är det inte – det förekommer kritik. Även om den är mild ska sägas att vi har enats om en bättre tingens ordning i flera fall. I de flesta fall kan tanken på kritik avfärdas, och granskningen ger inte anledning till uttalande från utskottets sida. I tre fall, som jag har räknat till, gör utskottet gemensamma bedömningar om förbättringar.

Men enligt min mening, och övriga ledamöters mening från allianspartierna, har oppositionen i flera fall som vi kommer att debattera i dag

uttalat kritik av statsråd som är mer politiskt inriktad än juridisk och administrativ. Det är olyckligt.

Det rör sig om

- arbetsmarknadsministerns uttalande i en EU-fråga,
- förseningen av lärarlegitimationsreformen,
- lämplighetsbedömningen av ägandefrågan i Saabaffären,
- bristande järnvägsunderhåll,
- den amerikanska ambassadens övervakning och
- hanteringen av en överläkares funktion i en etikprövningsnämnd.

De första fyra är kanske inte så principiellt viktiga. Det KU gör är alltid viktigt, men jag kommer att koncentrera mitt bidrag i debatten till amerikanska ambassadens övervakning och hanteringen av en överläkares funktion i en etikprövningsnämnd. Det är också de ärenden där jag tror att vi hade kunnat komma längre och komma till en gemensam slutsats.

Anf. 12 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Att vi diskuterar KU:s granskningsbetänkande torde vara klart för alla som lyssnar och vad ärendet i huvudsak handlar om likaså. Jag tänker därför inte göra någon genomgång av dessa ärenden eller de stora dragen, utan jag tänker koncentrera mig på några generella iakttagelser och lite mer specifikt på frågan om användandet av regeringens hemsida.

Jag tycker att det har varit slående i den här granskningen att regeringen har ett komplicerat förhållande till sina myndigheter, och det har varit väldigt svårt att följa upp hur styrningen egentligen går till. Man har mycket informella kontakter som man hänvisar till, och de är inte dokumenterade. Det verkar som att ministern knappt kan prata med vissa myndigheter utan hävdar att det då skulle vara risk för ministerstyre. Vi har också sett exempel på myndigheter som verkligen behöver tydlig information i grundläggande frågor.

Kort sagt verkar det inte som om regeringen har en gemensam syn på hur kontakten mellan regeringen och myndigheterna ska se ut, och det är stora skillnader mellan departementen.

Något man däremot verkar vara ganska överens om är att nästan allting alltid har gått rätt till, men om det någon gång är så att något eventuellt inte har gått rätt till är det inte regeringens fel – det är alltid någon annans fel. Traditionellt sett har man hävdats att regeringen alltid har ett ansvar för myndigheternas agerande. Nu har vi en annan ordning. Regeringen lutar sig genomgående på ”nånannanismen” som en förhärskande idé: Det är alltid någon annans fel – det är aldrig regeringens.

Jag kommer här att lyfta några exempel på hur olika departementen ser på sina kontakter med myndigheterna. Jag börjar med punkt 3.3 i betänkandet som handlar om Socialdepartementets ansvar i fråga om så kallad vertikal integration i apoteksbranschen.

Jag vill passa på att påpeka en sak apropå diskussionen om den påstådda politiseringen som grundar sig på att man egentligen inte gillar besluten. Jag kan konstatera att vi vad gäller apoteken och förändringen av apoteksmarknaden har helt olika politiska uppfattningar om huruvida det är bra eller dåligt att genomföra det. Men vi är helt eniga i synen på den delen i granskningen. Att påstå att oppositionen generellt använder granskningen för att slå ned på politik som man inte tycker om är helt enkelt felaktigt. Det kommer också att visa sig senare i andra delar av diskussionen.

Frågan gäller alltså hur Socialdepartementet har agerat för att undvika så kallad vertikal integration i samband med försäljningen av Apoteket AB och departementets kontakter med sin myndighet. Man kan lite förenklat förklara det som att det handlar om att den som tillverkar läkemedel inte ska äga apotek. Det är innebörden av vertikal integration. Om ägarförhållandena ändras ska företagen anmäla det till Läkemedelsverket, som är den myndighet som är ansvarig för att bevilja tillstånd för företag att bedriva apotek men också är ansvarig för uppföljningen av de tillstånden.

Vid utfrågningen av socialminister Göran Hägglund framkom att regeringen inte vidtagit några åtgärder för att se till att uppföljningen fungerar. Inte heller efter att anmälan till KU kom ansåg ministern att han kunde föra samtal med Läkemedelsverket om det fanns problem med så kallad vertikal integration. Det kunde han inte ens göra på ett generellt plan.

Så här sade ministern bland annat: ”Vi säkerställde att vi hade en tydlig lagstiftning för detta – så tydlig som den kan vara. Vi delade ut uppgifter på myndigheter för att säkerställa att detta skulle utföras. Därmed är ansvaret fördelat. Riksdagen har ställt sig bakom detta.”

Något mer kunde ministern sedan inte göra. Det låter nästan som beröringsskräck. Självklart kan Socialdepartementet diskutera om det uppkommer indikationer på att lagen inte riktigt fungerar, att företag inte följer den. Då kan ministerns företrädare och departementet förstås kontakta Läkemedelsverket och ställa frågor. Det vore både rimligt och möjligt. Man kan kontrollera: Anser ni att ni har möjlighet att leva upp till ert ansvar för uppföljning? Har ni sett att det här är någonting som tenderar att växa som problem? Och så vidare. Utskottet påpekar också enigt att regeringen och statsrådet har ett övergripande ansvar för att säkerställa att myndigheter fullgör sina uppgifter.

Ett helt annat sätt att se på kontakterna med myndigheterna visar Försvarsdepartementet upp. Här gällde det frågan om dåvarande försvarsminister Sten Tolgfors gjort sig skyldig till ministerstyre i förhållande till Försvarsmakten. Enligt anmälaren har det varit så att departementet begärt att ett anförande skulle stoppas vid arméinspektörens utbildningsfältövning i september 2011.

Konstitutionsutskottet har enigt kommit fram till att vi inte har kunnat få fram uppgifter som styrker att det skulle ha gått till på det sättet. Där emot har det visat sig att kontakterna, informationsutbytet och tilltron till myndighetens egen kunskap och förmåga skiljer sig stort mellan Försvarsdepartementet och Socialdepartementet.

När Försvarsdepartementet fick kännedom om innehållet i utbildnings ringde statssekreterare Håkan Jevrell helt sonika upp generaldirektör Ulf Bengtsson och ställde en del frågor. Enligt både Försvarsdepartementet och generaldirektören var det helt enligt rutin. Varje vecka antingen per telefon eller fysiska möten utbyttes information om diverse aktuella frågor.

Bland annat gällde frågorna i det här sammanhanget en programpunkt på utbildningen som handlade om svensk försvarsplanering. Departementet ville kontrollera att Försvarsmakten kände till att kvalificerat hemlig information inte fick spridas till en för stor krets.

Departementet hade också en fråga om rubriken för själva utbildningsfältövningen. I rubriken hänvisades till Försvarsmaktens förmåga att verka i brigad. Eftersom brigadstrukturen i Sverige har utgått ville statssekreteraren fråga om Försvarsmakten kände till det.

Det är inte utan att man blir lite fundersam. I det här fallet känner man sig alltså inom departementet osäker på om Försvarsmakten känner till att man inte får sprida kvalificerat hemlig information och känner till vilken försvarsorganisation vi har i landet som Försvarsmakten ska agera under.

Det är onekligen ett helt annat sätt att se på kontakterna mellan departement och myndighet än vad Socialdepartementet har i alla fall. Oavsett vad som är bäst och oavsett vad som är rätt kan man konstatera att regeringens förhållande till myndigheterna verkar något komplicerat. Det kommer vi också att återkomma till i anföranden senare i debatten.

Sedan vill jag kort kommentera frågan om hur regeringens hemsida används. Det är en anmälan från Vänsterpartiet som grundar sig i en diskussion mellan statsministern och en dagstidning om vad ministern egentligen sade i en intervju och hur regeringens hemsida har använts med anledning av det.

När anmälan gjordes hade Moderaternas tidigare partisekreterare Sofia Arkelsten i en radiointervju pratat om ”vi Moderaterna” och vad ”vi Moderaterna” tycker om bostadsrätter och också sagt att ”vi” har lagt ut uppgifter på regeringens hemsida. Det gjorde att det var lätt att tro att det var det moderata partiets företrädare som hade varit inblandade i publiceringsbeslut gällande regeringens hemsida. Frågan om hemsidan hade använts för ett partis räkning aktualiserades därför.

I utredningen har regeringen redogjort för hur pressmeddelandet har tagits fram och rutinerna vid hanteringen av hemsidan. Enligt regeringen har inga partifunktionärer deltagit i arbetet.

KU granskar inte partifunktionärernas agerande – det får partierna göra själva. Men det man kan konstatera är att det är väldigt viktigt att man skiljer på parti och stat och att man är noga med vad man säger i radio.

Anf. 13 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Skälet till att jag har begärt ordet i denna debatt är att konstitutionsutskottet har gjort en granskning av hur regeringen har skött frågan om samgående mellan Posten och Post Danmark.

Jag tycker att konstitutionsutskottet har gjort en utförlig redovisning i sitt betänkande. Jag har inte heller något att erinra mot den slutsats som KU har dragit i sitt betänkande. Men jag tycker att det finns anledning att påtala ett par saker i sammanhanget.

Det är viktigt att sätta in frågan i ett annat sammanhang. Under förra mandatperioden hade den borgerliga regeringen majoritet i riksdagen som den utnyttjade till att göra en lång rad förändringar i det svenska samhället, inte minst i fråga om att genomföra utförsäljningar av gemensamma tillgångar, som statliga företag.

Efter valet hade vi en regering i minoritet. Det har också visat sig i ett antal frågor, till exempel de frågor som näringsutskottet hade att handlägga i början på 2011. Då hade vi att diskutera återtagande av bemyndiganden för utförsäljning. Det gällde SBAB, Telia Sonera och Posten. Dessutom behandlade vi möjligheten för regeringen att kunna gå vidare med sina planer att öka ägandet i Vattenfall. I samtliga fyra fall var det en majoritet i näringsutskottet och sedermera i riksdagen som hade en annan mening än regeringen och den borgerliga minoriteten.

I näringsutskottet behandlade vi frågan om Posten Norden AB och det bemyndigande som den tidigare riksdagen hade gett om att man kunde reducera ägandet. Hela den behandlingen tycker jag att det redogörs väl för i utskottets betänkande på s. 193 och framåt.

Vi hade en beredning där inte de borgerliga ledamöterna och inte heller ordföranden i näringsutskottet, som tidigare hade suttit i regeringen, påminde om att det fanns ett aktieägaravtal som skulle kunna ställa till vissa bekymmer för regeringen om bemyndigandet drogs tillbaka. Kansliet hade inte information om det. Utskottets ledamöter hade ingen information om det.

Först efter ett par månader, när vi gjorde justeringen, uppmärksammades detta, vilket också framgår i betänkandet. Regeringen och den borgerliga majoriteten hade då vaknat till och påstod att det aktieägaravtal som hade slutits tidigare kunde ställa till en del bekymmer.

Då ville ansvarig minister komma till utskottet och redogöra för det så kallade aktieägaravtalet. Det finns inte på band vad som sades vid det sammanträdet i näringsutskottet. Men jag och mina ledamöter som var med vet ju mycket väl vad som sades. Det var inga om och men, utan det handlade att svenska staten och svenska regeringen skulle bli skadeståndsskyldig om riksdagen fattade det beslut som majoriteten i utskottet ville fatta. Så var läget.

Det var därför jag sedermera gjorde en anmälan. Nu kan jag notera de svar som har lämnats från regeringen till konstitutionsutskottet och senare också i det förhör som har varit med såväl statsrådet som statsministern.

Jag noterar det utskottet skriver på s. 207: ”Fråga om skadestånd kan enligt Peter Norman uppkomma om danska staten väljer en börsintroduktion, om den svenska staten väljer att inte gå med på detta, om OMX Stockholmsbörsen anser att spridningskravet inte är uppfyllt, om det blir fråga om en nyemission, om det blir fråga om att danska staten lider någon som helst skada och om det blir fråga om kompensationskrav från danska staten.”

Det är sex ”om”! Det fanns aldrig med i diskussionen i näringsutskottet för drygt ett år sedan. Jag vill därför göra riksdagen uppmärksam på att det har skett en förändring i synsättet. Det tycker jag är glädjande, och jag tycker därför att granskningen har fyllt sitt syfte, nämligen att tala om för regeringen att man ska vara oerhört försiktig när man försöker tillrättavisa Sveriges riksdag. Det är vår suveränitet att fatta de beslut som majoriteten här vill fatta. Det är väldigt viktigt att man håller på den principen.

Jag kan också konstatera det som framgår av KU:s eget ställningstagande på s. 208: ”Av granskningen framgår att det inte framförts några krav på ersättning på grund av aktieägaravtalet.” Det är också viktigt att konstatera.

Jag är utifrån mina utgångspunkter nöjd med detta och drar följande slutsatser för framtiden. Regeringen bör vara mycket försiktig med att försöka tillrättavisa riksdagen. Jag tror också att regeringar – oavsett vilken regering det är – ska tänka sig för när man ingår långsiktiga avtal som sträcker sig över flera mandatperioder. Man ska arbeta för att de ska bygga på breda majoriteter i riksdagen. Det är viktigt. Då blir det en mer tydlig och handlingskraftig regering.

Vidare kan jag notera att det statliga ägandet av Posten Norden är en tillgång för Sverige. Jag kan konstatera att statsrådet Peter Norman i riksdagen den 12 juni sade: ”Vi har ett jättefint postverk som vi ska vara stolta över.” Han sade faktiskt ”postverk”. I kammaren den 12 juni noterade han också att riksdagen hade fattat beslut om att ta tillbaka bemyndigandet och att han förhåller sig till det. Därför pågår det inte någon börsintroduktion av Posten.

*Arbetsmarknadsministrarnas uttalande och agerande i en viss EU-fråga
(avsnitt 1.1)*

Anf. 14 KARL SIGFRID (M):

Herr talman! När Sverige gick med i EU i mitten av 1990-talet var den allmänna bilden att vi gick med i ett samarbete som handlade om fri handel och fri rörlighet för människor. Att medlemskapet därutöver skulle få effekter för arbetsmarknadspolitiken var det kanske färre som hade kunnat föreställa sig. Nu är dock arbetsmarknaden ett av de områden som EU engagerar sig i, och det är bakgrunden till den granskning av regeringen som vi nu ska debattera.

Varje gång EU konfronteras med svensk arbetsmarknadspolitik blir det något av en kulturkrock. I Sverige låter vi av tradition arbetsmarknadens parter – alltså företag och organisationer som företräder de anställda – förhandla om vilka villkor som ska gälla. I andra delar av Europa är det i stället detaljerad lagstiftning som anger vilka villkoren ska vara och vilka rättigheter och skyldigheter som företag respektive anställda har. I stället för våra starka kollektivavtal har de minimilöner och så vidare.

Den uppfattning som dominerar här i Sverige är att den svenska modellen är att föredra framför lagstiftningsmodellen. Inte minst i tider av ekonomisk kris tycks Sverige komma lindrigare undan genom att inte

vara insnärjt i alltför mycket detaljlagstiftning. Den nuvarande regeringen, liksom tidigare regeringar, ser det som en prioriterad uppgift att slå vakt om den svenska ordningen i alla de sammanhang då arbetsmarknadspolitik diskuteras i EU.

Ett sådant sammanhang var mötet med EU:s arbetsmarknadsministrar den 7 mars 2011. Mötet skulle ta ställning till en text som uttryckte ministrarnas uppfattning om EU:s framtida arbetsmarknadspolitik. Det är regeringens arbete i samband med det mötet som har anmälts till konstitutionsutskottet.

Sveriges inställning till den text som antogs på ministrarnas möte var att det behövde läggas till ett antal punkter. Arbetsmarknadsminister Hillevi Engström och hennes departement jobbade för att dokumentet skulle lägga större vikt vid kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Hon framförde också krav på att vi tydligare skulle betona vikten av utbildning, och framför allt förklarade hon att det för Sverige är nödvändigt att parternas roll på arbetsmarknaden respekteras.

I Sverige är rätten för arbetsgivare och arbetstagarorganisationer att själva förhandla grundläggande, men som alltid i en förhandling får man inte exakt som man vill, utan man gör så gott man kan.

Precis som andra länder fick ge sig för att vi skulle få igenom vissa av våra punkter fick vi själva ge oss på en och annan punkt. Sverige hade till exempel velat lägga större tonvikt vid integrationen av utrikes födda, eftersom vi i Europa är alldeles för dåliga på att släppa in utrikes födda i arbetslivet.

Regeringen har också framfört budskapet att social dumpning inte ska förekomma och att det borde skrivas in i EU:s strategi. Detta har vi trots flera försök tyvärr inte fått stöd för i förhandlingarna.

På arbetsmarknadsministrarnas möte i Bryssel hade regeringen att förhålla sig till de andra medlemsländerna, och man hade också ett mandat från riksdagen som låg ganska nära regeringens egen, ursprungliga ståndpunkt. Inom det riksdagsmandatet hade regeringen att agera. Det gjorde regeringen, samtidigt som man ville respektera den ordning som brukar gälla inom EU-samarbetet.

Det normala är att medlemsländerna förhandlar fram gemensamma strategier på tjänstemannanivå, och när ärendet väl kommer till ministrarna är tanken att texterna i stort sett ska vara färdiga att antas. Denna ordning förklarade arbetsmarknadsministern i EU-nämnden genom att använda det något tvetydiga uttrycket ”slutsatserna är låsta”. Även detta förargade vissa oppositionspolitiker, som hävdade att ministern vilseledde EU-nämnden.

Jag vill då påpeka att det av EU-nämndens protokoll tydligt framgår att nämnden var fullt medveten om hur ministerrådets möten fungerar. Det tillvägagångssätt som regeringen valde för att både följa riksdagens mandat och agera enligt ministerrådets praxis innebar först och främst att man tydligt framförde de svenska ståndpunkterna. Det gjordes muntligen på mötet.

Ministern valde sedan att avstå från att delta i beslutet. Därigenom markerade Sverige att man inte ställer sig bakom de slutsatser som de andra länderna antog.

Vi som står bakom reservationen har kommit till slutsatsen att ministern har agerat på ett sätt som ligger inom mandatet från riksdagen.

Anf. 15 HANS HOFF (S):

Herr talman! Under senare år har konstitutionsutskottet behandlat flera ärenden som rör hur regeringen ska samråda med riksdagen innan man för fram svenska ståndpunkter inom ramen för EU:s beslutsfattande.

Vårt medlemskap i EU är inte ens tjugo år gammalt, så det är i och för sig inte så konstigt att de bestämmelser om detta som finns i riksdagsordningen blir föremål för tolkning i samband med utskottets granskningsbetänkanden.

Regeringen sköter enligt regeringsformen utrikespolitiken, men samrådsskyldigheten inför beslut i EU innebär på sitt sätt en begränsning av detta. I regeringsformen och riksdagsordningen finns föreskrifter om regeringens informations- och samrådsskyldighet gentemot riksdagen när det gäller samarbetet i EU. Regeringen ska överlägga med berörda utskott och samråda med EU-nämnden om frågor som ska beslutas i Europeiska unionens råd och rådgöra med EU-nämnden om hur förhandlingarna i rådet ska föras inför besluten.

Den praxis som utvecklats innebär att utskottens synpunkter ska beaktas och att regeringen aktivt ska agera i enlighet med EU-nämndens råd och synpunkter.

I det ärende som vi nu debatterar ledde överläggningen fram till att arbetsmarknadsutskottet inte stod bakom regeringens ståndpunkter om de inte kompletterades med en skrivning om att motverka social dumpning. Vidare innebar samrådet att EU-nämndens tydliga ståndpunkt var att om Sverige skulle kunna acceptera rådets slutsatser måste dessa innehålla tydliga skrivningar som klargjorde bland annat att alla former av social dumpning ska motverkas.

Såväl i arbetsmarknadsutskottet som i EU-nämnden klargjordes därmed tydligt för arbetsmarknadsministern vad Sveriges ståndpunkt var. Regeringens uppdrag var därmed tydligt vad gäller vilken linje man skulle driva.

Tidigare praxis och uttalanden från KU gav de ramar inom vilka regeringens agerande skulle rymmas. Det vill säga att riksdagen förväntade sig ett aktivt agerande från ansvarigt statsråd. Men i stället för att driva synpunkterna från samrådet valde arbetsmarknadsministern att lägga ned Sveriges röst.

Det går inte att bedöma detta på ett annat sätt än att arbetsmarknadsministern och regeringen inte med tillräckligt eftertryck agerat i enlighet med de råd och synpunkter som riksdagen genom berört utskott och EU-nämnden lämnat till regeringen vid de samråd som genomfördes i riksdagen.

Regeringen borde i rådets förberedande organ tydligare ha markerat att rådsslutsatser som saknar skrivningar om att motverka social dumpning skulle gå emot svenska intressen. Detta skulle i ett tidigare skede ha markerat Sveriges avsikt att inte acceptera rådsslutsatserna utan dessa skrivningar och därmed rösta emot slutsatserna.

KU:s granskning visar även att arbetsmarknadsministrernas uttalande i EU-nämnden om att rådsslutsatserna var låsta gjordes när slutsatserna fortfarande formellt inte hade antagits.

Herr talman! Det är viktigt att de gällande reglerna för hur det svenska agerandet i EU ska ske följs. Riksdagen och dess EU-nämnd måste genom regeringens agerande garanteras det grundlagsfästa inflytandet över den politiska linje som regeringen driver i EU. Så har inte skett i detta fall.

Mot den bakgrunden kan arbetsmarknadsminister Hillevi Engström inte undgå kritik för sitt agerande vid unionens råd och sitt uttalande vid samrådet med EU-nämnden.

Anf. 16 KARL SIGFRID (M) replik:

Herr talman! Även när vi hanterar sådana frågor som har viss politisk sprängkraft, till exempel arbetsmarknadspolitiken, är det viktigt att vi håller oss tydligt till det som är KU:s uppgift, nämligen att vi granskar hur regelverket ser ut och om regeringen har agerat i enlighet med det här regelverket. Vi kan nog vara helt överens om att det är på det sättet.

Mot den bakgrunden skulle jag vilja ha några förtydliganden vad det gäller ert ställningstagande och vad det är ni faktiskt vill säga. För ni säger inte att regeringen aktivt skulle ha agerat i strid med EU-nämndens och riksdagens instruktioner. Ni säger inte heller, åtminstone inte rakt ut, att regeringen har underlåtit att agera enligt riksdagens instruktioner. Vad ni säger i det ställningstagande som ni har formulerat är att regeringen inte har agerat med tillräckligt eftertryck.

Då är min fråga: Är det här det som er kritik kokar ned till, att regeringen har gjort det som riksdagen har gett mandat för men inte med tillräckligt stort eftertryck? Är det korrekt tolkat?

Anf. 17 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! Det vi är kritiska mot har att göra med att regeringen och arbetsmarknadsministern vid det samråd som skedde redan i februari i arbetsmarknadsutskottet fick väldigt klart för sig att utan kompletteringar kring bland annat social dumpning skulle Sverige inte ställa sig bakom rådsslutsatserna. Senare var det också vid EU-nämndens samråd ett väldigt tydligt mandat från Sveriges riksdag när det gällde hur vi såg på detta, att Sverige inte kunde acceptera rådsslutsatserna utan att detta klart och tydligt framgick i det beslut som togs. Det vi är kritiska mot är att regeringen i det läget valde att inte driva den linjen och det uppdrag som man hade fått från den svenska riksdagens sida. Man lade ned sin röst när det kom till själva beslutet.

Då kan man säga att det finns lite olika sätt att se på det. Det är ju på det här sättet vi arbetar i Sveriges riksdag. Regeringen ska följa det mandat man har fått hemifrån. Det framgår såväl i regeringsformen som i riksdagsordningen. Det är också den praxis som har utvecklats. Det är någonting som har tjänat Sverige väl.

Jag skulle vilja fråga Karl Sigfrid: Är ni emot det sättet att arbeta när det gäller EU-frågor? Vill ni ha en ändring på detta? För oss är det klart

och tydligt i det här ärendet. Vi har inte ens behövt ha någon utfrågning av arbetsmarknadsministern, utan det har funnits underlag.

Det har gett en klar beskrivning av vilken information som har funnits, vilka ställningstaganden som har gjorts i riksdagen och hur ministern och regeringen sedan har agerat när man har kommit till det möte där man skulle fatta beslut om detta.

Anf. 18 KARL SIGFRID (M) replik:

Herr talman! Svaret på frågan är nej. Det finns inte någon plan på att vi skulle vilja ändra den ordning som råder. Jag tror inte heller att vi har någon oenighet kring vad ordningen säger, nämligen att riksdagen ger ett mandat, och regeringen har att förhålla sig till det mandatet.

Jag tror också att vi är överens om hur det mandatet i det här fallet var formulerat. Men det ni skriver i er text är att regeringen på något vis borde ha agerat annorlunda. Men ni ger ingen tydlig förklaring till hur ni kommer till den slutsatsen.

Sanningen är att ministern fick ett mandat. Mandatet sade att om inte vissa skrivningar, till exempel den om social dumpning, kommer med i texten ska Sverige inte acceptera – det är alltså den fras man använde i beslutet – rådsslutsatserna.

Resultatet i Bryssel blev att vissa av de punkter som Sverige ville ha med i texten kom med, till exempel kravet på att svenska arbetsmarknadsmodellen och parternas roll skulle accepteras. Men det här med social dumpning lyckades man, som sagt, inte få in. I det läget valde arbetsmarknadsministern att inte rösta för förslaget. Sverige ställde sig alltså inte bakom den här texten och accepterade inte slutsatserna. Då förstår jag inte riktigt hur man kan tolka det som ett stöd till den här texten.

Anf. 19 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! Det var väldigt bra att Karl Sigfrid och Moderaterna, framför allt, står bakom den ordning vi har, för det är det som är grunden för hela granskningen. Det är grunden för det ställningstagande som vi har kommit fram till.

Det har funnits ett tydligt mandat, att för att acceptera rådsslutsatserna ska arbetsmarknadsministern aktivt driva att det ska vara skrivningar som innebär att man måste jobba mot social dumpning. Det är den delen som inte har kommit in, och det var därför som arbetsmarknadsministern lade ned detta.

Sedan är det klart att man i samband med EU-nämnden kanske försöker rädda situationen. Jag vet inte, men då säger man att det inte går att göra någonting åt det här. Det här är redan låst. Det finns inga möjligheter att påverka detta.

Då kan man fråga sig – och där är vi också kritiska: Vad finns det för anledning att över huvud taget ha ett samråd i EU-nämnden om man har den inställningen från regeringens sida vid det tillfället?

Det här var klart för regeringen och för arbetsmarknadsministern redan i februari månad. Här hade man på ett mycket tydligare sätt kunnat agera inom ramen för de möjligheter man har i EU. Man hade kunnat

ställa stenhårda krav vad gäller att Sverige inte accepterar de här rådslutsatserna om det inte klart och tydligt framgår att vi ska motverka social dumpning.

Regeringens ansvar för förseningen av lärarlegitimationsreformen (avsnitt 2.1)

Anf. 20 CECILIA BRINCK (M):

Herr talman! Det här är på flera sätt ett intressant ärende, inte minst därför att det väldigt tydligt visar på den glidning som utskottsmajoriteten ägnar sig åt när det gäller vad KU:s uppdrag är.

Det KU ska granska är formerna för det politiska beslutsfattandet, att beslut fattas i enlighet med det regelverk som finns. Och i förekommande fall ska man föreslå förbättringar av regelverket. Politikens innehåll är däremot inte föremål för konstitutionsutskottets granskning.

Vad anmälan här i grunden handlar om, nämligen att statsrådet i ett tv-program skulle ha framfört vilseledande uppgifter om lärarlegitimationsreformen, har majoriteten valt att inte uppehålla sig särskilt mycket vid. Tvärtom konstaterar man lite i förbifarten att det inte finns några belägg för att statsrådet skulle ha framfört felaktiga uppgifter i det här tv-programmet.

I stället har man tagit anmälan till intäkt för en rätt allmänt hållen kritik av beredningsarbetet i Regeringskansliet. Det må man naturligtvis göra. Problemet är bara att majoriteten inte på någon konkret punkt har kunnat visa att handläggningen, beredningen, har brustit.

Vad var det då som hände? Jo, i mars 2006 – det var en socialdemokratisk regering då – tillsattes en utredning för att titta på ett system med auktorisation av lärare. Den rätt nytillträdda alliansregeringen utvidgade i december 2006 utredningens direktiv och lade bland annat till ett uppdrag att föreslå behörighetsregler för lärare. Utredningen, som heter SOU 2008:52, *Legitimation och skärpta behörighetsregler*, presenterades i maj 2008 och gick då i vanlig ordning ut på remiss, en mycket bred sådan.

Bland de remissinstanser, och detta är ett urval vill jag påpeka, fanns Riksdagens ombudsmän, Statens skolverk, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Myndigheten för skolutveckling, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Högskoleverket, Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Centrala studiestödsnämnden, Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och alla lärosäten som bedriver lärarutbildning. Där fanns också Statens skolinspektion, ett stort antal kommuner, skolor och fackliga och andra organisationer.

En del uttryckte kritiska synpunkter när det gällde reformen i sig. Men beträffande tidsplanen och den kostnadsberäkning som fanns var det ingen som höjde så mycket som ett varningens lillfinger.

Man ställde inte den frågan i remissen, har det sagts i diskussioner. Nåja. Beträffande den fråga det handlar om, legitimation av lärare med äldre utbildning, står det så här i utredningen: ”När Skolverket fastställer en lärares behörighet utifrån de krav som anges i en särskild förordning

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens ansvar för
förseningen av
lärarlegitimations-
reformen*

(se författningsförslaget) ska huvudprincipen vara att han eller hon behåller den behörighet som utbildningen gav vid den tidpunkt då studierna genomfördes. Normalt torde det inte innebära några större svårigheter att fastställa vilken behörighet en gammal utbildning ger i förhållande till de nya kraven. I de fall tolkningsproblem uppstår får behörigheten avgöras av Skolverket efter en mer ingående prövning.”

Herr talman! För var och en som är läskunnig, till exempel för den som sysslar med lärarutbildning, ger detta stycke utomordentligt stora möjligheter att säga: Men vänta nu! Så enkelt är det nog faktiskt inte.

Men det var det alltså ingen som gjorde.

Utbildningsdepartementet arbetade vidare med frågan och upprättade i maj 2010 en promemoria som heter *Legitimation för lärare och förskollärare* som bygger på innehållet i utredningen. Även denna promemoria gick ut på bred remiss; jag ska inte göra någon ny uppräknings av remissinstanserna. Men inte ens den gången varnades det för att tidsplan och budget inte skulle kunna hållas.

Regeringen överlämnade så småningom propositionen *Legitimation för lärare och förskollärare* till riksdagen. Det hände i oktober 2010. I november 2010 fick Skolverket i uppdrag att organisera själva det praktiska arbetet med legitimationerna.

När riksdagen hade antagit propositionen, vilket skedde i mars 2011, inledde man ett arbete i Regeringskansliet. Dels utfärdade man den så kallade behörighetsförordningen, dels inledde man ett arbete med att utforma övergångsregler för lärare med äldre lärarutbildningar. Förordning om detta utfärdades ett par månader senare, i maj 2011.

Det som sedan har hänt är att arbetet med att validera äldre utbildningar av väldigt många skäl har visat sig vara oerhört mycket mer komplicerat, kostsamt och tidsödande än vad någon hade förutsett. Det har varit it-trassel. Det har också varit så att det ibland är väldigt svårt att avgöra innehållet i äldre lärarutbildningar. Vad innebär till exempel kurser som gavs två år på 70-talet i termer av dagens lärarutbildning? Därför har tidsplanen förskjutits.

Det är vad detta handlar om. Genomförandet av lärarlegitimationsreformen blir senare och dyrare än vad som ursprungligen var beräknat. Detta är beklagligt. Men är det regeringens fel? Är det Jan Björklunds fel? Borde regeringen ha begripit att den ursprungliga tidsplanen inte skulle hålla?

Utskottsmajoriteten besvarar den frågan med ett rungande ja. Jan Björklund och regeringen borde ha begripit att det inte skulle fungera. Beredningen av ärendet har varit bristfällig, säger majoriteten.

I själva verket är faktiskt arbetet med lärarlegitimationsreformen och arbetet med alla andra stora reformer av skolan bland de noggrannast beredda regeringsärenden man kan hitta. Runda efter runda av utredningar, departementspromemorior och remissomgångar har föregått den lagstiftning vi nu har på plats.

Herr talman! Det är som sagt beklagligt av många skäl att arbetet med lärarlegitimationsreformen har försenats och att det blir dyrare än beräknat. Men detta kan inte läggas regeringen till last. Regeringen agerade på det sätt regeringen gör, nämligen utifrån den kunskap som var tillgänglig

efter en beredning som hade skett i enlighet med gängse regler. Detta medger till och med utskottsmajoriteten.

Därmed menar vi att det inte finns någon grund för att dra den slutsats om bristfällig beredning som utskottets majoritet har dragit.

Anf. 21 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Lärarlegitimationsreformen har försenats, och för detta vill Sverigedemokraterna tillsammans med S, V och MP kritisera regeringen. Kritiken är väldigt märklig. Vi har ju den ordningen att regeringen bereder den här typen av reformer. Man genomför utredningar, man har remissrundor och så vidare. Cecilia Brinck gick nyss igenom detta. Alla i konstitutionsutskottet är också överens om att beredningen har skett enligt konstens alla regler.

I yttrandet från Sverigedemokraterna, S, V och MP skriver man att beredning har skett enligt rådande regelverk och praxis. När problem uppstod i reformen, när Skolverket noterande att det fanns it-problem och andra sorters problem och att situationen var värre än vad man hade kunnat föreställa sig, skriver Sverigedemokraterna, S, V och MP att man då följde gängse regler och rutiner.

Ingen har under den här processen, i beredningen inför eller under beslutet i riksdagen, någonstans påpekat eller påtalat att det skulle behövas längre tid för att genomföra det här än vad man trodde från början.

Detta beslutades i mars 2011. I april 2011 rapporterade Skolverket till regeringen hur arbetet fortlöpte. Man hade visserligen upptäckt några problem, men man sade att det gick att hantera enligt den tidsplan som är fastlagd, och det skulle inte behövas mer pengar för att genomföra reformen under 2011. Man sade att pengarna för 2011 räckte. Det är först sex månader senare som man upptäcker problemen. It-problemen har blivit värre, och man har upptäckt hur mycket svårare det var att validera lärarutbildningar 40 år tillbaka i tiden.

Utskottsmajoriteten skriver då att man borde ha inhämtat synpunkter i större utsträckning. Från vilka då, undrar jag. Den enda rimliga chansen att kunna få fler remissinstanser eller inhämta information i större utsträckning hade varit genom att skapa nya myndigheter. Det hade varit chansen.

Cecilia Brinck räknade upp en del av dem som varit inblandade i detta. Det är en mängd remissinstanser, expertgrupper, interna lärartestgrupper, rektorsutbildningar och så vidare. Ingen har påpekat någonting om möjliga förseningar eller att tidsplanen inte skulle hålla.

Det blir ganska intressant när man tänker på skoldebatten i sin helhet. Folkpartiet och allianspartierna har gång på gång anklagats för att vi svartmålar svensk skola. Man har sagt att problemen inte är så stora som vi påstår att de är. Nu börjar det finnas en samsyn om att problemen är stora i svensk skola och att den behöver reformeras. Men i detta fall var det långt värre än vad någon kunde tro. Lärarutbildningarna tillbaka i tiden har varit ännu svårare och rörigare att sammanställa än vad någon kunde tro.

Min slutsats är att det enda sättet för regeringen och utbildningsministern att undgå kritik är om han hade varit synsk, om han hade kunnat

förutspå de här förändringarna helt på egen hand. Det hade varit hans enda chans. Han skulle dessutom ha gripit in i Skolverket på något sätt, och då hade han naturligtvis blivit anklagad för ministerstyre.

Detta är ett politiskt slagträ. Oppositionen har förlorat skoldebatten. Man har sett att problemen i svensk skola är väldigt stora. Man har sett att en hel del av de reformer som regeringen genomför är väldigt viktiga att genomföra, men man måste ha något att slå med. Detta är ett halmstrå, men man försöker göra det till ett politiskt slagträ.

Anf. 22 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Lärarlegitimationsfrågan, som vi diskuterar nu, tycker jag, som jag sade i mitt inledningsanförande, är ett av de viktigare ärendena när det gäller KU:s granskningsbetänkande i år. Man har från regeringens sida framställt den här reformen som en av de absolut viktigaste på skolområdet. Det kan hända att det är det också. Det är en mycket viktig, stor reform för att säkra kvaliteten i den svenska skolan.

Tyvärr har genomförandet av reformen misslyckats. Det är inte bara så att det handlar om årtal i försening, utan det handlar också om mycket stora kostnader. Cecilia Brinck läste något från den utredning som gjordes i det tidiga stadiet av reformen. Där sade man att det här ganska enkelt skulle kunna hanteras av Skolverket, om det uppkom problem. Jag tycker att det var bra att vi fick det uppläst. Det visar på en del av de problem som det här handlar om.

Senare fick Skolverket en budget på, om jag minns rätt, 12 miljoner eller något i den storleksordningen för att genomföra själva det administrativa hanterandet av lärarlegitimationerna. I dag är man uppe 70 miljoner kronor på årlig basis. Det är alltså en höjning på ca 500 procent i kostnader för att genomföra reformen, och det är per år. Det handlar alltså om ökade kostnader som över tid kommer att uppgå till flera hundra miljoner kronor för att genomföra reformen.

Det är det säkerligen värt om det här är en viktig reform, men frågan är: Har regeringen något ansvar för detta, eller är det som regeringspartierna säger helt och hållet Skolverkets ansvar att det har blivit dyrt, krångligt, kostar massor av resurser och tar mycket längre tid än riksdagen har beslutat? Riksdagen har faktiskt beslutat att vi ska genomföra en reform vid en viss tid, och det har man inte klarat av.

Om man går tillbaka i tiden och tittar på den här frågan ser man att den utredning som Cecilia Brinck citerade behandlade frågan mycket sporadiskt och översiktligt. Det fanns ingen ordentlig genomgång över huvud taget. Man räknade helt enkelt med att det här skulle vara lite grann som att stämpla ett brev på posten. Skolverket ska stämpla de svenska lärarnas behörighet, och sedan är den saken i stort sett klar – en väldigt enkel hantering.

Det var också utgångspunkten när frågan kom till regeringen. Man skrev en proposition i frågan och den kom till riksdagen för beslut. Riksdagen beslutade. Efter att frågan hade utretts, varit ute på remiss, blivit en proposition och beslutats i riksdagen kom den tillbaka till regeringen. Då skriver regeringen en behörighetsförordning som gör att läget blir annorlunda.

Det är inte bara så att man ska göra det som står i utredningen. Här formulerar man en behörighetsförordning som gör att hela frågan blir mycket mer komplicerad och mer omfattande än tidigare. Vi har fått väldigt tydliga besked från Skolverket om att man såg det på det sättet.

I det skedet spelar man ju över den tidigare utredningen. Man spelar över riksdagsbeslutet. Ska man göra en sådan förändring i processen kring det här beslutet och den här reformen att man i ett sent skede, efter riksdagsbeslutet, gör det hela mer omfattande, som innebär mycket stora kostnader och en mer omfattande administration att hantera, menar konstitutionsutskottet att man också i större utsträckning borde ha gått tillbaka till myndigheterna och begärt in yttranden och upplysningar om vad den nya behörighetsförordningen innebär. Det är där beredningskravet framför allt borde ha lett till att regeringen agerade i större utsträckning. Dessutom är det så att beredningen har en stor brist på kvalitet i det tidiga skedet.

Det stora ansvaret menar jag ändå att regeringen, när man själv utvidgade reformen till att bli mer omfattande och mer komplicerad, hade för att gå tillbaka till Skolverket och andra myndigheter, universiteten till exempel. Det har inte gjorts. Där måste man se att regeringen har ett ansvar. Jan Björklund och Utbildningsdepartementet har ett ansvar för att den här reformen har blivit någonting annat än det riksdagen förespeglades och utredningen låg bakom.

Att man skickar ut en utredning på remiss till mängder av institutioner är inte särskilt imponerande när den inte behandlar den fråga som vi diskuterar. Det är någonting som har kommit upp mycket senare.

Anf. 23 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! Peter Eriksson pratar om att det var behörighetsförordningen som orsakade problemen. Det är inget konstigt med detta. Det är precis så det ska gå till. Verkställigheten regleras i en förordning, inte i lag. Det är i sig inget konstigt. Sedan framställer Peter Eriksson det som att detta i grunden förändrade reformen om lärarlegitimationen. Dels är det inte på det sättet, dels är det inte heller så att enbart Skolverket har jobbat med det här.

Peter Eriksson säger att det borde ha varit en ny remissrunda. Låt mig räkna upp några av de myndigheter och instanser som man har tagit till hjälp i det här arbetet från Skolverkets sida: Högskoleverket, Migrationsverket, Skolinspektionen, Socialstyrelsen, Friskolornas riksförbund, Lärarförbundet, Lärarförbundets Skolledarförening, Lärarnas Riksförbund, Lärarnas yrkesetiska råd, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Skolledarförbund och rektorsutbildningen i Umeå. Man har dessutom en expertgrupp inom sig och man har haft interna lärartestgrupper. Vilka fler borde man ha frågat i det här läget?

Anf. 24 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Man borde ha skickat ut förordningen på en ny remiss. Det du presenterar nu är inte fråga om en remiss. När hela saken är avgjord på departementshåll skickar man ut den på delning till några stycken.

Vilka fler skulle man i så fall ha velat ha in synpunkter från? Definitivt skulle man ha velat ha in det från alla svenska högskolor och universitet. Det är ju de som kan avgöra hur pass svårt och komplicerat det här är. Nu var det rektorsämbetet i Umeå, men det var inte något av de stora svenska universiteten som har hand om själva lärarutbildningen i Sverige.

När vi hade utfrågning med Skolverkets ledning stod det helt klart att man ansåg att i just det skedet när behörighetsförordningen kom från departementet blev det hela betydligt mer omfattande och komplicerat än det varit tidigare. Det var precis de orden som användes. Det gör att frågan måste ses i det ljuset.

Det misslyckande som regeringen, Jan Björklund och regeringsföreträdarna försöker lägga på enbart Skolverket tycker jag är lite pinsamt. Jag tycker att man borde kunna ta ansvar för att man faktiskt inte har skött beredningen ordentligt. Man borde ha gått tillbaka och gjort ett större, bredare arbete för att få in de uppgifter som krävs för att klara av så här stora och svåra frågor.

Anf. 25 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! Det handlar om ett större och bredare arbete som alla som man över huvud taget kan tänka ut har varit involverade i både före och under. Peter Eriksson säger att universiteten borde ha varit inkopplade i större utsträckning senare, efter behörighetsförordningen. Det har de också varit i de expertgrupper som Skolverket hade när man började genomföra detta. Ingen av dessa varnar heller i detta arbete för att det skulle ta längre tid.

Peter Eriksson sade tidigare att reformen blir dyrare än vad det var tänkt. Och så är det. Men även när arbetet hade satt i gång sade Skolverket att dessa pengar räcker. Det var först mer än ett halvår efter det att lagen hade klubbats som Skolverket började signalera att det finns problem – problem som gör att det kommer att ta längre tid och problem som gör att det kommer att krävas mer pengar. Då hade alla de myndigheter och instanser som jag räknade upp förut, och dessutom universiteten, varit involverade i arbetet. Detta är ett halmstrå för att ha någonting att debattera i skolpolitiken när man ser att de problem som Folkpartiet och regeringen har varnat för i många år också återspeglas i verkligheten. Man har inte hunnit utveckla någon ny skolpolitik ännu, och då behöver man ha detta att slå med under tiden. Det är min slutsats.

Anf. 26 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är alldeles uppenbart att Mathias Sundin blandar ihop korten och ber för sin sjuka mor. Han säger att frågan har gått ut på remiss till mängder av organisationer. Det gjordes i det tidiga skede när vi hade en utredning som över huvud taget bara sporadiskt behandlade frågan om genomförande. Alla inblandade parter såg det mer som en formalitet att Skolverket skulle genomföra detta. När departementet sedan efter det att lagstiftaren har sagt sitt gör detta till en mer omfattande och mer komplicerad reform än den var tidigare skickar man inte ut arbetet på remiss. Det går bara till delning. Även Skolverket

sade under vår utfrågning att de hade små möjligheter att påverka och över huvud taget vara med i arbetet i departementet när behörighetsförordningen skrevs. Skolverket var inte så särskilt mycket inblandade i det. Det är den bild som konstitutionsutskottet har fått, och jag tycker att man borde kunna stå upp för detta i regeringen och bland regeringens representanter här. Ni borde säga: Vi begick ett grovt misslyckande och gjorde en missbedömning i frågan. Vi borde ha tagit ett omtag, gått ut bredare och fått in upplysningar som skulle ha hjälpt oss i genomförandet!

Anf. 27 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Skolan är ett av de viktigaste områden som det offentliga har att hantera. Att våra barn ska få en bra utbildning och att de ska undervisas av behöriga och välutbildade lärare tror jag inte det råder några delade meningar om.

Därför var vi överens om att införandet av lärarlegitimationer var en bra reform som var viktig att få på plats, speciellt med den utveckling som har skett med ett växande antal friskolor där antalet utbildade lärare har legat långt under de offentligt drivna skolorna.

Vi var överens om att värna kvaliteten i undervisningen och att stärka den professionella lärarkåren. Därför har reaktionerna inte låtit vänta på sig när reformen har fått skjutas upp, först på obestämd tid och sedan till december 2013.

När vi i majoriteten i KU har tittat på frågan har det inte varit med de politiska glasögonen, som de borgerliga regeringsföreträdarna har hävdad. De politiska besluten ligger på utbildningsutskottet. Vad vi har tittat på är hur regeringen har hanterat ärendet före och efter riksdagens beslut. Det är vårt konstitutionella uppdrag.

Herr talman! Det råder ingen tvekan om att regeringen och det ansvariga statsrådet har ansvar även i det skede då genomförandet har överlämnats till en myndighet. Regeringen får inte gå in i myndighetsutövning i enskilda fall, men styrningen av myndigheten och ansvaret för att myndigheten och verket får förutsättningar att utföra sitt jobb ligger på regeringen. Om ett mandat inte är matchat med resurser, inte bara i fråga om mer pengar utan också i form av kunskap och information, eller om beredningen av ett ärende inte är fullgod är det inte heller rimligt att som myndighet ställas till svars om något går snett. Detta ansvar, herr talman, ligger på regeringen och på ansvarig minister.

Vad gäller lärarlegitimationerna tillfördes resurser i form av pengar och tid när Skolverket begärde det. Regeringens proposition om lärarlegitimationen föregicks av ett brett remissförfarande, som många har påpekat här tidigare. Många av landets högskolor och universitet yttrade sig, och de synpunkter som kom fram togs till vara. Så långt var allt väl. Men efter det att riksdagen hade fattat sitt beslut fortsatte regeringens arbete med genomförandet av reformen och arbetet att utforma de bestämmelser om vilken utbildning som krävs för att vara behörig att bedriva viss undervisning – den så kallade behörighetsförordningen.

Vi har kommit fram till – vilket Peter Eriksson också påpekade nyss – att det är just behörighetsförordningen som har vållat de komplikationer som har uppstått. Regeringen är ansvarig för beredningsarbetet, och be-

redningen omfattar hela arbetet från utredning till genomförande. Det är inte bara besluten som ska fattas i riksdagen utan även beslut som regeringen själv har att fatta om exempelvis förordningar som ska vara ordentligt beredda. Även här ska behövliga upplysningar och yttranden inhämtas.

Vi kan inte annat än konstatera att här finns det brister. Nu, när man håller på med genomförandet, hör Skolverket hela tiden från lärosäten och huvudmän: Det här visste vi hela tiden. Det här hade vi kunnat tala om!

Varför kom då inte några av de svårigheter som nu har uppstått fram under den breda remissomgången inför propositionen? Varför var det inget lärosäte som skickade signaler om att det har funnits många olika utbildningar som har gett många olika behörigheter under årens lopp och att detta kunde vålla problem? Räkade man med att det var kända fakta i departementet? Eller har det att göra med de få rader som Cecilia Brinck läste upp i sitt anförande? Det var det enda som stod om själva genomförandet och hur man skulle tackla det. Var det dessa få rader som gjorde att lärosätena inte uppmärksammade detta?

När det gällde behörighetsförordningen förekom ingen remiss alls. Det råder också delade meningar om vilka kontakter som hade skett. Enligt statsrådet Björklund har departementet träffat olika representanter. Enligt Skolverket skedde arbetet helt och hållet på departementet. Verket hade varken haft åsikter eller varit delaktigt. De fick förordningen i ett sent skede på delning inför beslutet. I vilket fall finns det ingen dokumentation som KU har kunnat ta del av, och det är något som återkommer i denna granskning i fler ärenden. Det finns inga minnesanteckningar från informella möten. Detta gör KU:s granskning både betydligt svårare och betydligt osäkrare.

Regeringsformens 7 kap. 2 § är tydlig: Vid beredning av regeringsärenden skall behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Behörighetsförordningen var ett regeringsärende. Om departementet i arbetet med förordningen hade inhämtat fler synpunkter och mer information hade den situation som nu har uppkommit kunnat undvikas.

Kanske borde departementet när man började med detta arbete som rörde äldre utbildningar ha efterhört synpunkter även från landets lärosäten, som hade kunskapen, och inte bara från Högskoleverket. Detta ansvar ligger på regeringen – ansvaret för att se till att man har ett brett underlag.

Herr talman! Vi har ännu inte sett slutresultatet av riksdagens beslut, men vi kan inte annat än konstatera att brister i beredningen har resulterat i att reformen har fått skjutas upp i ett och ett halvt år och blivit betydligt dyrare än beräknat. För detta bär statsrådet Björklund ett ansvar.

Anf. 28 CECILIA BRINCK (M) replik:

Herr talman! Nu hörde vi igen att ”vi” försöker skjuta över ansvaret för förseningarna på Skolverket. Det gör vi inte alls. Vad vi konstaterar är för det första att lärarlegitimationsreformen har blivit försenad, för det

andra att den blir dyrare än beräknat – vilket är beklagligt – och för det tredje att regeringen inte har ansvar för detta.

Det beror på en samling olyckliga omständigheter som ingen förut-såg. Helene Petersson läste just upp formuleringar om att lärosätena säger att de hade kunnat tala om detta. Jag vill då upprepa frågan: Varför gjorde de inte det? De hade chansen. Så går det till när man skickar ut utredningar på remiss – remissinstanserna läser igenom utredningen, funderar på de förslag som ställs upp där och svarar efter den kunskap och kompetens de har.

Bara för formens skull vill jag påpeka att denna debatt nu har kommit att handla väldigt mycket om behörighetsförordningen. I normalfallet remitterar man ju inte förordningar. Efter ytterligare en hastig genomläsning av utfrågningen med Anna Ekström noterar jag också att hon ingens nämner den direkta koppling mellan behörighetsförordningen och problemen som har dykt upp i debatten. Jag vill bara påpeka detta.

Helene Petersson, varför tog inte remissinstanserna chansen att påpeka detta som för er är så fullständigt självklart?

Anf. 29 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Det är en fråga man definitivt kan ställa sig. Det finns ett talesätt som lyder: Som man ropar får man svar. Vi kan konstatera att man från lärosätena hade känslan att kunskapen om att det under årens lopp har funnits mängder med olika lärarutbildningar var en kunskap som borde ha funnits och säkert också finns på departementet.

Det stora bekymret, herr talman, är dock fortfarande att remissen gick ut i det tidiga skedet. Utredningen nämnde med bara några få ord att Skolverket om det blir tolkningsproblem får hantera det. Detta har lärosätena inte reagerat på. Man kan som sagt ställa sig frågan varför, men antagligen ser de det inte som ett bekymmer. Bekymret uppstår när regeringen gör sin behörighetsförordning. Regeringsformen är tydlig när det gäller beredning. Nej, det kanske inte är normalt att skicka ut en behörighetsförordning eller en förordning på remiss, men man ska inhämta behövliga upplysningar och behövlig information. Sedan kan man göra det skriftligt eller muntligt.

När det gäller det muntliga har vi haft bekymret att vi inte har kunnat eftersöka det, för det finns inga anteckningar. Det står också i förarbetena att det är bra att det finns skriftliga upplysningar, men i detta fall verkar det inte ha kommit in några sådana heller till regeringen. Då kan man också fråga: Vilken information har man efterfrågat?

Anf. 30 CECILIA BRINCK (M) replik:

Fru talman! Ja, vilken information har man efterfrågat? Nu är det alltså så att regeringen ska lastas för att den inte uttryckligen ställde alla frågor man i efterhand tycker att regeringen borde ha ställt. Det finner jag vara en rätt märklig syn på hur beredningsprocessen ska gå till.

Jag vill också påpeka att föreställningen att det bara var utredningen som gick på remiss inte är riktig. Propositionen gick ut på en lika bred remiss som utredningen. Då framställdes också en del kritiska synpunkter på själva lärarlegitimationsreformen och en del formalia, som

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens ansvar för
förseningen av
lärarlegitimations-
reformen*

dock inte någonstans hade med valideringsprocessen och valideringsarbetet att göra.

Det är lite svårt att se hur man ska kunna skriva in ett krav på att vara synsk i statsrådets ämbetsbeskrivning, men det är där utskottsmajoriteten – socialdemokrater, sverigedemokrater, miljöpartister och vänsterpartister – hamnar. För att kunna vara statsråd måste man äga förmågan att läsa en kristallkula. Det tycker jag känns besvärligt.

Anf. 31 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Det kanske vore trevligt om vi hade synska statsråd, men det är inte det vi efterfrågar. Vi talar om de kontakter man har med sina myndigheter och sina organisationer. Man säger från statsrådets sida att man har haft väldigt mycket kontakt med SKL och andra, men det finns inte ett enda ord skrivet om vilka synpunkter det är.

Regeringen har ansvar för sitt förordningsarbete, och detta arbete måste man se till kommer på plats så att det blir ett genomförande som faktiskt är möjligt. För detta kan ingen annan än statsrådet ha ansvar. Man borde ha sett på ett helt annat stadium att det var komplikationer. När Skolverket signalerade att de ville ha mer tid borde man ha börjat fundera på vad det var som hade hakat upp sig och inte bara ge dem mer tid och mer pengar. Man måste i stället backa tillbaka ännu mer.

Anf. 32 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! Under arbetets gång blev det relativt snart uppenbart att det behövdes övergångslösningar. Som redan har nämnts gjordes detta arbete på olika sätt beroende på vem man frågar.

När vi hade utfrågningarna sade minister Björklund att den officiella fadern till övergångslösningen naturligtvis var departementet men att det i praktiken förekom många och nära kontakter med Skolverket för att få övergångslösningen så funktionell och bra som möjligt. Så uppfattar alltså minister Björklund saken.

När vi däremot hade utfrågningen med företrädare för Skolverket frågade vi specifikt hur arbetet gick till. Fanns det informella kontakter, var de frekventa, när förekom de? Skolverket sade kategoriskt: Nej, det förekom inga kontakter över huvud taget, utan paketet med övergångslösningen presenterades kort före delning. Man uppgav också att man med ”kort” menar en eller två veckor.

Mot denna bakgrund – om nu kommunikationen mellan departement och verk är av sådan natur att saker kan uppfattas på diametralt motsatt sätt – är det väldigt svårt att undvika att ställa sig frågan om det ändå inte är så att departementet och ministern måste ta ansvar för vilka arbetsföretag Skolverket hade. I detta fall är det uppenbart att man inte alls har samma uppfattning.

Anf. 33 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! I förhållande till den diskussion som har varit tidigare om politisering vad gäller ställningstaganden i anmälningarna vill jag börja med att konstatera att Vänsterpartiet inte stödde beslutet om att införa lärarlegitimation.

Om man skulle utgå ifrån att vi använder granskningarna för att driva vår egen partipolitik borde jag därför tycka att det var bra att man inte har kommit fram till att beslutet kan genomföras i enlighet med den tidsrymd som är sagd. Eftersom granskningen inte handlar om vilken politik jag vill ha genomförd eller inte utan handlar om huruvida man följer det som det har fattats beslut om och huruvida saker kan genomföras på det sätt som är tänkt har jag dock inte kommit fram till slutsatsen att detta är bra utan snarare slutsatsen att detta är dåligt.

Regeringen har att följa riksdagens beslut. Riksdagen har bestämt att man ska ha en lärarytelse från den 1 juli 2012. Sedan har det blivit komplikationer i genomförandet som har gjort att det inte kan genomföras förrän i december 2013. Då kan man lättvindigt säga att det blev lite fel och inte riktigt som vi hade tänkt, men det är klart att det inte kan vara något annat än ett misslyckande. Lärarytelserna framställs som en av de stora viktiga lösningarna och svaren på problemen i skolan, och då är det klart att de också ska genomföras.

Om man inte har skött beredningen på ett sådant sätt att detta har varit möjligt är det inte en tillräckligt bra beredning. Det är inte konstigare än så. Att saker och ting har hållit på länge betyder inte per definition att det är rätt. Det kan bli fel i alla fall. Det är inte ett dugg konstigare än så: Regeringen är ansvarig för beredningen och för att fattade beslut ska kunna verkställas.

*Regeringens åtgärder vid lämplighetsbedömning av en utländsk affärs-
mans ägande i Saab Automobile AB (avsnitt 2.3)*

Anf. 34 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Regeringen och framför allt näringsministern hade under 2009 och 2010 en nyckelposition när det gällde hur Saabs framtid skulle gestalta sig.

Försöken att hitta en hållbar framtida lösning för Saab handlade till stor del om finansieringsfrågor. Vem skulle kunna gå in som ny ägare eller delägare och på vilka villkor? För att nya ägare skulle kunna komma in krävdes godkännande från fyra parter: den svenska regeringen, Riksgälden, EIB och GM.

Regeringskansliet medverkade 2009 till att Riksgälden samlade in information om en Vladimir Antonov som var intresserad av att gå in som delägare. Några slutsatser av informationsinhämtandet drogs dock inte av regeringen. I december 2009 stod det klart för före detta näringsministern Maud Olofsson att GM och EIB aldrig skulle acceptera Antonov som ägare av Saab.

Denna information undanhöll före detta statsrådet Riksgäldskontoret. Efter nya propåer prövade Riksgäldskontoret lämpligheten av Antonov som finansiär 2011 utan vetskap om att regeringen hade information om att finansiären aldrig skulle godkännas av General Motors och EIB vilket, som tidigare konstaterats, var en förutsättning för finansiärens inträde som ägare av Saab.

Riksgälden kom i sin prövning 2011 fram till att det inte fanns några hinder för Antonov att gå in som delägare. Inte ens när resultatet av

denna prövning blev känt såg Maud Olofsson någon anledning att informera Riksgälden om detta faktum.

Självklart måste regeringen se till att de myndigheter man ansvarar för har så bra underlag som möjligt för sina beslut. Frågan blir därför varför Maud Olofsson inte ville berätta för Riksgälden vad hon visste om skälen för att Antonov aldrig skulle accepteras som delägare i Saab. Varför lät hon Riksgälden pröva Antonov som ägare när hon visste att GM och EIB sagt blankt nej till honom som ägare och dessutom, åtminstone delvis, stod bakom detta blanka nej.

Det har också framkommit att den information som regeringen undanhöll Riksgälden kom från källor som regeringen satte en hög grad av tilltro till. Att informationen inte nådde Riksgäldskontoret kan ha bidragit till att skapa en onödig förvirring och möjlig försening i arbetet med att hitta en långsiktig lösning för Saab.

Det är anmärkningsvärt att före detta statsrådet Maud Olofsson inte förstod vikten av att informationen delgavs Riksgäldskontoret inför dess prövning 2011. Enligt min personliga uppfattning är det så anmärkningsvärt att det framstår som närmast obegripligt. Det går inte att riktigt komma ifrån känslan att det kan finnas delar av detta skeende som inte kommit fram i samband med granskningen av detta ärende.

I detta anförande instämde Phia Andersson och Hans Hoff (båda S).

Anf. 35 ANDREAS NORLÉN (M):

Fru talman! Det vi debatterar nu är något helt annat än det som hände i går när Saab Automobiles konkursbo fick nya ägare och det blev en ny start, som vi hoppas, för Saab och Trollhättan.

De här turerna tog sin början 2009 när förhandlingar mellan Victor Muller och GM om ett övertagande av Saab inleddes. Förhandlingarna gick till en början bra, men i december 2009 meddelade GM plötsligt att förhandlingarna skulle avbrytas. Skälet var att GM inte ville att den ryske finansmannen Vladimir Antonov skulle vara delägare och finansjär, som det var tänkt. Sedan blev det, som vi vet, en affär trots allt mellan Victor Muller och GM, men då var inte finansmannen inblandad.

Våren 2011 fick Saab förnyade problem och sökte ytterligare kapital. Då väcktes åter frågan om ifall Vladimir Antonov skulle kunna bli delägare i Saab. Saab gjorde en framställning till Riksgälden och anhöll om Riksgäldens tillstånd för detta, vilket krävdes enligt de avtal som tidigare hade ingåtts om garantilån hos Europeiska investeringsbanken. Riksgälden fann då inget skäl att neka Antonov att bli delägare i Saab. Däremot motsatte sig GM och Europeiska investeringsbanken fortsatt detta.

Vi känner till fortsättningen. Affärsmannen blev så småningom efterlyst av baltiska myndigheter för misstankar om ekonomisk brottslighet. Saab försökte få finansiering från andra håll. Det misslyckades, och Saab försattes i konkurs i december 2011.

Det är svårt att föreställa sig att det finns något företag som regeringen i allmänhet och Maud Olofsson i synnerhet har ägnat så mycket tid, möda och engagemang åt som Saab Automobile. Regeringens arbete har också varit uppskattat av svenska folket. Stora ansträngningar för att

rädda företaget har kombinerats med ansvarstagande för skattebetalarnas pengar. Detta har inte lämnat Socialdemokraterna någon ro.

I den anmälan som två S-ledamöter har lämnat in till KU framförs en rad påståenden som en del av mytbildningen kring Saab, en mytbildning vars genomgående tema är att regeringen inte ansträngde sig tillräckligt för att rädda Saab och nog egentligen motarbetade Saab. Påståendena i anmälan går ut på att regeringen skulle ha saboterat den ryske finansmannens ansträngningar genom att sprida graverande uppgifter om honom till GM och till den amerikanska federala polisen FBI.

Granskningen har kunnat visa att vart och ett av dessa påståenden inte var sant. Regeringen eller Riksgälden har inte uppdragit åt Säpo att undersöka finansmannen. Regeringen eller Riksgälden har inte lämnat uppgifter om finansmannen vidare till amerikanska myndigheter eller GM. Detta är KU helt överens om. Inget av det som framförts i anmälan är korrekt.

Kan Socialdemokraterna då nöja sig med detta? Nej, i stället fortsätter man en mytbildning kring Maud Olofsson och Saab. Och när den ursprungliga anklagelsen att Maud Olofsson hade berättat för GM och FBI att Antonov var en skurk visar sig vara felaktig vänder man på det och säger att nu är felet att hon inte har berättat för Bo Lundgren och Riksgälden att Antonov var en skurk. Så hur regeringen än vänder sig i det här fallet blir det uppenbarligen fel. Men det var ju ingen hemlighet att GM inte ville se Antonov som ägare till Saab. Det har varit känt hela tiden. Maud Olofsson har heller inte fått någon detaljerad information från GM. Vi vet ingenting om vilken information hon faktiskt har fått.

Det här är ytterligare ett exempel på en politiserad granskning där det inte finns sakliga skäl för att kritisera ministern. Det är sådant som skadar KU:s anseende.

Anf. 36 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! Andreas Norlén tar upp en massa påståenden. Det är riktigt att ett antal frågeställningar naturligtvis hade cirkulerat kring den här affären, som också de som gjorde anmälan till KU hade tagit fasta på och ville att KU skulle pröva. Det är väl precis så KU ska arbeta?

Vi har nu betat av frågorna och konstaterat, precis som Andreas Norlén gjorde här, att på en rad punkter fanns det inte fog för de frågor som togs upp. Och KU kunde efter beredningsarbetet konstatera att det inte hade gått till på det sättet. Det tycker jag är en korrekt hantering av ärendet.

Däremot har det visat sig i de utfrågningar som vi har haft att det fanns uppgifter, som jag sade i mitt anförande, om att före detta näringsministern på ett väldigt tidigt stadium visste att varken GM eller EIB skulle godkänna Antonov som ägare. Men detta delgavs inte den myndighet som senare kom att pröva detta, vilket också framkom vid utfrågningen när frågan ställdes direkt till Bo Lundgren.

Det skulle vara märkligt om KU skulle runda detta faktum och säga att man lämnar det åt sidan. Det är ändå ett påstående där vi säger att denna information inte lämnades vidare till berörd myndighet som skulle pröva ägarfrågan.

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens åtgärder
vid lämplighets-
bedömning av en
utländsk affärsmans
ägande i Saab
Automobile AB*

Detta tar jag direkt från sådant som sades vid detta tillfälle. Bland annat sade Maud Olofsson vid utfrågningen: Regeringen hade ingen anledning att pröva ägarfrågan eftersom GM och EIB redan hade avfärdat Antonov som delägare i Saab. Det sade de blankt nej till.

Hon visste alltså att de skulle säga blankt nej men delade inte med sig av denna information. Det borde hon ha gjort, och det är här vår kritik ligger.

Det framkommer även i andra delar att regeringens kontakter med berörda myndigheter är undermålig. Det har vi sett i tidigare ärenden, och nu även i detta fall.

De andra delarna kan Andreas Norlén lägga åt sidan. Där är vi överens om att det inte fanns fog för kritik. Men i ovan nämnda fall har KU funnit det.

Anf. 37 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Vad är det för fel på Sven-Erik Österbergs resonemang? Fel nummer ett: Det var ingen hemlighet att GM inte ville se Antonov som delägare i Saab. Det var just av det skälet som förhandlingarna strandade den 18 december 2009. Det visste Maud Olofsson, och det visste Victor Muller.

Det var heller ingen hemlighet att EIB inte ville se Antonov som delägare i Saab. Våren 2011 blockerade EIB en försäljning av Saabs fastigheter eftersom den affären skulle finansieras av Antonov.

Fel nummer två: Socialdemokraterna resonerar som om Maud Olofsson fick detaljerad information av GM om Vladimir Antonov, men i utfrågningen som KU genomförde med Maud Olofsson svarade hon: Hur mycket information de hade och vilken typ av information har vi inte en fullständig bild av, utan vi var mer angelägna om att försöka få GM att fortsätta förhandla för att få en lösning för Saab trots att de hade sagt nej till Antonov.

Vi i KU vet inte vilken information GM hade om Antonov. Maud Olofsson vet inte vilken information GM hade om Antonov. Vi vet inte heller vad GM sade till Maud Olofsson vid de enskilda möten som förekom. Ändå tycker Sven-Erik Österberg att det finns skäl att kritisera Maud Olofsson för att hon inte förmedlade något som vi inte har en aning om vad det var till Riksgälden.

Fel nummer tre: När det gäller frågan om Saab förlorade värdefull tid våren 2011 genom att man levde i den falska förhoppningen att Antonov skulle godkännas vill jag påpeka en sak. Om Saab hade falska förhoppningar hade det väl inte påverkats av om Maud Olofsson hade berättat något, vad det nu var, för Bo Lundgren.

Det finns alltså ingen grund för att påstå att Maud Olofssons agerande har skadat försöken att rädda Saab – tvärtom.

Sven-Erik Österberg! Vad var det för information som GM förmedlade till Maud Olofsson? Jag vet det inte, men det vore intressant att få del av den informationen.

Anf. 38 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! Vad är det för fel i Andreas Norléns resonemang? Om det nu var så uppenbart för alla att man aldrig skulle godkänna Antonov, varför fortsatte man då förhandla och hade honom med i bilden? Varför avfärdades han inte? Varför sade man inte: Nu lägger vi ned detta, för han kommer aldrig att godkännas?

Jag kan inte tro att man skulle vara så tokig eller intellektuellt svag på Saab att man fortsätter en förhandling med en tilltänkt ägare som man vet att de som kan ställa ultimatum på vilka som får gå in som ägare redan har förkastat.

Det är där det brister i Andreas Norléns resonemang.

Riksgäldens generaldirektör delgav när han var hos oss att han inte kände till det och inte hade fått någon information. Han gjorde en förut-sättningslös prövning och hade inte fått någon information från ministern.

KU:s majoritet har aldrig påstått på vilket sätt det har skadat Saab. Det har jag sagt vid olika tillfällen, också vid presskonferensen. Vi kan bara spekulera i om det hade blivit ett annat förlopp för Saab; det vet vi inte. Jag kan inte påstå det. Jag har inget fog för att säga att det skulle ha blivit en annan ägare och att det fortfarande skulle ha tillverkats Saab-bilar.

KU har dock kommit fram till att det fanns uppgifter som Maud Olofsson har medgett att hon kände till men inte delgav Riksgälden när den gjorde sin prövning. Det är konstitutionellt fel om en minister vet något och inte delger en myndighet som regeringen har ansvar för denna information.

Anmälan handlar om att hon inte gjorde detta, ingenting annat. Blanda inte in sådant som att Saab skulle ha kvarstått och sådant, för det har vi aldrig påstått. Vi kritiserar ministern för att hon inte informerade Riksgälden om det hon visste.

Anf. 39 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Det Riksgäldens generaldirektör Bo Lundgren sade till utskottet var att han inte visste vad GM hade sagt till Maud Olofsson, men om det var fråga om att de hade diskuterat de rykten som var allmänt kända om Vladimir Antonov hade det inte tillfört något om Maud Olofsson fört dessa rykten vidare till Riksgälden. Riksgälden kände redan till dessa rykten och hade själv utrett dem i en särskild rapport.

Bo Lundgren hade naturligtvis inte kunskap om vad GM hade sagt till Maud Olofsson, och då faller det tillbaka på det som jag läste upp. Maud Olofsson och regeringen hade ingen detaljerad information om vad GM byggde sitt ställningstagande på.

GM kan givetvis ha utgått från de allmänna rykten som förekom om denna affärsman. I affärssammanhang kan man naturligtvis vilja hålla ett avstånd till personer som är omsvärmade av kritiska rykten. GM kan också ha haft mer specifik information om misstänkta oegentligheter, men det vet vi inget om.

I olika äldre kulturer, fru talman, utvecklades olika typer av mytologier, till exempel den grekiska, den romerska och den nordiska. Nu håller

Socialdemokraterna och en del fackliga företrädare på att skapa en egen modern mytologi i Saabfrågan. Där finns hjältarna i form av entreprenörer, fackliga företrädare och kommunpolitiker som försöker rädda Saab, och där finns skurkarna i regeringen som gör allt för att stjälpa Saab. Rollerna är desamma som i antikens värld. Det finns de som är goda och de som är onda, och vad än Maud Olofsson har gjort hamnar hon i den sistnämnda kategorin.

Problemet är att vi inte vet vilken information som fanns mellan GM och Maud Olofsson, men av omständigheterna att döma är det föga troligt att det var någon särskilt specifik information. Därmed finns ingen grund för att kritisera regeringen.

Anf. 40 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Fru talman! Under Saabkrisen har metallfacket på Saab, som jag ser det, flera gånger ägnat sig åt missriktad kritik och rykesspridning riktad mot regeringen och dåvarande näringsminister Maud Olofsson.

I en anmälan som kom in till konstitutionsutskottet den 1 februari 2012 från två socialdemokratiska riksdagsledamöter påstås att regeringen och den tidigare näringsministern gjort allvarliga fel vid prövningen av Vladimir Antonov som ny ägare till Saab. Prövningen gjordes på grund av Saablånet hos Europeiska investeringsbanken.

KU:s granskning har visat att de påståenden som gjorts i KU-anmälan mot regeringen och den tidigare näringsministern är felaktiga och grundade på osanna rykten. Detta är också något som alla ledamöter i KU blivit helt överens om.

Men Socialdemokraterna har uppenbarligen inte velat nöja sig med detta. I stället har man i KU genom Sven-Erik Österberg kommit med ett nytt obestyrt påstående riktad mot regeringen och Maud Olofsson om att man inte skulle ha vidarebefordrat information till Riksgäldskontoret om General Motors inställning till Vladimir Antonov.

Sven-Erik Österberg har vid utfrågningen av riksgäldsdirektör Bo Lundgren i en fråga lagt in ett påstående om att Maud Olofsson inte skulle ha delgett Riksgälden information från GM om deras inställning till Vladimir Antonov. Detta påstående finns också med i det beslut som konstitutionsutskottet har lagt fram. Faktum kvarstår dock: Sven-Erik Österbergs påstående har aldrig bevisats.

Vi har haft en tidslinje i konstitutionsutskottets granskning. I vilket tidsskede ligger Sven-Erik Österbergs påstående i förhållande till tidslinjen? Det vore värdefullt att få ett besked om detta.

Det har lämnats uppgifter om att det var ett helt klart besked som Maud Olofsson, enligt Sven-Erik Österberg, skulle ha gett till Bo Lundgren. På den fråga som ordföranden Peter Eriksson ställde till Maud Olofsson vid utfrågningen av henne två och en halv vecka tidigare svarade hon dock att det var ett ganska klart besked. Det har ju ganska stor betydelse om man har fått ett slutligt besked om att Antonov inte kommer att godtas eller om man har fått ett visst utrymme att förhandla.

Informationen mellan regeringen och Riksgälden sköttes genom en arbetsgrupp som var gemensam för Näringsdepartementet, Finansdepartementet och Riksgälden. Där utbyttes den här typen av information.

Har Sven-Erik Österberg grund för att påstå att information inte lämnades i den här arbetsgruppen som var gemensam för regeringen och Riksgälden?

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens åtgärder
vid lämplighets-
bedömning av en
utländsk affärsmans
ägande i Saab
Automobile AB*

Anf. 41 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! Den senare frågan är inte särskilt relevant. Vi har inte påstått vare sig det ena eller det andra när det gäller arbetsgruppen. Vår kritik gäller att före detta näringsministern inte delgav de uppgifter hon hade om att EIB och GM på ett tidigt stadium inte godkände Antonov som ägare. Det var den informationen som Riksgälden inte hade fått. Det andra har vi inte sagt något om, och det tänker jag heller inte svara på. Det har jag ingen skyldighet till.

Per-Ingvar Johnsson tar återigen upp vilka påståenden som anmälarna gjorde. Jag kan förtydliga det en gång till: Det har KU rätt ut. Vi har ingen synpunkt på det. Vi har ju kommit till klarhet när det gäller det.

Den 18 december 2009 svarade Maud Olofsson så här: När de kom hit och meddelade det här gav de också sådan information om varför GM inte kunde godkänna Antonov som ägare.

Vidare sade Maud Olofsson: Vi hade naturligtvis en diskussion om Antonov som lämplig ägare. De frågade oss hur vi gjorde. De visste att vi hade en undersökning där Kroll ingick, men det är lite förmätet att tro att den svenska undersökningen med hjälp av Riksgälden och andra skulle vara det som avgjorde GM:s beslut. GM hade tillgång till hemskt mycket bättre möjlighet att ta fram information. Den amerikanska regeringen hade mycket bättre möjlighet att ta fram information än vad lilla Sverige hade. Så sade Maud Olofsson vid utfrågningen.

På den fråga jag ställde om det hade förts diskussioner om vad det grundade sig på, svarade hon: Ja, det har förts diskussioner om detta – det vill säga om uppgifterna som GM hade som grund för att säga nej – mellan GM och människor i Regeringskansliet. Visst har vi fått höra argument från dem. Så sade Maud Olofsson. Exakt vad det var kan jag inte säga. Men hon medger att hon hade fått argument för varför de sade nej. Därför tycker jag att jag har fog för det jag säger. Maud Olofsson visste en del om varför de sade nej, men hon delgav inte Riksgälden det. Det är det vår kritik gäller, ingenting annat.

Anf. 42 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik:

Fru talman! Sven-Erik Österberg menar att han inte har skyldighet att lämna uppgifter om det som har påståtts. Jag menar att om uppgifterna ska kunna vara grund för kritik måste man vara beredd att lämna uppgifterna och tala om varifrån de kommer.

Jag håller med när det gäller tidsuppgifterna. Den 18 december 2009 gav GM beskedet att man inte var beredd att acceptera Antonov som ägare. Sedan kom Antonov in på nytt, i en långt senare diskussion. Då är vi framme vid 2011. Då handlade det om prövningen av Riksgälden. Det är alltså två år senare. Då var detta oerhört välkända uppgifter. När Riksgälden gör sin prövning är detta alltså välkända uppgifter. Jag menar att det inte finns någon grund för kritiken att information inte lämnades. Det var allmänt känt att GM hade synpunkter på Antonov. Regeringen för-

sökte övertyga eftersom han var den som hade de pengar som kunde finnas att sätta in i Saab. Man försökte på nytt övertyga GM om att godta Antonov. Det var också grunden för den prövning som senare skedde. Det är ett tidsspänn på två år mellan de olika prövningarna. Jag tycker att ni har kommit helt fel i ert ställningstagande.

Anf. 43 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! På den fråga jag ställde om huruvida regeringen hade prövat ägarfrågan när det gällde GM och EIB, svarade Maud Olofsson: Regeringen hade ingen anledning att pröva ägarfrågan eftersom GM och EIB redan hade avfärdat Antonov som ägare av Saab. Det sade de blankt nej till, säger Maud Olofsson. Hon visste alltså att de sade blankt nej.

Den informationen fördes inte vidare till Riksgälden. Längre ned medger hon att människor i Regeringskansliet diskuterade de här frågorna och fick också argumenten till att de sade nej. Det delgav man aldrig Riksgälden när den gjorde sin prövning. Det var det som Bo Lundgren svarade på; han hade inte fått någon information därifrån. Vi tycker att ministern har brustit i sin information till myndigheten. Det är där vår kritik ligger. Hur diskussionen har förts har vi inga synpunkter på.

Jag ska passa på att nämna något som jag tycker är lite märkligt, även om det inte har med den här granskningen att göra. Efteråt har det skickats brev till fackklubben i Trollhättan där Maud Olofsson säger att hon inte har förtroende för KU och inte för KU:s ordförande på grund av detta. Det är helt ointressant om ett före detta statsråd har förtroende för KU och dess ordförande. Frågan är ju om KU har förtroende för statsrådet; det är det det handlar om. Jag skulle vilja höra om Per-Ingvar Johnsson tycker att det är lämpligt av ett före detta statsråd att ha synpunkter på KU som är den granskande parten. Jag tycker att det är lite svagt av ett före detta statsråd.

Anf. 44 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Fru talman! Jag har förstått att Maud Olofsson har varit oerhört irriterad över den kritik som har framförts eftersom hon har lagt ned ett stort arbete för att försöka rädda Saab och skattebetalarnas pengar. Det är ingen tvekan om att jag också har synpunkter på KU:s ställningstagande. Kritiken riktas ju mot den tidigare näringsministern. Naturligtvis får hon ha synpunkter på vad KU tycker precis som jag får ha synpunkter på det.

Näringsdepartementets hantering av en fråga med anledning av bristande järnvägsunderhåll (avsnitt 3.2)

Anf. 45 LARS ELINDERSON (M):

Fru talman! De två tidigare granskningsärendena som har diskuterats här och det som vi nu ska diskutera har flera saker gemensamt. Alla tre behandlar politiskt kontroversiella områden. Anmälan tar upp frågor som utskottet enhälligt har avfärdat. Det finns ingen grund för den anmälan som har gjorts i de tre ärendena. Oppositionen har väldigt skruvat hittat nya skäl att kritisera regeringen eller statsrådet i fråga.

Det här är bara andra gången som jag är med och granskar, men jag har märkt att det ofta dyker upp nya fakta som det kan finnas anledning att lyfta upp i ett granskningsbetänkande. Jag tycker inte att det är fel. Det kan vara fakta som ligger inom ramen för det som anmälan gäller, men som kanske har ett helt annat innehåll. I det här fallet tycker jag emellertid att det är helt uppenbart att syftet med frågorna inte har varit att få en saklig granskning av det konstitutionella i statsrådets och Regeringskansliets agerande, utan syftet har varit att skriva fram en politisk poäng i den kritik man har i sakfrågan.

Det här ärendet på föredragningslistan gäller en granskning av Näringsdepartementets hantering av en fråga med anledning av bristande järnvägsunderhåll. Konkret gäller det en avtalstvist mellan Trafikverket och en entreprenör som 2009 fått ett flerårigt uppdrag att genomföra omfattande drift och omfattande underhåll av järnvägsspåren i Västra Götaland. Majoriteten anser att Näringsdepartementet och infrastrukturministern borde ha varit informerade om de åtgärder som Trafikverket vidtog med anledning av denna tvist. Även vi från Alliansen tycker att Trafikverket borde ha informerat statsrådet. Det tycker också statsrådet själv. Hon har dessutom meddelat detta till Trafikverket.

Skillnaden mellan oss och majoriteten är att majoriteten lägger ansvaret på denna informationsmiss på regeringen och på infrastrukturministern.

Vi har ägnat en del av årets granskning åt avtalsrätt. Det är ett spännande område, i synnerhet för jurister, föreställer jag mig. I två ärenden har oppositionen försökt hävda att regeringen borde ha tagit ansvar för, som man tycker, brister i avtal som tecknats av ett statligt verk eller statligt bolag. I båda fallen har vi, i alla fall jag, lärt oss en del, både om ansvarsfördelningen mellan statsrådet och regeringen å ena sidan och myndigheter och verk å den andra sidan som den är reglerad i regeringsformen, i budgetlagen och i aktuella förordningar och, vilket också är intressant, om konsekvenserna av att avbryta avtal.

Bland annat har vi konstaterat att Trafikverket och andra centrala myndigheter och verk har det fulla ansvaret för de avtal som de ingår. Regeringen styr genom bemyndiganden, övergripande direktiv och löpande kontroll och uppföljning.

Majoriteten betonar vikten av väl fungerande kontakter mellan förvaltningsmyndigheter och Regeringskansliet. Man påpekar: ”Det är regeringen som inför riksdagen ansvarar för hur statens medel används, och utskottet vill i sammanhanget erinra om vikten av att regeringen ser till att myndigheter bedriver sin verksamhet effektivt och sparsamt.” Indirekt antyder man att det inte har skett i detta fall. Från Alliansens sida har vi svårt att se substansen i denna slutsats. I stället uppfattar vi kritiken som enbart en politiskt motiverad spark på smalbenet på infrastrukturministern och regeringen i dess helhet.

Vi konstaterar också att bristen på information till regeringen i det här fallet inte har påverkat ärendets utgång. Det har naturligtvis inneburit ekonomiska konsekvenser, men de drifts- och underhållsåtgärder som har planerats under den aktuella perioden har genomförts, om än inte på det sätt som ursprungligen avsågs.

Vi granskar regeringen och de enskilda statsråden, inte myndigheterna och de statliga verken. Jag tycker ändå att det finns skäl att fördjupa sig i det avtal som det här var fråga om och som hade tecknats mellan Trafikverket och entreprenören i fråga.

Avtalet mellan dåvarande Trafikverket och entreprenören ingicks i november 2009 och löpte från den 1 september 2010 till den 31 augusti 2015. Kontraktssumman för hela perioden uppgick till ungefär 970 miljoner kronor.

Trafikverket kom den 6 juli 2011 överens med entreprenören om att kontraktet skulle upphöra den 31 maj 2012. Skälet var en tvist mellan verket och entreprenören om anspråk på tilläggsersättning och krav på omförhandling av priser. Trafikverket bedömde inledningsvis att kraven inte var relevanta, och man motsatte sig kraven. Men man gjorde samtidigt bedömningen att den inställningen också skulle hålla vid en rättslig prövning. Men man konstaterade också att det inte förelåg några sådana brister i kontraktet att det ensidigt kunde sägas upp.

Samtidigt konstaterade Trafikverket att en rättsprocess förväntades ta flera år, vilket hade påverkat järnvägstrafiken på ett negativt sätt. I det läget valde man i stället att försöka nå en överenskommelse som kompenserade företaget för vissa av de merkostnader som man hade gjort anspråk på samtidigt som det garanterade att verksamheten inte blev lidande.

Statsrådet Elmsäter-Svärd har redovisat hur hon och departementet följer upp verkets löpande arbete. Man tar bland annat hjälp av Riksrevisionens återkommande granskningar. Till detta har det bland annat kopplats en särskild produktivitetskommitté och ett effektivitetsarbete som har fokus på att vara Trafikverket behjälpligt bland annat med upphandlingar och med hur man kan vara mer säker på att man är överens om förutsättningarna när man ingår avtal.

Departementet har dessutom återkommande fyra gånger om året myndighetsdialoger med inriktning på styrning och strategi. Statsrådet informerade dessutom utskottet om att Trafikverket numera, möjligen på grund av de missförhållanden som uppstod kring detta avtal, har återupptagit rutinen att göra underlagsbesiktningar i samband med upphandling och avtal, en rutin som avskaffades för ett antal år sedan. Statsrådet har därför, enligt vår uppfattning, tydligt visat att hon, både i detta fall och i övrigt, tagit sitt fulla ansvar för att säkerställa en väl fungerande kommunikation mellan myndigheten och regeringen.

Det finns inte någonting i vår granskning som tyder på att bristerna i detta fall var systematiska eller återkommande eller att informationen till regeringen systematiskt eller återkommande har denna typ av brist utan att detta var en engångsföreteelse. Vi har därför reserverat oss mot majoritetens kritik mot statsrådet Catharina Elmsäter-Svärds och Näringsdepartementets hantering av det aktuella fallet.

Anf. 46 MATHIAS SUNDIN (FP):

Fru talman! Detta ärende handlar om hur pengar används för att säga upp ett avtal. Men kritiken från Sverigedemokraterna, S, V och MP rör bristen på information till ministern. Ministern får kritik för att Trafik-

verket inte har informerat henne om hur man har använt dessa pengar. Det skulle kunna vara en relevant kritik om det vore så att det är rutinerna som det är fel på, om statsrådet inte har sett till att det finns fungerande rutiner för hur det borde informeras om sådant. Då skulle det kunna finnas skäl för kritik. Men är det på det sättet? Svaret är nej, och vi är överens om att så inte är fallet.

Det finns ingen kritik mot bristande rutiner i detta fall. Det finns ingen som för fram att rutinerna borde förändras. Så fort statsrådet fick reda på denna information via medierna tog hon kontakt med myndigheten och kontrollerade hur det låg till och sade också till myndigheten att den borde ha informerat om detta. Vad mer ska man i ett sådant läge göra?

Återigen landar jag i slutsatsen att det enda som hade klarat henne från kritik hade varit att hon hade varit synsk och hade kunnat förutse att detta skulle ske eller förstått att detta skulle ske trots att ingen hade informerat henne om saken.

Det finns alltså ingen kritik mot rutinerna. Statsrådet har omedelbart agerat och informerat sig om ärendet och sagt till att hon borde ha blivit informerad om detta. Ändå får hon kritik. Återigen är det ett politiskt slagträ som man vill använda i debatten om järnvägarna. Det är min slutsats.

Anf. 47 PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Detta ärende om järnvägen och banhållningen är lite märkligt. Det började den 8 april 2011 med att regeringen presenterade ett pressmeddelande där man sade att man gör en förstärkning av insatserna för järnvägens drift och underhåll i form av en ytterligare satsning på 800 miljoner kronor under 2011.

Vidare säger man i pressmeddelandet att man kommer att fatta nödvändiga beslut för att skapa detta utrymme för att öka insatserna för banhållning med ytterligare 800 miljoner kronor under 2011.

I vårpropositionen säger man senare att man ska fatta de nödvändiga besluten under 2011 för att öka insatserna för banhållning med 800 miljoner kronor.

Sedan blir det en diskussion i medierna där Trafikverkets ledning säger att man använder en del av dessa pengar – 125 miljoner, inte en så liten del – inte för att öka insatserna för banhållning utan för att betala ett slags skadestånd till ett företag, en entreprenör, som man inte tycker sköter sitt jobb och som man vill bli av med. Det är kortfattat vad det handlar om.

Det må vara hänt att det är på det sättet. Men med anledning av detta, kan man säga, gör konstitutionsutskottet några generella anmärkningar – inte skarp kritik mot någon minister eller så utan några generella påpekanden som kan vara intressanta i sammanhanget.

Vi säger så här:

”Inledningsvis konstaterar utskottet att några regeringsbeslut för att under 2011 skapa ett utrymme i syfte att öka insatserna för banhållningen aldrig fattades.” Det är rätt intressant i sammanhanget. Ett flertal gånger har man ju gått ut och sagt: Nu gör vi stora satsningar här.

Det är inte oväsentligt att regeringen sedan i själva verket talar om för Trafikverket: Ni får använda er anslagskredit. I praktiken innebär det att man går in på nästa års och kommande års banhållning och inte alls ökar insatserna.

Ett annat påpekande som utskottet gör är att det är lite märkligt att ansvarigt statsråd i det här sammanhanget kan komma till KU och säga: Vi visste inte om att de 125 miljonerna användes till annat och att man över huvud taget använder så omfattande belopp till att betala ut entreprenörer i stället för att använda pengarna, som av skattemedel anslagits, till att göra verksamhet och bedriva väghållning. I stället använde Trafikverket över 100 miljoner kronor till att betala ut en entreprenör som man inte anser fungerar – detta trots att Trafikverket säger att det är entreprenören som gjort fel.

Då är frågan om detta är rimligt. Borde ministern ha känt till det här? Ja, vi är överens om det. Trafikverket borde ha informerat.

KU gör påpekandet att ansvariga statsråd i regeringen har ett övergripande ansvar för att kommunikationen mellan myndigheter och departement fungerar på ett bra sätt – mycket hovsamt och mycket allmänt hållet.

Närmast är det, tycker jag, att betrakta som överkänsligt – man får en prinsessan-på-ärten-känsla – när ni är upprörda över att vi gör ett sådant påpekande. Det är en självklarhet, som KU påpekar, i sammanhanget.

Ett tredje påpekande som KU gör: I sammanhanget vill vi erinra om vikten av att regeringen ser till att myndigheterna bedriver sin verksamhet effektivt och sparsamt. Det är också rimligt i sammanhanget när pengarna uppenbart används på ett sätt som i grunden inte var avsett.

Jag tycker att ni borde ha kunnat ställa upp på det här. Det är självklara påpekanden som vi borde kunna vara överens om i vilket KU-sammanhang som helst. Här var det mycket lämpligt att påpeka det. Det är inte att komma med en politiserad, överdriven kritik.

Anf. 48 LARS ELINDERSON (M) replik:

Fru talman! Jag är mycket tacksam för konstitutionsutskottets ordförandes förtydligande av vad majoriteten avser i sitt yttrande i ärendet.

Det här är ett exempel på konsekvensen av det Per-Ingvar Johnsson inledningsvis tog upp, det som hände i slutet av vår hantering – den läcka som ledde till att vi hade svårt att fullfölja de konkreta diskussionerna om ärendena före justeringen.

Jag tycker att det var en väldigt skruvad tolkning också av majoritetens formulering i yttrandet när jag läser i tidningarna och hör på tv att man riktar skarp kritik mot infrastrukturministern för att hon inte var informerad. Det var vad som framgick i medieläckan – om det nu beror på en miss, en felaktig tolkning, av journalisten i fråga. Det är i alla fall konsekvensen av det som hände i slutet av vår hantering.

Hade vi fått en mycket tydlig markering om att själva innehållet i majoritetens uppfattning inte alls ska tolkas som en kritik mot statsrådet hade vi kanske, tror jag, kunnat fortsätta beredningen av ärendet och varit överens också i det här fallet. Jag tolkar i stället hanteringen så att man

var angelägen om att lyfta fram politisk kritik mot regeringen. Det var därför det blev som det blev i hanteringen av det här ärendet.

Prot. 2011/12:130
14 juni

Anf. 49 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Det var intressant. Här kommer i själva verket fram att vad oppositionen i utskottet reserverade sig mot är tv-inslagen, inte vad utskottet skriver i betänkandet. Det är märkligt att man är så oerhört intresserad av tv-inslag. I första hand borde vi väl ändå fokusera på vårt arbete och på det betänkande som vi skriver.

Det är inte särskilt imponerande, Lars, att säga: Vi har inget ansvar för det, utan det beror på att någon har läckt och då skriver vi reservationer.

Anf. 50 LARS ELINDERSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan hänvisa till er, till majoritetens, redovisning på presskonferensen efter den slutliga justeringen. Då betonades kritiken riktad mot infrastrukturministern.

Jag håller med om att det är en tolkning av vad ni avsett. Under vår beredning av ärendet har ni varit mycket tydliga om att huvuddelen av kritiken riktas mot bristande information mellan Trafikverket och infrastrukturministern.

Hela tiden har ni hänvisat till att hon inte varit tillräckligt noga med att se till att hon hade information. Det har varit huvudfrågan under beredningen av ärendet. Sedan har ni formulerat er mindre tydligt i ert yttrande, förmodligen därför att ni insett att ni inte har speciellt mycket kött på benen i den här frågan.

Jag tycker inte att det är en övertolkning av det ni själva sagt – både det som framgick vid medieläckan och det ni själva sade på presskonferensen efter justeringsmötet.

Anf. 51 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag sade inte det Lars Elinderson nu påstår att jag sagt. Men jag måste säga att först hänvisar man till och skyller på tv-inslag. Man säger att man måste reservera sig på grund av det. Nu i andra replikskiftet säger Elinderson: Det var på grund av vad vi sade på presskonferensen efter det att vi justerat betänkandet. Ni måste väl ändå, såvitt jag minns, ha skrivit reservationen innan betänkandet justerades.

Anf. 52 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Trafikverket fick av regeringen möjlighet till en extra satsning på järnvägsunderhåll på 800 miljoner. Samtidigt uppstod det problem med den entreprenör som utförde järnvägsunderhållet i Västsverige.

Efter en långvarig tvist, vilken tidigare här beskrivits, mellan verket och entreprenören kom man överens om att lösa avtalet i förtid. När avtalet om järnvägsunderhåll i Västsverige skulle lösas i förtid betalade Trafikverket 125 miljoner i skadestånd till entreprenören.

Skadeståndet togs ur anslaget för järnvägsunderhåll. Ingen information om att medel avsatta för järnvägsunderhåll användes för detta ända-

*Gransknings-
betänkande*

*Näringsdepartementets
hantering av en fråga
med anledning av
bristande järnvägs-
underhåll*

mål nådde vare sig regeringen eller riksdagen. Det här är fakta i sammanhanget.

Genom utredningen har framkommit att regeringens uppfattning är att skadeståndsbetalningar liknande den som förekommit ryms inom bemyndigandet från riksdagen till regeringen och vidare från regeringen till Trafikverket.

Men det blir helt orimliga konsekvenser av en sådan hållning. Då skulle ju i princip alla tillgängliga medel som riksdagen avsatt för drift och underhåll av myndigheten kunna användas för att betala skadestånd till entreprenörer – detta utan att riksdagen blir informerad om att de anslag man trodde skulle användas för drift och underhåll, det vill säga för verksamheten, inte alls går dit utan till att betala skadestånd för lössande av dåliga avtal.

I svar på skriftlig fråga anger ansvarigt statsråd den 9 januari i år att regeringen inte tidigare än det blev offentligt har fått information om hur det enskilda avtalet avslutades.

Avtalet, med skadestånd, hävdades den 6 juli 2011. Fem och en halv månad senare uppmärksammade SVT avtalets existens. Först då säger sig statsrådet ha fått information.

En av de viktigaste uppgifterna under 2011 för ett statsråd med ansvar för järnvägar, med tanke på den turbulens som har varit, måste vara att se till att de problem med framkomlighet vintern 2010–2011 som bland annat berodde på brister i underhållet blev åtgärdat.

Regeringen gjorde också ett stort medialt nummer av extraanslaget till underhåll. Men uppenbarligen har regeringens uppföljning varit bristfällig eftersom kännedom om detta avtal, i en för infrastrukturen central region och omfattande 125 miljoner kronor, förblev okänd. Det har tydligt markerats från regeringen att detta är en engångsföreteelse. Gott så, men det fråntar inte statsrådet det yttersta ansvaret för att medel avsatta för järnvägsunderhåll inte använts för det ändamål som det var avsett för.

Att det finns dåligt utarbetade rutiner för informationsutbytet mellan departementet och Trafikverket är ganska uppenbart i sammanhanget. Departementets uppföljning av hur järnvägsunderhållet utvecklats under 2011 kan inte ha varit särskilt noggrann när man förblev omedveten om att 125 miljoner av de avsatta medlen faktiskt inte användes för underhåll över huvud taget.

Regeringen har dessutom, till synes utan större eftertanke, ändrat i villkoren för hur riksdagen bestämt att medel för järnvägsunderhåll får användas, vilket skapat en otydlighet i styrningen och uppföljningen av hur medlen avsatta för underhållet verkligen används.

I riksdagens beslut om budget 2010/11 sägs det att bemyndigandet till regeringen bör avse all upphandlad verksamhet och alla bidrag där fleråriga avtal sluts. Men i regleringsbrevet från regeringen till Trafikverket för budgetåret 2011 står det att Trafikverket får disponera medel från delposten 10.2 för drift, underhåll, trafikledning och reinvesteringar på det statliga järnvägsnätet.

Skillnaden kan verka obetydlig, men när det handlar om bemyndiganden med lagstöd innebär varje förändring ett riskmoment då förändringens juridiska innebörd måste beaktas väldigt noggrant.

Förändringar kan också skapa tillfällen då regeringen ger sina myndigheter ett större ansvar än riksdagen avsett att det skulle vara. Därför måste varje förändring av bemyndiganden vara noga genomtänkt och väl motiverad. Här verkar den nästan ha kommit till av en slump under beredningens gång, som vi har kommit fram till.

Infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd har ett direkt ansvar för de förändrade skrivningarna kring medelsanvändningen med de problem det kan skapa och ett övergripande ansvar för att uppföljningen och informationen om hur medlen faktiskt använts inte fungerat. Det är vår slutsats i detta sammanhang.

Anf. 53 LARS ELINDERSON (M) replik:

Fru talman! Inte heller jag är synsk så att jag kan förutse eller förutsäga vad majoritetens företrädare kommer att säga i sina anföranden. Hade jag vetat vad Sven-Erik Österberg nu säger hade det varit mer relevant för mig att avstå från repliken mot konstitutionsutskottets ordförande och i stället lyfta fram frågeställningen till Sven-Erik Österberg.

I verkligheten är den kritik som framförs här från talarstolen exakt samma kritik som förekom i medierna innan justeringen. Den har ett väsensskilt innehåll mot det som står i majoritetens skrivning i själva betänkandet. Det är en mycket hårt formulerad personlig kritik mot statsrådets hantering av frågan. Det är också mycket politisk kritik mot regeringens hantering i infrastrukturfrågan i allmänhet. Men det står ingenting om detta i själva betänkandet i majoritetens förslag.

Om det är tillåtet att rikta en ursäkt kanske jag ska göra det till konstitutionsutskottets ordförande och förklara att min uppfattning är att ni tycks ha helt olika uppfattningar om innehållet i majoritetsskrivningen. Miljöpartiet har i det här sammanhanget uppenbarligen mer likartad principiell uppfattning i frågan än vad Miljöpartiet och Socialdemokraterna har gemensam uppfattning i den gemensamma skrivningen.

Anf. 54 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att ledamoten överdriver. Vad jag har valt att peka på är några fakta som har kommit fram under denna del. Den andra frågan tyckte jag var utredd och klar redan i de tidigare delarna.

Vi gör några påpekanden. Ytterst kan man inte komma ifrån för de medel som riksdagen anslår att regeringen och ansvarigt statsråd är ansvariga för hur medlen används. Jag pekar också här på den information som inte delgavs och de rutiner som fanns mellan departementet och ansvarig myndighet. Det fungerade inte på det sätt som det skulle ha gjort.

Infrastrukturministern delgav själv under den här delen att man har tertialuppföljningar med myndigheten. Men myndigheten brydde sig inte ens om att informera om de 125 miljonerna, som var en ganska stark avvikelser från hur det varit.

Jag skulle ha blivit väldigt oroad som ansvarig minister om jag hade en sådan relation med myndigheten att myndigheten inte ens brydde sig om att informera om detta. Det kunde inte vara ovidkommande för myndigheten att man gjort en stor affär av att pengarna skulle anslås just för

att man skulle komma åt den kritik som fanns vid tillfället om att det var bristande underhåll och att inget fungerade för tågen. Det borde ha varit en del i detta.

Kritiken är inte skarp mot ministern. Vi säger att man borde se över rutinerna. Man bör ha sådana rutiner att man blir informerad. Om inte ministern eller regeringen har ansvar för myndigheterna, vem har det då?

Anf. 55 LARS ELINDERSON (M) replik:

Fru talman! Avslutningsvis har jag en kort fråga. Indirekt ställde jag samma fråga till utskottets ordförande, och han svarade på sitt sätt. Nu ställer jag samma fråga men mer direkt till Sven-Erik Österberg. Innebär majoritetens ställningstagande en direkt kritik mot regeringens handläggning och mot statsrådets ämbetsutövning i det här fallet?

Anf. 56 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! Vi har vid den granskning vi har gjort påpekat några saker som vi tycker att ministern bör ta till sig. Bland annat bör man se över vilka informationsrutiner man har. Detta är ingen liten myndighet. Det är en jättestor myndighet.

Min bestämda uppfattning är att ministern bör se över rutinerna. Myndigheten har en informationsskyldighet gentemot departementet som är på ett annat sätt än vad Trafikverket tydligen uppfattade att det hade när detta inträffade. Man måste ha uppfattat att man inte behövde informera ministern om detta. Det tycker majoriteten att man borde ha gjort. Till och med ministern själv säger att hon borde ha blivit informerad. Det bör hon ta upp med Trafikverket så att det fungerar på det sättet. Det är ett påpekande till ministern att man bör göra det.

Likaså gäller det skrivningarna om anslaget, att man gör förändringar i förhållande till det som kommer till riksdagen. Det bör också ministern titta på. Gör man sådana förändringar kan det få väldiga juridiska konsekvenser. Till viss del kan riksdagen bli lite förd bakom ljuset. På något sätt har man reglerat hur det ska gå till. Ändrar man i skrivningarna i regleringsbrevet betyder det att det kan få en annan juridisk betydelse.

Då förskjuter man kanske till viss del ansvarsfrågan från regeringen till myndigheten. Det blir en förskjutning däremellan som riksdagen inte har haft som mening. Därför är det väldigt noga att man har samma skrivningar. Det bör ministern ta till sig när hon läser detta och fundera på hur man gör i fortsättningen.

Jag upplever inte det som skarp kritik. Men det finns påpekanden till ministern som är värda att ta del av. Därför kan det vara bra för henne att läsa detta ganska noga och se hur man ska agera framgent. Det är så jag skulle vilja uttrycka det.

Anf. 57 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! I filmen *Gudfadern*, den första delen, finns det en scen där Gudfaderns advokat har gjort en längre resa i syfte att upprätta ett avtal. Det avtalet misslyckas. Men med tanken på resans längd blir han erbjuden att stanna en tid, äta middag och ha det bra. Advokaten säger

då: Nej, jag måste omedelbart åka hem därför att herr Corleone är ytterligt angelägen om att omedelbart få veta dåliga nyheter.

Sedan framgår det tydligt i filmen att det inte behöver vara så bråttom med en god nyhet. En dålig nyhet av lägre dignitet är inte heller så kiniktig. Men för den som verkligen känner ansvar är det viktigt att så snabbt som möjligt få dåliga nyheter av hög dignitet. Det är den inställningen vi har efterlyst.

Under granskningens gång har vi fått veta att ärendet har skötts på ett riktigt sätt, att det fanns rutiner för information. Någon gång i kvartalet sätter man sig ned och ger information. Punkt slut! I och med det skulle saken vara klar.

Det är lite grann en efterlysning åt det här hållet, att man värderar olika typer av information i angelägenhetsgrad på ett annat sätt, som gör att utskottet i sitt ställningstagande framhåller att regeringen och ansvariga statsråd har ett övergripande ansvar för att säkerställa att myndigheter informerar regeringen om den aktuella situationen inom sina respektive områden. Jag tror inte att man behöver se vårt ställningstagande som något annat än just värdet i att snabbt få dålig information.

Anf. 58 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Jag tänker börja med att uppehålla mig lite vid det jag tog upp i mitt inledningsanförande, det vill säga hur man ser på möjligheten att hålla kontakt mellan statsråd, departement och myndigheter.

Här har vi en minister som via medierna blir informerad om att en stor myndighet betalar 125 miljoner i skadestånd för att bli av med en entreprenör som inte sköter sig. Ministern reagerar på ett klokt sätt, kan jag tycka. Hon kontaktar myndigheten och talar om att det inte hade varit fel om hon hade fått veta och att det vore bra att i fortsättningen få information.

Här har vi en minister som när det händer saker i medierna och tidningarna gör bedömningen att det är fullt möjligt att kontakta en myndighet för att föra en diskussion baserad på det hon läser i medierna. Det är ett helt annat sätt att förhålla sig än vad socialministern gör gällande Läkemedelsverket och informationen om att det finns risk för att det har uppkommit vertikal integration inom apoteksbolagen. Det finns anledning för regeringen att på det hela taget se över informationen mellan regering, statsråd och myndigheter.

Synen på ansvaret för myndigheterna är också en intressant fråga som vi har belyst tidigare. I det här fallet anser hela utskottet att regeringen har ansvaret för att avsatta medel används rätt i förhållande till riksdagsbeslut: ”Såväl regeringen som de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen ska, enligt budgetlagen, eftersträva hög effektivitet och god hushållning i sina verksamheter. Det är regeringen som inför riksdagen ansvarar för hur statens medel används.” Så står det i utskottets betänkande.

Exakt samma sak står i de borgerligas reservation. Det är bara det att fortsättningen är lite olika, men det står exakt samma sak om att det är regeringen som är ansvarig inför riksdagen för hur medlen används.

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Näringsdepartementets
hantering av en fråga
med anledning av
bristande järnvägs-
underhåll*

I reservationen står följande: ”Om det skulle förekomma fel av systematisk karaktär eller återkommande brister i förvaltningsmyndigheternas verksamhet har regeringen ett ansvar för att tillräckliga åtgärder vidtas för att komma tillrätta med problemen.”

Det är förstås skillnad mot att majoriteten säger att ”utskottet vill i sammanhanget erinra om vikten av att regeringen ser till att myndigheter bedriver sin verksamhet effektivt och sparsamt”. Man kan gott säga att det är lite olika syn på frågan om ansvar.

Hur många systematiska karaktärsavvikelser krävs för att regeringen ska ta ansvar? 125 miljoner som används till något annat än avsett är uppenbarligen inget problem. Finns det någon annan nivå där ett enstaka tillfälle trots allt skulle vara ett problem, även om det inte är av systematisk karaktär eller en återkommande brist? Det är sådant vi kan fundera över i fortsättningen.

Totalt sett kan vi konstatera att det är regeringen som är ansvarig för hur pengarna används och svarar för det i riksdagen – även hur myndigheter gör.

Anf. 59 ANDREAS NORLÉN (M):

Fru talman! Den 4 november 2010 blev det känt att den amerikanska ambassaden i Stockholm hade bedrivit viss övervakningsverksamhet utanför ambassadområdet med hjälp av en enhet som kallades SDU, Surveillance Detection Unit. Detta gav upphov till omfattande medierapportering, inte minst eftersom en motsvarande amerikansk verksamhet kort dessförinnan hade avslöjats i Norge.

Regeringen inledde ett arbete med att försöka klarlägga vad verksamheten gick ut på och om det inom Regeringskansliet eller någon myndighet funnits kännedom i förväg om verksamheten. Den 6 november höll justitieminister Beatrice Ask en presskonferens och meddelade att regeringen inte hade någon tidigare kännedom om SDU-verksamheten. Samma dag kallade kabinetssekreteraren upp USA:s ambassadör till Utrikesdepartementet för att klargöra den svenska regeringens syn på verksamheten och vad som är acceptabelt. Svenska myndigheter införade också ambassaden om innehållet i svensk rätt, till exempel när det gäller brottet olovlig underrättelseverksamhet, och ambassaden har förklarat sig respektera svensk lagstiftning.

Den 8 november 2010 inledde chefsåklagare Tomas Lindstrand en förundersökning för att klarlägga om olovlig underrättelseverksamhet hade bedrivits. När förundersökningen inleddes valde regeringen att avbryta sin egen utredning för att inte riskera att störa åklagarens arbete. Chefsåklagaren hörde ett antal personer men lade sedermera ned förundersökningen eftersom det inte gick att styrka att brott hade begåtts.

Det är viktigt att framhålla att den genomgång som chefsåklagaren gjorde var bred. Den var inte enbart inriktad på att klarlägga vad enskilda svenska medborgare anställda vid ambassaden hade gjort. Chefsåklagaren, vilket framgår av förundersökningen, hade samtal med företrädare

för ambassaden för att få reda på vad verksamheten innebar, hur den bedrevs. Han besökte den lokal i Stockholm där verksamheten hade sitt säte. Han frågade därutöver svenska polismyndigheter, Säkerhetspolisen och Regeringskansliet om man där hade någon kännedom om verksamheten. Det blev klarlagt hur verksamheten hade bedrivits, och det blev också klarlagt att det inte fanns någon information om verksamheten vare sig inom myndigheterna eller inom Regeringskansliets olika delar.

SDU-verksamhet inrättades vid amerikanska beskickningar världen över efter terrorattentaten mot de amerikanska ambassaderna i Kenya och Tanzania 1998. Det var förfärliga angrepp då hundratals människor dödades. Syftet med verksamheten sägs vara att upptäcka misstänkta personer och händelser i närheten av respektive ambassad och att rapportera sådana iakttagelser om potentiella säkerhetshot till polisen i värdlandet. Vissa uppgifter registreras också i en databas på ambassaden.

I Stockholm bedrevs verksamheten av några personer i en särskild lokal. Enligt de egna amerikanska föreskrifterna ska regeringen i respektive värdland godkänna verksamheten, men något sådant godkännande inhämtades uppenbarligen inte i vare sig Norge eller Sverige. Där bröt alltså ambassaden mot sina egna regler. Exakt vilka uppgifter som har samlats in och registrerats inom ramen för SDU-verksamheten är inte känt, i och med att chefsåklagaren inte fick tillgång till ambassadens arkiv.

Det är viktigt att slå fast att varje ambassad i varje land får med stöd av folkrätten bedriva verksamhet för att skydda ambassaden. Chefsåklagaren framhåller också i förundersökningen att det inte behövs något tillstånd för att ha en säkerhetsorganisation vid en ambassad. Däremot ska ambassaden och dess medarbetare följa värdlandets lagar. I Sverige innebär det konkret i just det här fallet särskilt att man inte får bedriva det som kallas för olovlig underrättelseverksamhet. Det som skulle vara relevant här är att man inte i hemlighet får samla in uppgifter om enskilda människors personliga förhållanden.

Med anledning av SDU-verksamheten inlämnades två KU-anmälningar. Anmälarna ville veta om regeringen godkände övervakningen, om svenska myndigheter varit behjälpliga vid övervakningen och om regeringen godkände något samarbete mellan svenska och utländska myndigheter vad gäller den här övervakningen. Svaret på dessa tre frågor är nej. Det är alla ledamöter i konstitutionsutskottet överens om. Regeringen hade inte godkänt SDU-verksamheten, svenska myndigheter var inte delaktiga i verksamheten och det förekom således inte något myndighets-samarbete som regeringen hade haft att ta ställning till.

När det här var klarlagt fick KU:s granskning en något vidare inriktning. Den kom att kretsa kring frågan: Hanterade regeringen det här ärendet på ett bra sätt?

Man kan konstatera att så snart regeringen fick kännedom om saken i november 2010 vidtog regeringen snabba åtgärder, dels för att klarlägga vad som hade hänt, dels för att framföra till USA:s ambassad hur regeringen såg på händelserna.

När åklagaren sedan inledde förundersökningen var det självklart för regeringen att avbryta sin egen utredning av händelseförloppet. I en rätts-

stat är det centralt att politiska organ inte går i vägen för de undersökningar som rättsväsendets företrädare genomför. Det är alldeles centralt att man agerar på det sättet. Men det innebar självfallet inte att regeringens utrikespolitiska agerande upphörde. KU har inte utrett i detalj hur regeringen agerade utrikespolitiskt, men det framgår, som jag nämnde tidigare, att regeringen har haft en dialog med USA:s ambassad och att svenska myndigheter har informerat ambassaden om innehållet i svensk rätt.

Jag föreställer mig att vi senare i debatten kommer att få höra att Norges regering har agerat på ett helt annat och mer kraftfullt sätt än den svenska. Vad var det då den norska regeringen gjorde? Jo, den norska justitieministern presenterade en sjupunktsplan för Stortinget. Den innebar att man skulle gå igenom rutinerna för hur det går till när polisen och säkerhetspolisen i Norge informerar det norska justitiedepartementet om olika händelser. Man skulle överväga en ökad grad av formalisering av kontakterna mellan norska myndigheter och utländska ambassader. I sina rutinkontakter med utländska ambassader ska norska UD upprepa kravet på att ambassadpersonal ska respektera norsk rätt. Man skulle ha ett uppföljningsmöte med den amerikanska ambassaden och gå igenom den norska synen på övervakningen. Sedan fanns det ett par punkter som rörde specifikt norska förhållanden, och den sjunde punkten innebar att man ska överväga ytterligare åtgärder.

Efter att ha tagit del av rapporten från Norge frågar jag mig: Vari består skillnaderna i förhållande till den svenska regeringens agerande? Jag vill påstå att den svenska regeringen har agerat på ett mycket likartat sätt. Frågan är: Vad är det för kraftfulla åtgärder som inte har blivit vidtagna och som oppositionen hade velat se? Regeringen har agerat snabbt, utrett saken och haft diplomatiska kontakter med USA:s ambassad. Det är precis det man kan förvänta sig att regeringen ska göra i en situation som denna, och ändå är oppositionen inte nöjd.

Fru talman! I oppositionens resonemang finns det också en kritik mot att myndigheterna inte har kunnat pussla ihop de fragment av information som har funnits om att det kanske bedrevs någon form av verksamhet av det här slaget vid USA:s ambassad till en helhet. Särskilt menar oppositionen att viss information borde ha förmedlats till regeringen och att regeringen därför borde förbättra informationsflödet från myndigheterna till regeringen.

När KU ställt frågor om den specifika informationen, som jag inte kan nämna närmare eftersom den är sekretessbelagd, har vi fått svaret från både myndigheten och regeringen att myndigheten har gjort en professionell bedömning av vad som ska rapporteras till regeringen utifrån sitt uppdrag. Därmed har man kommit fram till att i det aktuella skedet skulle den informationen inte föras vidare till regeringen. Det fanns inget behov av det. Båda parter, det vill säga både myndigheten i fråga och regeringen, var överens om att den bedömningen var riktig och rimlig.

Då går oppositionen in i efterhand och överprövar myndighetens professionella bedömning och påstår att den här informationen visst borde ha förts vidare till regeringen, att det är regeringens fel att det inte skedde och att regeringen måste se över rutinerna. Det är mycket anmärknings-

värt. Vi har en tradition i Sverige att vi som politiker inte ska blanda oss i myndigheternas konkreta verksamhet, i synnerhet inte verksamhet av det här slaget och i ett konkret ärende.

Fru talman! Sammanfattningsvis är det här ärendet ytterligare ett exempel på hur oppositionen kritiserar regeringen på mycket svaga grunder, uppenbarligen för att ta politiska poäng. Det stärker inte KU:s anseende.

Anf. 60 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Den här granskningen är en av de mer djupgående, särskilt i tid, som konstitutionsutskottet har gjort under en lång tid tillbaka. Vi har granskat detta i ett par års tid och vänt på många stenar, alla som vi har kunnat tänka på faktiskt. Under granskningen har ett enigt konstitutionsutskott, som Andreas Norlén redogjorde för, gjort bedömningen att granskningen visar att den så kallade SDU-verksamheten, det vill säga den amerikanska ambassadens övervakning av sitt närområde, inte har varit känd av regeringen förrän den 4 november 2010.

Vi är också ense om att varken regeringen eller några svenska myndigheter har godkänt eller sanktionerat övervakningen, och så snart regeringen fick reda på övervakningsverksamheten inleddes det en utredning. Den fick dock avbrytas den 8 november eftersom åklagaren beslutade att inleda en förundersökning, och precis som redogjordes för alldeles nyss visar den svenska rättstraditionen att regeringen inte ska fortsätta att pröva frågan när en juridisk instans behandlar den. Så långt är alltså konstitutionsutskottet överens.

Men sedan gör oppositionspartierna en politisk bedömning och anser att regeringen har varit för passiv och att regeringen skulle ha följt Norges exempel. Det är oppositionens klassiska bedömning och mönster att säga: För lite och för sent! Det har jag också gjort när jag har varit i opposition, men inte i KU. Man kan inte göra en politisk bedömning och lägga fram den. Det är inte vårt uppdrag. Vårt uppdrag är att se om regeringen har uppfyllt det konstitutionella, inte om den har gjort något mer eller mindre klokt. Det ligger i oppositionens natur att alltid tycka att den skulle ha gjort saker bättre än sittande regering och att den skulle ha regerat bättre. Och så är det kanske. Det ska vi inte utesluta, men det är likväl inte KU:s ansvar att betygsätta om regeringen har varit bättre, lika bra eller sämre än den norska regeringen.

Rent praktiskt har sakförhållandena blivit tillfredsställande klarlagda. USA:s ambassad har fått Sveriges syn på övervakningen på sedvanligt sätt. Vi har också tagit emot ett beklagande från USA. Det har inte framkommit några brister i informationsutbytet inom Regeringskansliet eller med andra myndigheter. Man har samlat in enormt många uppgifter om den ena eller den andra händelsen på stan. De händelser som har registrerats har inte bedömts vara av en sådan karaktär att de skulle föras vidare till Regeringskansliet.

Låt mig göra en randanmärkning. Under vår behandling av det här ärendet kom frågan om att skriva ett brev från Sveriges konstitutionsutskott till USA:s ambassad upp. Det var mycket tveksamt. Det var dessutom lönlöst eftersom svaret var intetsägande. Vi kan notera att det enligt

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens agerande
i fråga om den
amerikanska
ambassadens över-
vakning av svenska
medborgare i Sverige*

grundlagen är Utrikesdepartementets roll att ha hand om relationer till andra makter.

Anf. 61 PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Det här har varit ett mycket intressant ärende att följa under i vart fall ett och ett halvt år då vi har arbetat med det i konstitutionsutskottet. Det berör på flera sätt ganska viktiga frågor.

I grunden handlar det om Wienkonventionen, alltså hur ett land kan och får agera i ett annat land, vilken verksamhet man får bedriva, vilken diplomatisk status verksamheten har och hur långt detta sträcker sig. Det finns nog rätt många länder i världen som både bedriver och vill bedriva verksamhet som går lite utöver vad Wienkonventionen, som är den rättsliga överenskommelsen internationellt, ger möjlighet till.

Jag kan inte säga att KU har gjort en prövning av Wienkonventionen i det här sammanhanget, men min bedömning är att detta ligger i utmärkerna för vad Wienkonventionen ger tillstånd till.

Antagligen är det också därför som man, när det gäller den här verksamheten som man har haft i många länder från amerikanskt håll, i det egna regelverket har regeln att det ska finnas tillstånd från de olika länderna när man bedriver sådan övervakningsverksamhet.

Nu var det inte så i Sverige. Det har bedrivits en övervakningsverksamhet i Sverige ganska långt bort från ambassadområdet i ungefär ett decennium utan att det har uppmärksammats i svenska medier och utan att man har sökt och fått tillstånd från svenska myndigheter. Det är minst sagt uppseendeväckande. Det är inte konstigt att det här blev en fråga som rörde stor uppmärksamhet i medierna när det kom fram i både Norge och Sverige att den amerikanska ambassaden bedrev någon form av övervakningsverksamhet.

I Norge, vilket Andreas Norlén var inne på, tog regeringen tag i det genom justitieministern som gjorde en undersökning av vad som egentligen hade hänt. När undersökningen var klar lade man fram ett sjupunktsprogram till det norska Stortinget där man förklarade vad som måste göras framöver för att minska risken för att den typen av verksamhet ska förekomma igen utan att myndigheterna och regeringen känner till det.

I Sverige påbörjades ett arbete, men det lades ned när åklagaren tog upp ärendet. Där tycker jag att regeringen gjorde fel. Åklagaren var inte ute efter att undersöka vad hela verksamheten egentligen gick ut på. Man gjorde en förundersökning som riktade sig mot svenska medborgare, alltså inte mot ambassaden som helhet, och man bedömde inte konventionen bakom det här i någon större utsträckning och inte heller alls de politiska och utrikespolitiska aspekterna i det hela.

Jag menar att det här är en viktig utrikespolitisk fråga med dimensioner både av hur Sverige uppfattas av andra och hur den svenska regeringen tar sitt ansvar för att skydda svenska medborgare och upprätthålla svensk lag i Sverige.

När då den svenska regeringen väljer att avsluta och faktiskt inte genomföra undersökningen om vad det egentligen var för verksamhet tar man inte längre sitt ansvar. Vem som helst hade kunnat räkna ut att åklagaren skulle lägga ned undersökningen eftersom man inte hade någon

möjlighet att bryta tystnadsplikten som personerna hade och inte heller hade tillgång till arkiven och därför inte kunde ta reda på vad det handlade om. Då kunde regeringen åtminstone ha återupptagit sin verksamhet med att försöka ta reda på vad som hade hänt, men inte heller det gjorde man, utan man lät det vara. Jag tycker inte att det är nöjaktigt.

I efterhand vet vi att svenska myndigheter har känt till den här verksamheten och till och med bedrivit spaning mot den. Att det då inte har funnits en bra kommunikation mellan myndigheterna och mellan myndigheterna och regeringen så att sådan här viktig information kommer fram till politiska beslutsfattare är inte heller nöjaktigt.

Vi kan inte nöja oss med det och säga att det inte spelar någon roll om regeringen vet att olika länder bedriver övervakning i Sverige eller inte och om polisen känner till det eller inte. Jag tycker inte riktigt att det är en okej inställning från konstitutionsutskottet. Men det är inte heller vad konstitutionsutskottet har sagt, utan vi har från majoriteten i utskottet sagt att här borde regeringen se över policyn och reglerna för informationen mellan myndigheter och mellan myndigheter och regering för att man inte ska riskera att en sådan här sak, att det finns uppgifter inom myndigheter i Sverige i en viktig fråga som inte kommer fram till regeringen, händer igen.

I vilket annat land som helst skulle det anses som mycket uppseendeväckande om det var så. Det är lite påfrestande att höra, tycker jag, att man från regeringsidan struntar i en sådan viktig fråga.

Anf. 62 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Jag blir lite förvånad när konstitutionsutskottets ordförande Peter Eriksson gör sig till tolk för åsikten att regeringen skulle kunna överpröva vad en åklagare i framtiden kan komma fram till när han här i riksdagens talarstol säger att vem som helst kunde räkna ut att åklagaren skulle lägga ned förundersökningen.

Det är inte regeringens sak att förutse vad en åklagare kommer fram till. Det är över huvud taget inte den första och den andra statsmaktens sak att lägga sig i vad lagförande myndigheter gör, utan man måste ge utrymme och inte lägga sig i en förundersökning. Man måste hålla fingrarna borta när ett ärende har nått så långt att åklagaren har inlett en förundersökning.

När Peter Eriksson, tillika ordförande i utskottet, säger att man borde ha kunnat räkna ut i förväg vad åklagaren skulle ha kommit fram till, överprövat det och gjort någonting annat undrar jag: Var det en felsägning, eller menar Peter Eriksson verkligen det?

Anf. 63 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag menar att man borde ha kunnat räkna ut detta ganska enkelt, men det har ingen betydelse i den här saken. Vad regeringen påbörjade var en annan sak än det som åklagaren sysslade med. Det fanns ingen anledning för regeringen att lägga ned sin undersökning för att åklagaren påbörjade en undersökning av något annat. Det är grunden för vad jag säger.

Att regeringen avstår från att fortsätta bedriva en politisk verksamhet som tar sin utgångspunkt i hur olika länder bör fungera i det diplomatiska umgänget är en sak. Att sedan en åklagare undersöker om svenska medborgare har gjort sig skyldiga till ett brott är en helt annan sak.

Jag tycker att regeringen gömmer sig bakom det här och väljer att smita undan sitt politiska ansvar på ett sätt som inte är särskilt bra.

Anf. 64 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Hade regeringen gett sig in och fortsatt göra samma sak som åklagaren gjorde hade den med rätta varit inför konstitutionsutskottet, och vi hade fått granska hur regeringen i förväg kunde överpröva en åklagares ställningstagande om att lägga ned en förundersökning.

Det är inte sant att regeringen upphörde med den politiska verksamheten med relationen med främmande makt, utan den delen fortsatte oförhindrat. Men när det gällde vad som hade förevarit låg det inom åklagarens mandat att göra en förundersökning. Han kan lika lite som konstitutionsutskottet tvinga fram uppgifter som finns i främmande macts arkiv. Konstitutionsutskottet kunde ha förutsett det och aldrig ställt de frågorna.

Anf. 65 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Tuve Skånberg fortsätter att driva tesen att jag tycker att regeringen borde ha överprövat åklagarens arbete. Så är det inte. Jag tycker att regeringen borde ha fortsatt kontakterna med den amerikanska ambassaden för att klarlägga vad som hänt och haft en tydligare politisk distinktion kring Wienkonventionen och de frågorna.

Sedan kan överåklagaren hålla på med sin verksamhet. Om man tycker att detta på något sätt överlappar någonstans får man väl acceptera att regeringen gör ett uppehåll och sedan återkommer och gör färdigt sitt arbete när åklagaren är klar. Men det gjorde man inte, utan man lade ned arbetet. Det var vad statsministern uttryckligen sade. Man lade ned arbetet med att ta reda på vad som hade hänt och återupptog inte arbetet senare, vilket jag tycker är mycket märkligt.

Anf. 66 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! I morse såg jag på TV4:s *Nyhetsmorgon*, där man diskuterade aktuella filmer. Bland annat presenterades en recension av en ny svensk thriller, som fick ganska ljum kritik. Recensenten tyckte att det var ganska bra hantverk, men att amerikanerna är mycket bättre på att göra thrillrar av det här slaget.

Jag kommer osökt att tänka på detta när jag hör Peter Erikssons anförande och replikskiftet med Tuve Skånberg. Peter Eriksson har under de närmare två år som vi har arbetat med ärendet på varje sätt försökt öka dramatiken i ärendet och närmast göra det till en stor spionskandal. Men det lyfter inte riktigt. Det blir ingen riktig dramatik. Det kanske trots allt är så att amerikanerna är bättre än vi på att skapa spännande historier.

Vad är det då som gör att det inte blir någon stor dramatik och att det inte riktigt lyfter? För det första verkar det inte finnas någon stor dramatik i själva den verksamhet som ambassaden bedrivit. Såvitt jag kan för-

stå och enligt vad som framgår av chefsåklagarens förundersökning handlar det om att skydda ambassaden på det sätt som amerikanska UD:s hemsida beskriver att man använder i alla länder. Det är inte fråga om spioneri på kallakrigsnivå. För det andra lyfter det inte därför att regeringen har hanterat det här enligt gängse rutiner och på diplomatiskt vis.

Frågan kvarstår egentligen vad det är Peter Eriksson saknar. Det är klart att det spelar roll vad det är som har hänt. Det tycker vi också. Men detta har chefsåklagaren utrett. Det finns i KU:s material en tiosidig rapport från chefsåklagaren där det framgår vad som har hänt och vad verksamheten går ut på. Det är klart att det är viktigt att regeringen agerar utrikespolitiskt gentemot USA i frågan. Och det har regeringen gjort.

Vad konkret är det Peter Eriksson saknar?

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens agerande
i fråga om den
amerikanska
ambassadens över-
vakning av svenska
medborgare i Sverige*

Anf. 67 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! En liten besvärande detalj är möjligen att man ännu inte vet vad det är för verksamhet som har bedrivits. Chefsåklagaren kom inte fram till hur det gått till. Hans slutsats var att han inte kunde komma fram till det. Han hade inte de möjligheterna. Han kunde inte komma åt arkiven eller bryta tystnadsplikten hos de personer som detta berörde. Han kunde inte fråga dem vad det var för något de egentligen hade sysslat med, eller kunde åtminstone inte få svar.

Det är kanske en liten pikant detalj att man inte vet vad det var för verksamhet det handlade om. Andreas Norlén kanske tycker att det är helt oväsentligt i sammanhanget. Jag tycker inte det. Jag tycker att det hade varit intressant att få reda på vad det var för verksamhet. Därför har jag också medverkat till att vi till och med försökt fråga amerikanska ambassaden om den här saken, som en del varit inne på nu.

Jag tycker inte att det är orimligt att man ställer frågor, inte heller att det är UD:s sak att ställa frågorna. Vi vet nu att regeringen valt att inte ta reda på vad som hänt utan lagt ned den verksamheten. För KU:s del hade det varit viktigt i sammanhanget, för att kunna säga om regeringen gjort en rimlig bedömning, om vi hade kunnat komma fram till vad som egentligen förelegat och vilken verksamhet som bedrivits. I medierna var ambassadören villig att berätta en del. Sedan räckte tydligen den informationen, tyckte man.

Anf. 68 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Det är viktigt att konstatera att amerikanska ambassaden i princip inte har skyldighet att berätta något om sin verksamhet för det land som ambassaden finns i, Sverige i detta sammanhang. Vi har regler i Wienkonventionen om diplomatisk immunitet för beskickningslokaler och beskickningspersonal. Det innebär att svenska myndigheter inte har tillträde till ambassadområdet eller ambassadens arkiv och inte kan utreda denna eller någon annan fråga på det sätt som man hade kunnat göra om det varit en svensk verksamhet. På motsvarande sätt kan inte utländska värdländer ge sig in på svenska ambassadområden och utreda olika saker som de skulle vilja veta om vad vi gör i främmande länder. Utgångspunkten enligt Wienkonventionen är att varje land som har en

ambassad är skyldig att följa värdlandets lagar. Detta har amerikanska ambassaden förklarat att man gör.

Det är tvärtom så att är det någon som hade makt och möjlighet att utreda detta i botten utöver det som blivit gjort är det chefsåklagaren. Som han skriver i förundersökningen är det han som hade kunnat kalla in de anställda svenska medborgarna inför domstol och kräva att de skulle avlägga vittnesmål under ed. Då hade domstolen fått pröva om de var bundna av den tystnadsplikt som de åberopade eller om de skulle tvingas att vittna. Nu valde chefsåklagaren att inte göra det av olika juridiska skäl, men det var han som hade makten att tvinga folk att berätta med stöd av rättsväsendet.

Någon sådan makt har inte regeringen. Regeringen har inga juridiska befogenheter att genomföra rättsliga utredningar på det sätt som Peter Eriksson skisserar. Det regeringen kan göra är att på diplomatisk väg kommunicera med amerikanska företrädare, begära att de ska redovisa vad verksamheten gick ut på och kräva att de ska följa svensk lag. Det är som jag uppfattar det precis vad regeringen har gjort. Jag förstår fortfarande inte varför inte Peter Eriksson är nöjd med det.

Anf. 69 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Hälften av de två minuterna ägnade Andreas åt att säga att man har följt Wienkonventionen och haft diplomatisk status under amerikanska ambassaden. Men så är det inte. Verksamheten har bedrivits utanför det diplomatiska området, utanför ambassadområdet. Det är först i ett väldigt sent skede, efter tio år, som man ansöker om diplomatisk status för lokalen och får det av UD – medan svenska polisen samtidigt spanar på den.

När det gäller vittnesmålen förde enligt uppgift den norska regeringen diskussioner med den amerikanska regeringen om frågorna kring tystnadsplikt och lyckades därmed hantera detta på ett bättre sätt än åklagarna i Sverige.

Anf. 70 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Frågan om den amerikanska ambassadens övervakning av svenska medborgare är ett ärende som det har tagit väldigt lång tid för konstitutionsutskottet att utreda. Skälet för detta är att källorna varit många och till en betydande del hemliga. Den offentliga debatten om ett sådant ärende riskerar därför att bli konstig för att vi som debatterar har källor och uppgifter som vi inte kan tala om. Det har kanske framgått av debatten hittills. Ärendet är också komplicerat på grund av att de underliggande händelserna ägt rum under mer än tio år och under två regeringar.

Huvudkritiken mot regeringen gäller en tafflig hantering av frågan vid avslöjandet. I stället för att som i Norge öppet redovisa och ta tag i frågan har den svenska regeringen upphöjt icke-aktivitet till en dygd. Det verkar vara regeringens handlingslinje. Andreas Norlén hävdar att den svenska regeringen gjort samma saker som man gjort i Norge. Jag kan bara konstatera att effekterna av de olika sätten att agera har skapat olika tydlighet.

Man har heller inte vidtagit de åtgärder som behövs för att eventuellt lära av det inträffade.

Man måste anse det som anmärkningsvärt att svenska myndigheter och stundtals Regeringskansliet under denna tioårsperiod haft indikationer på att den här verksamheten existerade men ingen har lagt pusslet. Om detta pussel hade handlat om en för landet allvarligare och farligare fråga hade det kunnat få mycket allvarliga effekter.

Jag citerar ur betänkandet: ”Utskottet förutsätter mot denna bakgrund att det görs en översyn av hur informationsutbytet mellan dessa myndigheter fungerar och vilken information som bör vidarebefordras till regeringen.”

Jag vill till slut säga att det trots en mycket omfattande utredning känns som att det finns för många lösa trådändar för att man inte ska ha en oro för att inte hela sanningen kommer fram.

Jag yrkar på godkännande av utskottets anmälan i KU:s betänkande.

Anf. 71 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Vi fick i föregående anförande, alltså av ordföranden Peter Eriksson, och i de replikskiften som följde höra skarp kritik mot regeringens hantering av den här frågan. Peter Eriksson kritiserade till exempel att regeringen avbröt sitt arbete när chefsåklagaren inledde sin utredning av vad som hade hänt. Peter Eriksson kritiserade också regeringen på flera andra punkter och menade att det var lätt att förutse att den utredning som åklagaren hade inlett inte skulle leda någonvart och att den inte borde ha varit något hinder för regeringen att gå vidare i saken.

Jag vill först höra om Hans Ekström delar den uppfattningen. Jag tycker personligen att det vore intressant att få del av Hans Ekströms syn på hur man som regering ska förhålla sig till en åklagarledd utredning, där åklagaren med stöd av rättsordningen och de verktyg som står till buds försöker klarlägga ett händelseförlopp och vilka personer som har agerat. Det är den ena frågan.

Hans Ekström tog i sitt anförande upp kravet på att se över rutinerna för hur informationen flödar till regeringen. Som jag sade i mitt anförande är den berörda myndigheten och regeringen överens vad gäller den information som var aktuell om att det var en korrekt bedömning i den situationen att inte föra den vidare till regeringen, att all information inte kan flöda till regeringen, att justitieministerns skrivbord inte kan fyllas med olika typer av underrättelserapporter utan att det måste ske en gallring och att givet omständigheterna gjorde myndigheten en professionell bedömning av att den information som då förelåg inte behövde föras vidare.

Jag undrar på vilken grund Hans Ekström kritiserar den bedömning som myndigheten gjorde och vilken kompetens utöver den myndigheten besitter som Hans Ekström tycker sig besitta.

Anf. 72 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Vad gäller åklagarens utredning tycker jag att man kan se att det finns två olika delar, delar som har rättsliga aspekter. Jag tycker självklart inte att regeringen bör gå in med sin utredning i den delen.

Men det finns delar som handlar mer om myndigheters information och politiska dimensioner av det som regeringen hade kunnat fortsätta med under den här tiden samtidigt som åklagaren gjorde sin utredning. Däremot är det självklart att man inte skulle gå in i de delar som hade de mer rättsliga aspekterna.

Jag tycker ändå att det finns en relativt tydlig gräns där regeringen, som jag sade, gjorde det nästan till en möjlighet att slippa göra något därför att åklagaren hade inlett sin utredning. Jag menar att det inte hade varit nödvändigt.

I den andra delen tycker jag att det är besvärande, när man ser helhetsbilden av den information som har funnits styckevis och delat under den här tioårsperioden, att ingen i den svenska myndighetssfären – det behöver inte vara Regeringskansliet, utan det kan vara Säkerhetspolisen eller någon annan – har kunnat lägga ihop dessa delar.

Om detta hade varit något som hade skapat en dramatisk händelse med stora effekter hade nog Andreas varit överens med mig om att det hade varit väldigt allvarligt att svenska myndigheter haft information om de olika delarna men inte kunnat lägga pusslet till en helhet.

Anf. 73 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att man kan se ett mönster i de olika granskningsdebatter vi har haft under dagen. Det handlar om att regeringen och olika företrädare ska besitta kvaliteter utöver de normalt mänskliga. Man ska vara synsk, kunna se in i framtiden eller ha andra förmågor som de flesta av oss inte besitter. Såväl i fråga om järnvägsunderhållet och lärarlegitimationsreformen som nu i övervakningsfrågan ställer oppositionen krav på att man ska kunna se in i framtiden och förstå saker som inte är uppenbara för oss alla. Jag tycker kanske att det är att lägga ribban väl högt, även för en så kvalificerad regering som den som nu styr riket.

Vi har myndigheter som har ett uppdrag och förhoppningsvis är bemannade med kompetenta medarbetare som har rollen att göra en värdering av olika typer av underrättelseinformation som kommer dem till del, hur den ska hanteras och hur den ska värderas. Det är klart att det måste ske ett kvalitetsarbete också där. Men vi har inte sett några tecken på systematiska kvalitetsbrister i myndigheternas arbete. Tvärtom har de även i efterhand uppfattningen att det har varit en korrekt bedömning, och regeringen delar den uppfattningen. Annars är det naturligtvis regeringens ansvar att gripa in och försöka ställa till rätta. Men regeringen har inte upplevt att det har förekommit några brister, och därför har man heller inte agerat gentemot myndigheterna.

Min fråga kvarstår: Vad är det för kvaliteter som Hans Ekström menar att regeringen måste besitta för att uppfylla oppositionens högt ställda krav? Och för det andra: Vad är det för kunskap som Hans Ekström besitter om underrättelsearbete som myndigheterna uppenbarligen saknar?

Anf. 74 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Till att börja med skulle jag vilja säga: Hör och häpna! Den här informationen fanns det problem med även under den socialdemokratiska regeringen, då tioårsperioden omfattar två regeringars äm-

betsutövning. Jag tyckte redan på den tiden att det var problem när man inte kunde lägga pusslet i de delarna.

Jag kan också se ett mönster i granskningsdebatten, Andreas Norlén. Men det mönster som jag ser är något helt annat. Jag tycker att det är väldigt tydligt att det från regeringspartiernas sida är helt omöjligt att kritisera ett borgerligt statsråd.

Anf. 75 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! Det mönster som jag tycker mig se, utöver det som redan är sagt, är ett mönster som vi har haft länge i vårt land, det vill säga att Sverige är ett land som ofta visar eftergivenhet inför stormakter. Det är inte så länge sedan som man kunde slå på tv:n och se företrädare för Sverige säga: Nej, men Baltikum är inte ockuperat – de trivs nog där borta i sitt sovjetimperium. Man ville inte stöta sig med en mäktig granne.

Den obehagliga känsla som jag inte kan bli kvitt är rent spekulativ. Jag kan inte låta bli att fråga mig: Skulle den typ av försvar för regeringens agerande som vi har hört i dag varit behövlig om det inte hade gällt USA utan exempelvis gällt Slovakien? Jag tror inte det.

Anf. 76 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Alldeles obemärkt får inte ett sådant påstående passera. Den bild som Jonas Åkerlund vill visa är alldeles ogrundad, det vill säga att regeringspartierna, allianspartierna, skulle hålla USA om ryggen och att det inte skulle ha gällt ett annat land. På vad bygger Jonas Åkerlund det påståendet?

Anf. 77 JONAS ÅKERLUND (SD) replik:

Fru talman! Det jag sade var att det fanns en kvarlämnad känsla och att jag hade svårt att frigöra mig från den. Jag sade inte att regeringen håller USA bakom ryggen. Det behöver man ju inte göra om man bara avstår från att undersöka saker och ting. Det är det som jag tror att regeringen har gjort.

Anf. 78 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Det gör mig ont att snärta till en ledamot av konstitutionsutskottet, men vi är inte att sätta att känna efter och gå på en känsla. Jag kan bara konstatera att Jonas Åkerlunds påstående är helt grundlöst.

Anf. 79 JONAS ÅKERLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att Tuve Skånberg tycker det. Men de känslor som vi har när vi hanterar de här frågorna är inte något som vi väljer att ha eller inte ha. Det är inget uppdrag som vi har fått. Om vi under handläggningen råkar ut för saker som väcker känslor hos oss, då har vi dem, vare sig de har någon relevans eller inte.

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens agerande
i fråga om den
amerikanska
ambassadens över-
vakning av svenska
medborgare i Sverige*

Anf. 80 MONTASER ENEIM (M):

Herr talman! Nu ska vi debattera konstitutionsutskottets betänkande angående punkt 4.5 *Dåvarande forskningsministerns hantering av en överläkare*. Detta är nog det konstitutionellt klurigaste ärendet i årets granskning. Det kan man också se på den fulla talarlistan i detta ärende.

Herr talman! Anmälan beträffande dåvarande forskningsministern Tobias Krantz hantering av överläkaren inkom till utskottet den 12 januari 2012. Där begärs granskning av hur statsrådet Krantz hanterade frågan kring en överläkares ledamotskap i Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm.

I anmälan lyfts frågan om det har funnits något formellt beslut av regeringen beträffande entledigande. Dessutom undersöks huruvida agerandet av regeringen är förenligt med grundläggande rättsliga principer om att en åtalad är oskyldig till dess att motsatsen är bevisad.

Bakgrunden är följande. Överläkaren hade utsetts till ledamot av Etikprövningsnämnden i Stockholm. Detta ledamotskap hamnade i nytt ljus då det framkom att överläkaren var brottsmisstänkt och att åtal hade väckts den 1 februari 2010. Brottsmisstanken rörde vad som hade skett i slutet av en liten flickas liv på det sjukhus där överläkaren tjänstgjorde. Till omständigheterna hör att Etikprövningsnämnden bland annat etikprövar forskning och att det är viktigt att ledamöterna inte kan ifrågasättas från etisk synpunkt.

Majoriteten i utskottet uttrycker helt korrekt att det är regeringen som förordnar och entledigar ledamöterna i etikprövningsnämnderna och att överläkaren hade omförordnats som ledamot. Eftersom en förundersökning var i gång uttrycker majoriteten att det fordras att ansvarigt statsråd följer upp information och misstankar om oegentligheter. Därför fanns all anledning för ansvarigt statsråd och Utbildningsdepartementet att följa händelseutvecklingen.

Så långt är vi överens.

Vi kan också konstatera att området inte är uttryckligt reglerat och att det saknas fast praxis för hur man formellt ska hantera en situation som den uppkomna. Det rådiga jurister gör då är att i en rättsutredning hitta analogier och andra lagrum som vägledning. Bland annat har Regeringskansliet tittat på vad KU tidigare uttalat i liknande ärenden.

Utskottet ansåg då att den nomineradesandel är av stor betydelse och att det ansvariga statsrådet bör följa upp och eventuellt vidta nödvändiga åtgärder när så är påkallat. En analogi gjordes också med rättegångsbalkens bestämmelser om entledigande respektive avstängning av nämndemän.

Alternativet att inte vidta några åtgärder alls framstod alltså inte som en möjlig väg med tanke på bland annat KU:s tidigare uttalanden.

Det är här vi börjar skilja oss från oppositionspartiernas bedömning.

Statsrådet stod inför alternativet att entlediga överläkaren, men då hon inte var fälld för något brott rimmade detta illa med det allmänna rättsmedvetandet. Oskuldspresumtion bör gälla även i dessa lägen. Till bedömningen fördes faktumet att ett formellt entledigande och ett initie-

rande av ett regeringsärende skulle innebära att hennes identitet blev känd. Alla var vi medvetna om det stora medieintresset för överläkaren under denna svåra period i hennes liv. Av omsorg om individen och för värnandet av oskuldspresumtionen verkade även detta alternativ mindre önskvärt för regeringen.

Statsrådet har dock att upprätthålla allmänhetens förtroende för etikprövningsnämndens verksamhet. Därför valdes en medelväg – gyllene eller inte – där expeditions- och rättschefen på Utbildningsdepartementet tog kontakt med överläkaren för att diskutera lämpligheten i att delta i Etikprövningsnämndens sammanträden under rådande omständigheter. Hon valde också att avstå från att delta i sammanträdena.

Det fanns tre alternativ som stod till buds:

1. att inte göra något alls
2. att formellt entlediga överläkaren
3. att göra som man nu gjorde.

Därför skriver vi i vår alliansreservation att den lösning som regeringen valde framstår som rimlig. Vi konstaterar också att ställningstagandet i avsaknad av lagreglering och fast praxis inte kan kritiseras på formella grunder.

Avslutningsvis framhåller vi att regeringen har anledning att överväga möjligheten att vidta åtgärder för att förtydliga rättsläget. Samtidigt är vi medvetna om svårigheterna med att skapa en generell reglering för liknande situationer.

Anf. 81 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Det gäller en person som satt i en etikprövningsnämnd som åtalades för mord på ett barn. Det är regeringen som utser och entledigar personer i den berörda nämnden. Statsrådets och departementets hantering av situationen är det som kritiseras.

Man ska komma ihåg att det inte finns reglerat hur en sådan här situation ska hanteras. Om detta är alla i konstitutionsutskottet överens.

Vad regeringen ställs inför är om man ska entlediga en person som är oskyldig tills motsatsen har bevisats eller låta en mordmisstänkt person sitta kvar i en etikprövningsnämnd. Som alla förstår är det ett oerhört svårt val.

Man försökte hitta en mer rimlig lösning på detta än bara de två handlingalternativen. Därför talade man med personen i fråga om lämpligheten av att ta en timeout, som man uttryckte det, det vill säga att inte gå på sammanträdena. Man entledigar inte personen, men personen går inte på sammanträdena.

Sverigedemokraterna tillsammans med S, V och MP skriver att regeringen inte borde ha gjort så. De skriver att ordföranden i etikprövningsnämnden borde ha hanterat detta och pratat med den berörda personen.

Men ordföranden har inte det mandatet. Ordföranden har inte mandat att entlediga någon eller säga åt någon att ta en paus i sitt arbete.

Vad ordföranden gjorde var att göra det som ordföranden borde göra i sådan här situation, nämligen att uppmärksamma regeringen, som hante-

rar vilka personer som sitter i de här nämnderna, på att den person som är åtalad – det var ett stort medieintresse kring detta – sitter i nämnden. Därmed lämnade ordföranden över ärendet till regeringen.

Majoriteten i utskottet skriver att det återstår för regeringen att entlediga ledamoten.

I just detta fall var personen oskyldig vid det aktuella tillfället, eftersom frågan inte hade prövats rättsligt ännu. Personen blev senare också frikänd i domstol. Det kunde man naturligtvis inte veta vid precis detta tillfälle, men det vet vi nu.

Vi tycker att det är en orimlig praxis som nu etableras. När en liknande situation dyker upp igen och regeringen har den här typen av ansvar kommer personer som blir misstänkta eller åtalade för något att entledigas från sina uppdrag. Framtida regeringar kommer att titta på vad KU har sagt och dra slutsatsen att det är så man bör göra för att inte få kritik från konstitutionsutskottet.

Det hade varit bra om vi i KU i stället hade kunnat enas om en rimlig medelväg. Vi har ju från båda sidor haft synpunkter på hur man har talat med den här personen, hur man har informerat och så vidare. Där bör man bli bättre framöver. Det är dock väldigt synd att vi inte kan hitta en samsyn.

Det finns inga självklara svar här. Det säger ärendet i sig självt. Det finns inget som är hundra procentigt rätt eller fel. Vår uppfattning är dock att den mest mänskliga linjen hade varit att agera på det sätt som regeringen gjorde och att det skulle ha kunnat få bli praxis för framtida fall. Då slipper man att entlediga oskyldiga eller att ha kvar personer som är misstänkta för allvarliga brott på ett uppdrag.

Anf. 82 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Denna anmälan mot tidigare högskoleministern Tobias Krantz handlar om hur man på Utbildningsdepartementet har hanterat en överläkares förordnande i en regional etisk nämnd.

Anmälan är gjord av konstitutionsutskottets ordförande Peter Eriksson, och redan i inledningen lyfte jag fram att jag har funnit att denna granskning i mycket hög grad bygger på ett personligt engagemang. Det visar sig till exempel i erbjudandet om att själv ta kontakt med överläkaren i en fråga som gällde granskningen. Det är naturligtvis något som ska hanteras av konstitutionsutskottets kansli.

Det är naturligtvis viktigt att vi i konstitutionsutskottet är objektiva. Det är viktigt för dem som granskas av oss. Det personliga engagemang speglas också i ett uttalande av Peter Eriksson som man kunde läsa fredagen efter att konstitutionsutskottet hade haft sin presskonferens om granskningen. Där lyfte han fram uppdragets betydelse för överläkaren. Just detta att bli avstängd från det etiska rådet, menade han, hade en väsentlig inverkan på överläkaren. Jag tycker att också detta visar på en subjektiv inställning. Det som var den stora saken för överläkaren var ju att hon hade blivit avstängd från sitt arbete på Karolinska sjukhuset, och hon tilläts heller inte forska där. Det var naturligtvis en väsentligt större fråga än förordnandet i den etiska nämnden.

Sedan gäller det hanteringen från departementets sida och den slutsats som är rimlig att dra av det som har kommit fram. Jag tycker att det man från Utbildningsdepartementets sida gjorde var rimligt. Man tog kontakt med överläkaren, diskuterade situationen och frågade om det inte skulle kunna vara en lösning att inte gå på nämndens sammanträden, alltså att ta en timeout. Alternativen hade varit att inte göra något, vilket var fullständigt orimligt, eller att säga upp överläkaren från förordnandet. Det skulle ha blivit ett mycket hårdare slag mot överläkaren, som skulle ha blivit av med sitt förordnande. Jag har väldigt svårt att tro att slutsatsen skulle ha varit att man inte skulle göra något i ett läge då överläkaren var åtalad för brott.

Slutsatsen av det resonemang som förs av konstitutionsutskottets majoritet är alltså att man skulle ha fattat ett beslut som var hårdare mot överläkaren. Där tycker jag att man kommer fullständigt fel.

Jag tycker att regeringen har hanterat den här frågan på ett rimligt och bra sätt.

Anf. 83 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Själva ärendet har vi nu fått redogörelser för, så jag går inte in i detalj där. Jag konstaterar dock att vi i KU är ense om att det är regeringen som förordnar ledamöter i etikprövningsnämnderna, att ansvarigt statsråd ska följa upp om en ledamot är delgiven misstanke om brott, att förtroendet för etikprövningsnämnden inte får skadas, att förtroendet hade kunnat skadas i detta fall och att det inte är reglerat hur man ska agera i en sådan situation eller vem som i så fall ska agera. Det är vi också överens om.

Som utskottets majoritet, oppositionspartierna, skriver är det naturligt att man söker vägledning i regelverk för liknande situationer. Jag tycker att vi kunde ha broderat vidare på tänkandet och dragit liknande slutsatser som hade varit vägledande för framtiden. I likhet med föregående talare beklagar jag att vi inte samlade oss till det. Vi hade kunnat göra det. Från allianssidan har vi efterlyst detta på sammanträden, också här i kammaren.

Det faller ganska platt när tidigare talare säger att vi inte är beredda att kritisera en alliansminister. Inte bara i årets granskning utan också i tidigare granskningar har vi bidragit just till att kritisera. Det fanns och finns kanske förutsättningar för en samsyn i alla fall.

Oppositionspartierna skriver att man tycker att nämnden och dess ordförande borde ha hanterat ärendet. Återigen handlar det om vad man "tycker" och vad man "borde". Vi hörde företrädaren för Sverigedemokraterna säga att han gick på en känsla. Vad man "tycker" eller vad man "borde" ha gjort räcker inte för att fälla avgöranden i konstitutionsutskottet. För övrigt hade, vilket framfördes alldeles nyss, ordföranden inte det mandatet.

Vi skulle i stället ha kunnat samla oss och kommit överens om att det var rimligt att göra ett mellanting. I frånvaro av ett regelverk söker statsrådet vägledning i regelverk för liknande situationer, och resultatet blir den här situationen. Telefonsamtalet kunde ha fallit mer eller mindre väl ut. Men, snälla nån, det hade väl kunnat göra också om ordföranden hade

ringt? Vi har aldrig några garantier för hur en människa i en pressad situation upplever ett samtal. Det hör till personalvård snarare än juridik.

Vi kan alltså inte bedöma och säga att det var fel eftersom vederbörande blev upprörd och tyckte att det hela var obehagligt. Det är nog många som blir delgivna tankar om att de ska ta en timeout som tycker att det är obehagligt, men det kan ändå vara det riktiga.

I frånvaro av regelverk eller praxis borde alltså konstitutionsutskottet ha kunnat samla sig till att ge en bättre vägledning om hur regelverket skulle kunna se ut. Vi i allianspartierna har i den skrivning som vi förordar sagt att regeringen bör fundera över hur regelverket ser ut i stället för att, som nu, konstitutionsutskottet funderar över detta.

Anf. 84 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Som jag sade i mitt inledningsanförande anser jag att konstitutionsutskottet i den här frågan har gjort ett viktigt, principiellt ställningstagande om hur en minister bör agera i ett enskilt fall. Utgångspunkten är en konstitutionell grund, nämligen att vi har självständiga myndigheter.

I Sverige kallas det för ministerstyre när en minister går in i en myndighet och avgör enskilda fall. Det ska ministern inte göra.

Vi har självständiga myndigheter, och vi har regeringsformen. Det är ett väldigt klart ställningstagande för det. Regeringen styr riket, men det gör man kollektivt, och man agerar inte i enskilda fall som myndigheter avgör.

Det är där den här kopplingen är. För enskilda myndigheter och självständiga myndigheter i Sverige har vi chefer. Cheferna leder arbetet i myndigheten. Vi menar att en minister, ett departement, inte bör gå in och ta enskilda samtal med ledamöter i en styrelse för en myndighet eller för en nämnd, som det är här. Om man tycker att det finns ett problem med att någon är utsatt för en situation som den vi pratar om nu bör man ta en kontakt med ordföranden, som leder det dagliga arbetet.

Det finns en grund för att ordföranden kan ta enskilda samtal med enskilda ledamöter i en styrelse och diskutera om det kanske är lämpligt att den personen tar en timeout under ett tag. Men det finns inte, menar vi, en konstitutionell grund för att regeringen, ministern, ska gå in. Där är uppdraget att tillförordna och entlediga. Det måste man hålla sig till. Sedan har man kontakten via myndighetschefen. Det tycker jag är en solklar, bra och tydlig ordning som vi hänvisar till.

Jag tror att det kommer att kunna fungera alldeles utmärkt. Jag tror att Mathias Sundins oro över att en regering inte skulle kunna tolka det här utan hålla på att entlediga hela tiden i stället för att tala med ordföranden eller chefen för myndigheten är helt ogrundad. Nog tror jag att regeringen kan läsa betänkanden och dra vettiga slutsatser av det.

Vad jag inte kan förstå är varför Per-Ingvar Johnsson gång på gång försöker misstänkliggöra mig, som om jag skulle ha personliga motiv i den här frågan. Jag måste säga att jag aldrig har varit med om något liknande. Det är en mycket märklig inställning.

Jag har inga personliga motiv för det här. Jag är engagerad för att jag ser en enskild person som har drabbats av det svenska rättsväsendet, och

tyvärr har den svenska regeringen bidragit till att förvärpa det. Det är ytterst tråkigt.

Jag tycker att det är viktigt att vi står upp för att enskilda människor inte ska behöva drabbas i onödan av det svenska rättssystemet eller av hur en regering, en minister, agerar. Jag tycker att det är synd om det tänkesättet ska misstänkliggöras, som att det i stället finns privata motiv för det här.

Anf. 85 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja att Peter Eriksson utvecklar det här. Det finns en frånvaro av ett regelverk. Men man kritiserar statsrådet för att han inom ramen för att det inte fanns ett regelverk ändå försökte ha vägledning av liknande regelverk.

Man kan tycka, precis som oppositionspartierna gör, att ordföranden skulle ha tagit upp detta i sin kontakt. Men faktum är att ordföranden tog en kontakt med statsrådet. De samtalade om det här, och det var ordföranden själv som tog kontakten.

Det verkar som om Peter Eriksson tycker att det skulle vara tvärtom, att statsrådet skulle ha ringt till ordföranden och bett honom att göra detta, fast det gick andra vägen.

Anf. 86 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag menar att ordföranden agerade på ett föredömligt sätt som tog en kontakt med statsrådet i frågan. Om statsrådet då tyckte att ledamoten som vi diskuterar, överläkaren, borde ta en timeout borde statsrådet ha haft den dialogen med ordföranden. Sedan kunde då ordföranden ha tagit kontakten med överläkaren.

Men i det här fallet var det så att överläkaren ansåg att det inte var något problem. Och det är det som jag tror är utgångspunkten, för departementet lät sig inte nöjas. Ministern var inte nöjd med situationen och den bedömning som ordföranden gjort, och då gick man in i myndigheten. Det är det som man inte borde ha gjort.

Jag tycker heller inte att det är rätt att säga att det inte finns ett regelsystem. Det finns tusen och en situationer varje dag som vi inte har regelsystem för i detalj, men det finns övergripande regler och system som vi kan använda i de allra flesta situationer. Det här är ett sådant fall där vi har en självständig myndighet.

Vi har en väldigt speciell och tydlig ordning i Sverige i det här fallet. Det finns andra länder som har en ordning där det är helt okej att en minister går in i en myndighet och tar enskilda beslut och gör alla möjliga saker. Men i Sverige är det inte okej. Ministern, departementet och rättschefen borde ha reagerat och sagt ifrån: Nej, nu går vi för långt om vi går in i myndigheten och börjar diskutera med enskilda om de ska gå på nästa möte eller inte. Det har inte regeringen, tycker jag, i uppdrag att göra. Där har vi ett regelsystem, en regeringsreform, som reglerar det på ett övergripande sätt.

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Dåvarande
forskningsministerns
hantering av en
överläkare*

Anf. 87 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Peter Eriksson returnerar och säger att ordföranden borde ha gjort detta. Men ordföranden har såvitt jag förstår inte detta mandat. Uppenbarligen skulle statsrådet inte heller ha det här mandatet, och det skulle bli ministerstyre om han lät sin rättschef ringa och fråga om det kunde vara lämpligt att den här personen tar en timeout.

Ett sådant här fall är, som väl är, utomordentligt sällsynt. Det är också väl, eftersom det just handlar om de här etikprövningsnämnderna, som är så känsliga och som måste ha allmänhetens förtroende. De hanterar just frågor om liv och död. I synnerhet när det gäller spädbarn blir det oerhört känsligt.

Han var tvungen att gripa in, och då är det inte omöjligt och alls inte orimligt att han vädjar, genom sin rättschef, om att hon ska överväga detta i stället för att han entledigar henne. Där skiljer vi oss åt.

Däremot motsätter jag mig inte en ordning i framtiden där ordföranden får det här mandatet och att det är ordföranden som är betydligt närmare. Det tycker jag skulle kunna vara en bra tingens ordning. Där hade vi kunnat resonera oss fram till en skrivning som hade varit starkare än vad som blev fallet.

Anf. 88 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ganska solklart att ordföranden i en myndighet, chefen för en myndighet, har ansvar för att leda det dagliga arbetet och därmed också kan tala med enskilda ledamöter om den här typen av frågor. Det är inte alls konstigt.

Jag tycker därför att den här markeringen är märklig, att det inte finns något regelsystem. Men jag tror inte att skälet till att vi inte har kunnat ena oss i den här frågan handlar om Tuve Skånberg. Jag tycker att det låter som att Tuve Skånberg är väldigt nära och egentligen skulle ha kunnat ställa upp på det här. Däremot har Per-Ingvar tydligt sagt att han tycker att allting är okej. Jag tror att det är en splittring inom borgerligheten som gör att vi inte har kunnat bli överens.

Anf. 89 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! Jag kan lugna ordföranden med att vi är helt överens i den här frågan inom Alliansen.

Jag ska gå till själva sakfrågan. Som Tuve Skånberg sade tidigare har ordföranden inte det här mandatet. Du uttryckte det ganska bra själv här: Det var ganska solklart.

Möjligtvis kan man beskriva vädret här utanför som ganska solklart. Jag vet inte. Det är molnigt och luddigt vad som är ganska solklart.

För mig är det solklart att ordföranden inte har mandatet att be någon ta timeout. Vad ordföranden har mandat att göra är att tala med dem som har mandat att utse och entlediga ledamöter. Det ligger rimligen närmast till hands att de avgör och diskuterar en sådan här situation med en ledamot.

Den här jämförelsen med generaldirektörer och deras uppdrag i myndigheterna haltar. Den är inte ens ganska solklar. Det går inte att jämföra med en myndighetschef och en generaldirektör och deras agerande

gentemot anställda i en myndighet. Om regeringen skulle ringa upp en anställd i en myndighet och säga att det vore bra om denne inte kom till jobbet vore det en helt annan fråga än vad detta är, där regeringen faktiskt har ansvar för att utse och entlediga personerna.

Anf. 90 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Nu var det inte den analogin jag gjorde, utan det var att i en självständig myndighet kan det handla om att tala till ledamöter i styrelsen. Det är helt klart, inte bara ganska solklart, att den här etiska nämnden är en självständig myndighet i det svenska regelsystemet. Därför bör den också behandlas som en sådan. Annars börjar vi hamna i en situation där vissa myndigheter ska behandlas på ett visst sätt, medan andra ska behandlas på andra sätt.

Det tror jag inte är lyckat. Jag tror att det är bra att konstitutionsutskottet sätter ned foten och från och med i dag kan säga att det inte bara är ganska solklart utan helt solklart.

Anf. 91 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det är solklart efter det här att när sådan här eller en liknande situation kommer upp framöver, när någon blir misstänkt för någonting men är oskyldig tills motsatsen har bevisats, så kommer framtida regeringar att gå in och titta på detta och använda det som vägledning för hur man ska agera. Och då kommer man i de fallen förmodligen att entlediga dessa oskyldiga personer, eftersom det naturligtvis är orimligt att ha mordmisstänkta människor som sitter kvar i etikprövningsnämnder till exempel. Det blir en väldigt konstig situation. Ni skriver själva att det är det som skulle bli den rimliga slutsatsen.

Jag tycker att det är väldigt synd, för det kommer att drabba dessa människor. Hamnar man i en sådan situation är man naturligtvis redan väldigt hårt drabbad. Det är naturligtvis inte kul att få ett besked att man också bör ta en timeout, men det är i alla fall bättre än att bli entledigad och dömd i förväg.

Anf. 92 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tror inte att någon regering kommer att resonera på det sätt som Mathias Sundin tror, utan jag tror att man kommer att resonera som konstitutionsutskottet nu skriver i betänkandet: att man tar en kontakt med ordföranden i myndigheten och diskuterar med honom eller henne om det här är rimligt och att det kanske vore bra att en person tar en timeout. Sedan tar ordföranden en diskussion med den enskilda ledamoten – men ger inte order, för det finns det inte stöd för – om en timeout på ett sätt som gör att den personen själv kan avgöra om han eller hon ska ta en timeout eller inte. Om inte departementschefen är nöjd med det blir det en fråga om entledigande.

Gör man den bedömning som Mathias Sundin gjorde här, att det är helt orimligt att en person sitter kvar, då är det naturligtvis möjligt att man entledigar den personen.

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Dåvarande
forskningsministerns
hantering av en
överläkare*

Anf. 93 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Herr talman! Peter Eriksson anser sig misstänkliggjord av mig för personliga motiv i det här ärendet. Jag tycker att det personliga engagemanget går för långt när man själv erbjuder sig att ta kontakt med överläkaren, i det här fallet en kontakt som naturligtvis konstitutionsutskottets kansli skulle sköta.

Peter Eriksson har själv väldigt mycket synpunkter på vem som ska ta kontakt. Är det ordföranden eller är det från departementet man ska ta kontakt? Jag tycker att det har betydelse. Därav ser jag problem i det personliga engagemanget.

Anf. 94 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det är mycket bättre att kansliet tar den kontakten. Det finns ingen anledning att överdriva en sådan sak.

(PER-INGVAR JOHNSON (C): Då är vi överens.)

Anf. 95 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Frågan om det tidigare statsrådet Tobias Krantz agerande i frågan om en överläkare under den tid hon var brottsmisstänkt är principiellt intressant och visar hur fel det kan gå, även om avsikten är god.

När det blev känt att överläkaren var brottsmisstänkt är det självklart rätt att Utbildningsdepartementet som förordnat henne till ledamot i en etikprövningsnämnd hade anledning att följa utvecklingen. Vad man ska göra i en sådan situation är inte reglerat. Man försökte då söka en analogi med rättegångsbalkens bestämmelser för avstängning av nämndemän.

Utskottet har dock funnit att regeringen i detta ärende endast hade handlingsalternativen att låta myndigheten sköta frågan själv eller ingripa med beslut om entledigande. Det är i en sådan situation viktigt att regeringen är tydlig. Man kan inte hitta på egna rutiner som man tycker passar i en given situation. Man kan göra en liknelse: Antingen är ljuset på eller av. Dimmer finns inte för regeringen.

Vad som är särskilt olyckligt i den uppkomna situationen är att en enskild utsatts för ett mycket otydligt och diffust agerande beroende på statsrådets ingripande. Detta kan mycket väl förklaras av osäkerheten som föddes av att man agerade på sank mark. Det är naturligtvis inte acceptabelt att departementets rättschef under pågående rättssak tar kontakt med en enskild om ett icke-beslut och framför ett diffust budskap. Det är inte värdigt en rättsstat, och samhället är skyldigt överläkaren en ursäkt.

Anf. 96 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att markera mot det språkbruk som har etablerat sig i debatten, alltså att konstitutionsutskottet har beslutat. Det är ju Socialdemokraterna, Vänstern, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna, det vill säga oppositionspartierna, som har beslutat. Det är inte ett enigt KU. Det ska sägas till protokollet för framtiden att i denna fråga

har en majoritet bestående av dessa fyra partier beslutat texten, inte hela KU.

Sedan vill jag fråga Hans Ekström: Hur är det, finns det utrymme för någonting annat än att entlediga eller ingenting göra? Vill Hans Ekström utveckla hur han ser på möjligheten till en timeout?

Anf. 97 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en mycket rimlig hantering, och precis som Peter Eriksson sade tycker jag att det är mycket rimligt att en ordförande har en dialog med en ledamot. Vill regeringen sedan ändra reglerna så att regeringen har möjlighet att entlediga ledamöter framöver tycker jag mycket väl att man kan ta beslut om en sådan rutin, men vad vi är tydliga med är att regeringen inte kan hitta på egna rutiner som passar i ett givet läge: Oj, nu hände det här! Nu måste vi hitta på ett eget system.

Vad hamnar man i för situation då, Tuve Skånberg? Menar Tuve Skånberg att regeringen kan hitta på regler för varje situation och ändra regelsystemet? Jag trodde inte att det var konstitutionsutskottets uppgift att se till att vi har ett sådant regelsystem i Sverige.

Dessutom: När jag läste statskunskap lärde jag mig att om en majoritet i riksdagen beslutar något så har riksdagen beslutat det. Har en majoritet i konstitutionsutskottet beslutat något, då har KU beslutat det. Tuve Skånberg vill tydligen ändra det språkbruket.

Anf. 98 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Jag invänder inte mot att majoriteten har rätt att besluta. Därmed är det KU, naturligtvis. Men det ska till saken framhållas att fyra av riksdagens partier inte har ställt sig bakom detta.

Det är intressant att höra hur Hans Ekström nu öppnar dörren för en timeout. Hade vi haft möjlighet och inte den här olyckliga läckan hade skett skulle vi kanske ha kunnat samtala oss fram till timeoutens möjlighet. I inledningen av sin replik, vilket Hans Ekström kan konstatera sedan när trycket kommer, säger han att regeringen var fri att ändra regelverket så att man skulle ha kunnat införa en timeout. Sedan kritiserar han regeringen för att den själv har hittat på ett regelverk. De två grejerna går inte riktigt ihop, vilket särskilt syns i protokollet.

Jag nöjer mig med att konstatera att det nu finns en öppenhet för möjlighet till timeout, det tredje alternativet. Det tycker jag är långt kommet av den här debatten. Det visar att konstitutionsutskottet i sin helhet inte är låst utan kan öppna dörren för möjligheten att framtida ministrar faktiskt inte väljer antingen att entlediga, med de konsekvenser det får av att döma någon oskyldig, eller att ingenting göra.

Jag tror att det finns en gyllene medelväg. Nu öppnade Hans Ekström den dörren, och det tycker jag är bra.

Anf. 99 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att Tuve Skånberg tycker att regeringen har rätten att hitta på egna regler. Det anser jag är konstitutionellt väldigt intressant. Jag är inte främmande för att vi kan hitta

Prot. 2011/12:130
14 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Dåvarande
forskningsministerns
hantering av en
överläkare*

på nya regler och fatta beslut om dem enligt regelverk och annat. Det får väl utredas, och man får diskutera för- och nackdelar. Men Tuve Skånberg tycker att regeringen äger den rätten själv, medan jag anser att det är väldigt konstigt att fyra partier i konstitutionsutskottet tycker att regeringen har den friheten. Det verkar som en maktförskjutning inom ramen för den svenska grundlagen.

Anf. 100 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag vill bara kort tillägga med anledning av den senaste diskussionen att det är något av ett självmål, en motsägelse, att beordra någon att ta timeout. Jag tror inte att det är rimligt att regeringen ges den möjligheten och uppgiften. Däremot kan man naturligtvis, åtminstone teoretiskt, formellt tänka sig att man kan avstänga någon under en period. Men en timeout måste nog den berörda personen själv vara med på.

Anf. 101 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Naturligtvis är det så att en timeout är en vädjan till någon att själv göra ett ställningstagande. Det var precis det som statsrådet gjorde. Det kom inga diktat. Det kom inget papper på ett beslut. Även om personen i fråga upplevde det på det viset levererades det aldrig några beslut. Det var en vädjan: Skulle det inte vara bättre att träda tillbaka? Då slipper vi, som statsrådet sade, antingen entlediga eller ingenting göra.

Anf. 102 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Frågan är om det är ministerns uppgift att ta den diskussionen med en enskild ledamot i en självständig myndighet. På den frågan svarar konstitutionsutskottet att det är det inte.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

7 § Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen m.m.

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU21

Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen m.m. (skr. 2011/12:65, skr. 2011/12:75 och redog. 2011/12:RS4).

Anf. 103 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande om den skrivelse som handlar om tillkännagivanden till regeringen, hur de har behandlats och annat sådant. Där ser vi ett litet problem. Det har under ett antal år blivit bättre. Regeringen har lyckats hantera tillkännagivanden och beslut från riksdagen på ett snabbare och bättre sätt så att det inte har legat så många i kö. Men det senaste året har

vi sett en ändring av den här tendensen. Det är inte en särskilt bra utveckling, som vi vill peka på.

För KU:s egen del tycker jag att det finns en lite pinsam sak, nämligen att regeringen i tolv år har legat på ett tillkännagivande från KU och inte har gjort någonting åt det. Vi har, verkar det som, accepterat att det har varit på det sättet. Men nu tycker vi, med eftertryck från KU:s majoritet, att det är hög tid att vi säger till regeringen att den får återkomma i år med ett svar på varför man inte gör något åt det här tillkännagivandet eller på annat sätt tala om hur man agerar.

Anf. 104 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Dessutom kan man säga att det är ett enigt utskott, Tuve Skånberg, som står bakom det här.

Jag ska mycket kort bara säga att det här är ett viktigt betänkande på så sätt att det är en del av hur förhållandet mellan riksdag och regering faktiskt fungerar. Vi kan konstatera, som Peter Eriksson sade, att en positiv utveckling till viss del har brutits, vilket också utskottet noterar. Vi tar också upp och pekar på den här långliggaren i KU.

Det som jag tycker är väldigt positivt med det här betänkandet är att vi så att säga tydliggör att KU bestämt förväntar sig att ett tillkännagivande som kommer till regeringen ska hanteras. Vi säger inte att det omedelbart ska effektueras på det sätt som riksdagen har sagt. Här är det ju fråga om en bedömning också av regeringen i de fall man inte kan verkställa.

Teoretiskt sett kan man faktiskt säga att riksdagens majoritet skulle kunna begära av regeringen att man skulle ta ned månen. Så kan det ju vara. Då måste regeringen naturligtvis säga: Det går inte. Detta för att ta ett exempel.

Det är en vits med ett tillkännagivande. Men det KU är väldigt tydligt med är att i de fall det inte går, man inte kan eller på något sätt redovisar att det inte fungerar ska man också vara väldigt tydlig tillbaka till riksdagen om vilka skälen är till att det inte går att göra på det sätt som riksdagen har beställt.

Jag är glad för det här betänkandet. Jag tycker att det är ett steg framåt. Vi gör också ett tillkännagivande till regeringen som väldigt klart säger vad vi faktiskt menar med ökad tydlighet på det här området.

Dessutom hoppas vi att den här långliggaren blir hanterad. Det är också ett enigt KU väldigt tydligt med.

Anf. 105 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Herr talman! Vad gör regeringen med riksdagens skrivelser? I KU:s betänkande 21 lämnas en redogörelse för just vad som händer i regeringen med de skrivelser som vi ger ifrån oss från riksdagen.

I regeringens skrivelse 75 finns en kort tillbakablick över vad som styr oss i Sverige. Några exempel: Antalet gällande grundförfattningar per den 1 mars 2012 var 3 840, varav 1 327 var lagar. Antalet kungjorda grund- och ändringsförfattningar i SFS under 2011 var 1 609, och under 2010 var den siffran 2 076.

Mina vänner! Det är ett imponerande antal styrdokument som vi har runt omkring oss.

Betänkandet redovisar också en utveckling av åtgärder från regeringen under den senaste tioårsperioden.

Ett enigt utskott har också konstaterat att under de senaste åtta åren har andelen tillkännagivanden som har slutbehandlats genom propositioner ökat och att äldre tillkännagivanden har slutbehandlats. Det finns dock smolk i glädjebägaren i form av ett tillkännagivande från riksmötet 1999/2000 kring frågan om upphovsrätt och offentlighetsprincip. Här är det ett antal regeringar, från början socialdemokratiska, som inte åtgärdat denna fråga. Åren har gått, och nu under 2012 kommer alliansregeringen att lägga fram en proposition i ärendet.

Gör vi en kort resumé av vad som har hänt under 2000-talet kan vi konstatera att under de första åren av detta århundrade var KU tvunget att framhålla att regeringen och Regeringskansliet skulle se över rutiner och göra ansträngningar för att undvika onödigt tidsutdräkt. Detta kan vi konstatera har gjorts under de senaste åren.

Det kan också, herr talman, konstateras att regeringens redogörelse har blivit mer lättillgänglig och ger en utförligare information om beredning i olika ärenden. Våren 2011 konstaterade dock KU att det fanns utrymme för ytterligare förbättringar i fråga om information om vilka åtgärder som planerades och bedömningar av när riksdagsskrivelser kunde bli slutbehandlade.

Herr talman! Jag skulle ändå vilja peka på några positiva saker i regeringens redogörelse, exempelvis vad gäller kungörande av författningar. Det sker i dag i tryckt pappersversion i Svensk författningssamling. Här har en utredare föreslagit att författningar i framtiden i stället ska kungöras elektroniskt på en särskild webbplats. De skulle således bli mer lättillgängliga. Regeringen har uppdragit åt en sakkunnig att senast den 31 januari 2013 ta fram förslag till en sådan lösning. Det är viktigt att vi tänker i nya, miljövänliga banor.

Jag skulle också vilja göra ytterligare ett par iakttagelser när det gäller vad som har sagts från övriga utskott som har valt att avge yttrande kring regeringens redogörelse. Exempelvis försvarsutskottet har inte något att erinra, inte heller arbetsmarknadsutskottet. Trafikutskottet konstaterar i sitt yttrande att regeringens redovisning på ett korrekt sätt avspeglar riksdagens beslut inom utskottets område.

Skatteutskottet redovisar vilka tillkännagivanden som behandlats i utskottet om till exempel reklamskatt och frågan om att minska skatteskillnaden mellan miljöklass 1 och 3, så kallad Europadiesel, vilket jag tillsammans med Lars Beckman tog upp i en motion som vi skrev under förra riksmötet. Här har Trafikverket fått ett utredningsuppdrag, vilket naturligtvis gläder mig.

Vad gäller KU:s eget område kan vi alltså konstatera att i och med ett tillkännagivande om vallagsfrågor har en parlamentarisk kommitté tillsatts som ska se över delar av valsystemet och lämna en redovisning i början av 2013.

Herr talman! Det är med tillförsikt jag ser fram emot nästa års redogörelse från regeringen kring behandlingen av riksdagens skrivelser. Jag

ställer mig bakom ett enigt utskotts ställningstagande i vilket vi konstaterar att regeringens redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser under flera år har förbättrats och ger en fullständigt korrekt bild av riksdagens skrivelser och tillkännagivanden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

8 § Indelning i utgiftsområden

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU24
Indelning i utgiftsområden (prop. 2011/12:100 delvis).

Anf. 106 MONTASER ENEIM (M):

Herr talman! Ärendet KU24 om ändringar av utgiftsområden handlar om ren formalia. I dag har det ånyo fallit på min lott att informera kamraren om ännu en ordningsfråga som är fjärran från politiska visioner och debatter men som ändå är viktig.

Herr talman! Riksdagsutredningens betänkande 1993/94:TK3 behandlar vissa principiella grunder för statsbudgetens indelning i utgiftsområden. Detta baseras på den så kallade rambeslutsmodellen. Enligt utredningens mening ska en sådan indelning ge politisk relevans, statsfinansiellt lämpliga avgränsningar och möjlighet att göra meningsfulla prioriteringar och uppföljning av resultaten. Därför måste utgiftsområdena ha en långsiktig fasthet som ändå är flexibel och situationsanpassad. Utskottet tillstyrkte utredningens förslag i denna del, och riksdagen biföll sedermera utskottets förslag.

Årets ekonomiska vårproposition behandlar regeringens förslag angående den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Propositionen drar upp vissa riktlinjer vars syfte är att peka ut politikens inriktning inför kommande budgetproposition.

I den av utskottet behandlade delen föreslår regeringen att riksdagen antar vissa ändringar i riksdagsordningen som skulle innebära bland annat namnbyte på två utgiftsområden. Dessutom föreslår regeringen att riksdagen godkänner sex ändringar i fördelningen av ändamål och verksamheter på andra utgiftsområden.

Herr talman! Utskottet delar regeringens bedömning av behovet av ovanstående utgiftsområdesändringar och tillstyrker därmed propositionen i denna del. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen. I sammanhanget noterar utskottet att lagändringen innebär att namnen på två av utgiftsområdena i statens budget ändras.

Med detta vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

9 § Frågestund

Anf. 107 ANDRE VICE TALMANNEN:

Det har blivit dags för dagens frågestund. Jag hälsar statsråden välkomna.

Polisens effektivitet

Anf. 108 CHRISTER ADELSBO (S):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieministern.

Ända sedan år 2000 har antalet poliser ökat år från år, vilket i och för sig är bra. Det är en satsning vi drog i gång och som ni har fullföljt. Problemet är att effektiviteten inte ökar i motsvarande grad. Nyligen fick vi siffror från polisens interna statistik som visar att personupplklaringsprocenten är lägre än vad den har varit på sju år. Den ligger på endast 17 procent, trots 3 000 fler poliser. När det gäller stölder och inbrott klaras bara vart fyrtionde brott upp.

Polisen har duktiga och engagerade medarbetare. Problemet ligger snarare i styrningen och ledningen av polisen. Vad avser justitieministern att vidta för åtgärder för att komma till rätta med det faktum att effektiviteten hos svensk polis går åt fel håll efter sex år med borgerlig regering?

Anf. 109 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig först säga att jag delar uppfattningen att resultaten som de ser ut just nu inte motsvarar förväntningarna. Vi kunde se en allmänt positiv utveckling fram till i princip förra året, och sedan har vi sett hur vi har en dipp. Arbetet för att klarlägga orsakerna till detta pågår naturligtvis.

Kraven på polisen med anledning av de stora satsningar som har gjorts är naturligtvis att effektiviteten ska öka och att resultaten ska bli bättre. Regeringen har också successivt gett en rad olika uppdrag för att förbättra arbetet. Utöver dem jag tror att riksdagen kanske känner till har vi gett Brottsförebyggande rådet ett uppdrag att särskilt utvärdera hur resurserna har använts.

Vi kommer nu också att särskilt besöka samtliga polismyndigheter för att diskutera utredningsverksamheten och utredningsresultaten, för att syna i vilken utsträckning vi kan lära av bra erfarenheter men framför allt

för att analysera var problemen sitter. Mycket ligger nämligen på utredningssidan.

Prot. 2011/12:130
14 juni

Frågestund

Anf. 110 CHRISTER ADELSBO (S):

Herr talman! Det är positivt att man har åtgärder och att man jobbar med frågan, men det går ändå inte att komma ifrån det faktum att regeringen har misslyckats.

Ett problem är naturligtvis att poliser i dag tvingas göra civilanställdas arbete, exempelvis sitta i receptioner, som arrestvakter och liknande. Vi från Socialdemokraterna har motionerat om att det behövs fler civilanställda, men de borgerliga partierna i riksdagen motarbetar av någon anledning detta. Är det även justitieministerns åsikt att det inte behövs fler civilanställda inom polisen?

Anf. 111 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Antalet civilanställda är fler i dag än de var när alliansregeringen tillträdde. Det är viktigt, för jag tror att vi i framtiden också kommer att ha fler personer med olika typer av kompetenser anställda inom polisen. Det är alltså en utveckling som pågår. Sedan varierar det något över tid, och det varierar i de olika polismyndigheterna. Så kan det naturligtvis vara.

Jag anser att det är väsentligt att man har personer med rätt utbildning. Detta är en komplex verksamhet som kräver olika typer av kompetens. Det finns enstaka exempel där civilanställda saknas eller där man av olika skäl använder poliser till arbetsuppgifter som någon annan kanske borde göra. Det är en fråga polisen måste hantera för att se till att man får ut bästa möjliga av de utbildade poliserna.

Sedan är det ibland så att det är bra för poliser att utföra uppgifter som kan skötas av civilanställda. Det är inte fel med civilanställda utredare, men det är ibland också bra med poliskompetens i dessa arbetsuppgifter.

Beskattning av kadmium i konstgödsel

Anf. 112 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till miljöminister Lena Ek. Det gäller kadmium.

Kadmium är ett grundämne, en tungmetall, som är giftig för människan. Den innebär ökad risk för njurskador och benskörhet. Vi får i oss kadmium via födan. Kadmium finns naturligt i alla jordar, men den tillförs till åkermarken framför allt genom luftföroreningar och även genom användning av konstgödsel där fosfor är förorenad av kadmium. I denna kammare har Miljöpartiet motionerat om att återinföra den beskattning av kadmium i konstgödsel som alliansregeringen tog bort 2006. Förslagen har dock avvisats av Alliansen.

Min fråga är: Varför är det viktigt för regeringen att skattebefria kadmium i konstgödsel?

Anf. 113 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Kadmium är en besvärlig miljöfråga, och därför jobbar vi på ett antal olika spår för att hantera den. Så sent som för några dagar sedan skickade jag faktiskt ett brev till kommissionen. Det behandlade just kadmiumfrågan och innehöll en uppmaning om att skärpa kraven på innehåll av kadmium på olika sätt och att kommissionen ska ta fram en kadmiumstrategi.

Kadmium finns i en mängd olika produkter. Ett sätt är att göra som vi har gjort i Sverige, nämligen sänka gränsvärdena för kadmium till exempel i konstgödsel. Frågan om konstgödsel i sig ska ställas till landsbygdsministern, men det är principiellt regeringens uppfattning att svenskt jordbruk ska ha samma konkurrensvillkor som jordbruket i de länder vi konkurrerar med.

Anf. 114 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Att sluta kretsloppet från åkern via matbordet tillbaka till åkern är absolut nödvändigt. Då får dock inte rötslammet vara förorenat av bland annat kadmium. En annan kadmiumkälla som ofta lyfts fram är stallgödseln. Med den kommer det in kadmium i kretsloppet via sojainporten.

Min fråga är: Varför inte föreslå ett moratorium – ett tillfälligt stopp för tillförsel av kadmium till åkermark – till dess att vi har utarbetat en handlingsplan för hanterandet av denna giftiga metall?

Anf. 115 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Vi har startat ett arbete med att få fram en europeisk kadmiumstrategi. Vi har ett arbete när det gäller kadmium i batterier, med särskilda uppdrag. Så sent som i dag har regeringen fattat beslut om 200 miljoner till batteriforskning, vilket också berör denna fråga. Vi har en särskild strategi som handlar om hantering av rötslam.

När det gäller sojainporten är det naturligtvis så att vi har frihandel i världen. Om vi jobbar mer med till exempel produktion av etanol får vi ännu en produkt som kan användas för att ersätta importerad soja – om man gör etanol, biogas och dessutom tillvaratar resterna där. Vi jobbar hårt med att hitta en bättre kvalitet på rötslam.

Sedan är det så att vi måste kunna hantera dessa frågor. Man kan inte avskaffa hela världen, utan vi måste jobba dedikerat och strategiskt för att få ordning på kadmiumfrågan.

Polisens effektivitet

Anf. 116 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Även jag vill ställa en fråga till justitieminister Beatrice Ask, och det är lite på samma tema som Christer Adelsbo var inne på.

Alliansen har gjort en fantastisk satsning på rättsväsendet sedan vi tillträdde 2006, och när det gäller polisen har antalet poliser ökat med 3 000. Som även Christer Adelsbo var inne på är dock effektiviteten ingen rolig läsning, och antalet uppklarade brott känns inte tillfredsställande. Jag skulle därför vilja be ministern att kanske ytterligare vidareut-

Anf. 117 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att uppkläringen varierar beroende på vilken typ av brott man har att hantera. I en del fall är statistiken också beroende av anmälningfrekvensen, så det är inte helt rätlinjigt. Men låt oss vara överens om att fler brott måste klaras upp än i dag.

Vi går naturligtvis igenom utredningsarbetet och hur vi kan få bättre metodutveckling på området, därför att vissa polismyndigheter är mer effektiva än andra, och det är nödvändigt att bra kompetens och bra struktur på utredningsverksamheten överförs.

Sedan är en del brott besvärliga att utreda, men man kan med tekniska hjälpmedel och annat göra väldigt mycket för att öka effektiviteten. Till exempel har man i Östergötland valt att använda sig av SKL och olika metoder för användning av DNA, fingeravtryck och en del annan metodik. Med så enkla åtgärder har man ökat uppkläringen av inbrott med väldigt många procent. Mer sådant behöver vi se.

Anf. 118 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Man kommer ofta in på diskussionen att den grova brottsligheten står emot vardagsbrottsligheten. En spontan åsikt är att polisen måste utreda samtliga brott som begås och inte kan prioritera bort vissa delar. Då är naturligtvis det arbetssätt som används i Östergötland, som justitieministern lyfter fram, oerhört viktigt att sprida.

Jobbar ni fram en strategi nu för att ytterligare komma vidare med att sprida just de goda exemplen för att få lite rull på effektiviteten?

Anf. 119 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det finns gemensamma uppdrag till polis och åklagare att bland annat titta på mängdbrottsligheten. Ibland finns det en tendens att ställa mängdbrottslighet mot grov brottslighet, vilket naturligtvis är felaktigt. Vi måste hantera både och.

En del av problematiken är komplicerad. Det är många allvarliga brott som tar mycket resurser och är svåra att reda ut. Men den statistik som nu plockas fram beror i hög grad på otillräckliga insatser för att klara ut ganska vanliga brott som många drabbas av, som inbrott, stölder och den typen av brott. Där har vi lagt på ett extra kol, dels i form av uppdrag, dels i form av att vi på olika sätt nu stimulerar ett utvecklingsarbete.

Det finns två projekt. Det ena handlar om seriebrottslighet, alltså när personer begår samma typ av brott väldigt många gånger. Det andra handlar om väldigt specialiserade gäng som reser över landet, där man nu på nationell nivå organiserar ett arbete som rör sig över landet för att öka effektiviteten.

Frågestund

Anf. 120 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till Beatrice Ask och gäller förbud mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet.

Det är nu 573 dagar sedan remisstiden gick ut för utredningen *Bortom fagert tal*. En överväldigande majoritet av remissinstanserna var positiva.

Utredaren bakom *Bortom fagert tal* pekade på att det inte skulle bli några betydande merkostnader. Statskontoret konstaterade att det med största sannolikhet skulle bli betydande samhällsekonomiska kostnader, även om det är svårt att uppskatta – alltså ett svar som egentligen bara handlade om sannolikhet. Här finns inget försök till beräkningar av vilka vinster som på olika sätt kan finnas om vi har ett samhälle som är tillgängligt för alla.

Två olika utredningar har alltså kommit fram till olika slutsatser, och hela frågan verkar därefter ha hamnat i ett vakuum.

Min fråga är: Varför förhalar ni ärendet i stället för att leva upp till de behov och förväntningar som vi alla har på ett fungerande samhälle som är tillgängligt för alla? Det kan väl inte vara så att regeringspartierna inte ser behoven?

Anf. 121 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Nej, verkligen inte. De här frågorna är oerhört centrala. Tillgänglighet och att motverka den typen av diskriminering som vi måste hantera av de här grupperna är naturligtvis helt centralt.

Det här är inte min fråga, och det är naturligtvis ingen ursäkt. Jag vet inte exakt var den har fastnat. Men det är oerhört angeläget att vi kommer framåt i frågor som rör tillgänglighet för handikappade och funktionshindrade.

Jag tycker också att det finns mer att göra på mitt eget område när det gäller dessa grupper, eftersom de har en särskilt utsatt situation som brottsoffer. Man lyssnar inte alltid tillräckligt mycket och vet inte hur man ska hantera frågor, och ibland finns det målkonflikter som är svåra att hantera.

Jag lovar att jag ska ta reda på var frågan har fastnat och försöka återkomma med ett riktigt svar på den här frågan, som *är* viktig.

Anf. 122 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! I eftermiddag kommer riksdagen att fatta beslut i frågan. Utskottsmajoriteten föreslår att regeringen skyndsamt ska återkomma med ett lagförslag om förbud mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder. Tyvärr tycker inte företrädarna för regeringspartierna det.

Vi har tyvärr tidigare varit med om att några ministrar inte alltid tycks ha tagit riksdagens beslut på så stort allvar, och ibland tycks det som att de helt struntar i tillkännagivanden.

Därför frågar jag nu minister Beatrice Ask hur regeringen kommer att fullfölja det beslut som vi ska fatta i eftermiddag och inom vilka tidsramar.

Anf. 123 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig först säga att det är min bestämda uppfattning att man ska respektera riksdagens beslut. Jag har suttit tillräckligt många år i riksdagen för att veta att det är centralt. Och vi tar det självklart på stort allvar.

Sedan är det inte alltid helt enkelt att veta hur man ska tillgodose tillkännagivanden, för de kan variera. I just det här fallet vågar jag inte svara på frågan. Men om Sveriges riksdag bestämmer sig för en bestämd hållning måste regeringen naturligtvis återkomma med ett bra svar på hur frågan hanteras och var eventuella hinder för att förverkliga det som riksdagen tydligt har uttryckt ligger. Det utgår jag från kommer att ske i det här ärendet precis som det ska ske i andra ärenden.

Brottsbekämpning

Anf. 124 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Vi har redan tidigare hört frågor till Beatrice Ask om effektiviteten i rättsväsendet, och tro det eller ej men även jag har en sådan.

I september förra året hade Beatrice Ask en interpellationsdebatt med min kollega Björn Söder om effektiviteten inom polisen. Som vi har hört är till exempel upplklaringsprocenten den lägsta på sex år. Trots att resurstiden har ökat med 5–15 procent, enligt Rikspolisstyrelsen, har antalet fall till åklagare minskat med 5 procent, och Rikspolisstyrelsen säger att arbetsproduktiviteten har minskat kraftigt.

Vi har lagt fram en del förslag. I Danmark används telefonavlyssning massivt, som de kallar det. Telefonavlyssning kan till exempel användas vid förberedelse till grov misshandel. Det kan man inte i Sverige.

Jag undrar hur Beatrice Ask ser på att till exempel sänka kraven för hemliga tvångsmedel och på ordningsbot för snatteri för att komma undan all den byråkrati som i dag finns. Hur ser Beatrice Ask på dessa åtgärder?

Anf. 125 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! För att börja med telefonavlyssningen har vi mycket bestämda regler för när och på vilket sätt telefonavlyssning får användas. Någon massiv telefonavlyssningsliberalisering är jag ingen anhängare av, av det enkla skälet att det är viktigt att balansera den typen av hemliga tvångsmedel med den respekt för människors integritet som man måste ha i ett rättssamhälle.

Det är inte heller så att hemlig telefonavlyssning alltid är det mest effektiva sättet att utreda och bekämpa kriminalitet. Vi ska vara klara över att det är oerhört resurskrävande att få ut långa telefonlistor och många och långa samtal som ska lyssnas av, varav de flesta inte alls har med saken att göra, så det kanske inte är det mest effektiva om man vill få en bättre upplklaring. Men vid vissa typer av brott är hemlig telefonavlyssning självklart helt avgörande.

Jag är positivt inställd till möjligheten att använda ordningsbot i fler sammanhang och att arbeta med enklare påföljder. Det ligger också på Påföljdsutredningen att analysera den typen av förslag.

Anf. 126 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Det är bra att veta att justitieministern är positiv till förslagen. Vi har till exempel lagt fram ett förslag om att införa ordningsbot för snatteri, för ett snatteriärende kan ta nästan en hel dag att utreda, fick vi höra från en polis.

En annan sak som vi har propagerat för är brottsprovokation. Exempelvis är det bara en person sedan 2010 som har blivit dömd för gromning, för det är notoriskt svårt att komma åt och sätta fast dem som begår gromningsbrotten. Ett förslag är att införa brottsprovokation i reglerade former för att få tag i nätpedofiler som är ute efter små pojkar och flickor. Också det här förslaget röstas så klart ned av allianspartierna och alla andra.

Jag undrar hur justitieministern ser på nya sätt att komma åt nätpedofiler, bland annat med brottsprovokation som skulle kunna vara väldigt effektivt.

Anf. 127 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig först säga att när det gäller det stora problemet med polisens effektivitet och bristande uppkläring är detta inte heller något som direkt skulle ändra statistiken.

När det gäller gromning, alltså vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte, har vi en ganska ny lagstiftning som är tämligen komplicerad. Vi gick längre för att försöka säkerställa att ett brott inte skulle kunna begås rent fysiskt innan man ingriper. Vi kommer naturligtvis att utvärdera hur väl den lagstiftningen fungerar.

Brottsprovokation är som princip tveksamt av det enkla skälet att vi inte vill att polisen ska begå brott eller tvinga fram brottslighet. Det blir ju fel om man spelar på alla planhalvor samtidigt.

Polisen måste dock på ett helt annat sätt patrullera på nätet och finnas närvarande i olika sammanhang än vad som är fallet i dag. Här finns det behov av ett stort utvecklingsarbete.

Humanitärt bistånd till Syrien

Anf. 128 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Jag ska ställa en fråga till biståndsministern. Händelserna i Syrien skakar och engagerar oss. Dödssiffrorna stiger för varje dag. Vi ser bilder på barn som används som mänskliga sköldar, torteras och dödas. Hittills har 10 000 människor dött, och 240 000 människor är på flykt. I dag publicerar Amnesty en rapport om systematiska brott mot grundläggande mänskliga rättigheter.

Det är en ohållbar situation. Vi måste göra allt vi kan för att undsätta dessa människor. Det är också viktigt att vi har en långsiktig idé om hur vi ska stödja Syrien när regimen förhoppningsvis har fallit.

Vilka åtgärder har regeringen redan vidtagit i fråga om humanitärt bistånd till Syriens befolkning? Hur ser statsrådet på Sveriges beredskap för utvecklingsbistånd när det gäller demokratiutveckling och så vidare i en förhoppningsvis nära framtid?

Anf. 129 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. I dessa dagar känner vi stor oro och enorm sympati för inte bara de 10 000 människor som har dödats utan också för deras familjer och anhöriga. Vi står rätt vanmäktiga inför de fruktansvärda övergrepp som sker mot mänskligheten, som FN:s kommissionär för mänskliga rättigheter uttryckte det.

Vad kan vi göra åt detta? En politisk lösning måste komma till stånd. Vi har ju en uppgift från svensk sida att försöka lindra nöd och hindra död, bland annat genom det humanitära biståndet.

Tyvärr ger regimen oss dåligt tillträde. Det är svårt att arbeta. Vi gör allt vi kan för att hjälpa de ca 70 000 registrerade flyktingarna i grannländerna via UNHCR. Sverige har hittills gett 61 miljoner kronor i humanitärt stöd som svar på de appeller som har kommit. Men vi måste nog vara beredda på att göra ytterligare allteftersom krisen fördjupas och förvärras.

Anf. 130 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Precis som statsrådet säger är det en skrämmande utveckling. Den arabiska våren bjuder på en blandning av hopp och besvikelse. Händelseutvecklingen är ofta överraskande och oväntad.

Frågan är hur de här händelserna på sikt påverkar biståndspolitiken. Sverige har också ett antal andra åtaganden. Frågan är vilket utrymme det blir framöver för att höja insatserna i särskilt Syrien men även i andra arabländer för att stödja demokratiutvecklingen.

Min följdfråga till statsrådet är: Kommer regeringen att ta upp en mer strategisk diskussion om biståndsfördelningen för att säkerställa att Sverige kan göra en aktiv insats i arabvärlden?

Anf. 131 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Förutom att ha en hög beredskap för att fortsätta försöka stötta så mycket vi kan med humanitära insatser i det omedelbara, akuta och fruktansvärda läge vi befinner oss i handlar det om de långsiktiga förändringarna. Sveriges bistånd har försökt möta de förändringar som har skett i Mellanöstern och Nordafrika, och här kan biståndet vara ett verktyg för att stötta just det som Ulf Nilsson förespråkar, nämligen demokratisering och yttrandefrihet.

Vi har en regional strategi för denna region där vi har höjt anslagen. Vi tittar också strategiskt på till exempel kvinnors deltagande men också på ekonomiska och politiska reformer som ska stötta en delaktighet så att dessa människor inte bara får värdighet utan också jobb och demokrati. Här är våra satsningar för demokratisering viktiga.

Traditionellt är detta inga stora mottagarländer av bistånd från Sverige. Men under en transitionstid tror vi att bistånd i dessa sammanhang kan göra mycket stor nytta. Därför anpassar alliansregeringen biståndet till den verklighet som nu råder, och jag är stolt och glad över den förändringsförmåga som finns.

Anf. 132 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Min fråga går till miljöminister Lena Ek. Ren, giftfri, naturlig ekologisk mat är för mig modernt och miljösmart och kan bidra till nya hållbara jobb. Miljöministerns partikamrat Staffan Danielsson, som också är ledamot i kammaren, har hårt kritiserat socialdemokraternas ambitioner att öka andelen ekologisk odling och ekologisk mat i Sverige. Han hävdar att vi ”övertrumfar Miljöpartiet i flumradikal politik”.

För mig är det bevisligen så att mer ekologisk odling kan bidra till att vi når ett antal av de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen satt upp och som Lena Ek är ansvarig för. Det gäller exempelvis Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt odlingslandskap.

Min fråga till miljöministern är om miljöministern och alliansregeringen delar uppfattningen att mer ekologiskt är flum.

Anf. 133 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Ursäkta att jag log lite, men frågestunderna är ibland ganska roliga. Frågan är också rolig men med en allvarlig bakgrund.

Jag uppskattar intresset för svensk matproduktion och för miljöfrågor. Det finns de som tror att vi fortfarande har köttberg, mjölkberg, äggberg och smörberg i Europa och Sverige, men så är det inte. Vi importerar mycket och med en stor klimatpåfrestning.

Jag tror att det ska finnas utrymme både för ekologisk och för den så kallade vanliga produktionen av mat. Det är viktigt att vi ser till att vi har en väl fungerande matproduktion i Sverige. Här finns regeringens strategi Matlandet som ska hjälpa till i den ambitionen.

Anf. 134 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag blir inte riktigt klok på miljöministerns svar, och det är inte alldeles lätt att reda ut vad ni egentligen tycker.

Jag tycker mig ändå kunna konstatera att ekologisk odling bidrar till att minska jordbrukets miljöpåverkan eftersom man använder mindre kemikalier, vilket är bra för vår hälsa och för den biologiska mångfalden. Jag tycker mig också kunna konstatera att den ekologiska odlingen minskar jordbrukets klimatpåverkan eftersom man inte använder handelsgödsel som släpper ut dikväveoxid, som är en farlig lustgas.

Av denna anledning ställer jag frågan: Avser miljöministern att göra något för att ekologisk odling inte ska uppfattas som flum av alliansregeringens företrädare utan ses som en del av en modern mat- och miljöpolitik? Vi väntar exempelvis på en proposition i ämnet.

Anf. 135 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Som Matilda Ernkrans väl vet är arbetet inom regeringen fördelat så att ansvaret för matproduktion och livsmedelspolitik ligger på landsbygdsministern. En del av frågan ska därför ställas till honom.

Jag tycker inte att ekologisk produktion är flum. De som håller på med det sliter ganska rejält för att få det att gå ihop i sina företag. Det är ofta små företag med stor betydelse för landsbygdens utveckling.

Vi har haft mycket diskussioner om mat och upphandling av mat i Sverige på senare tid. Närodlat mat är något som många kommuner vill ha möjlighet att handla upp och också handlar upp.

Jag tror att jag har besvarat frågan med det men vill tillägga att vi får anledning att fortsätta denna diskussion om mat och matanvändning i Sverige när upphandlingsutredningen kommer som behandlar en del av dessa projekt.

Sammanfattningsvis tror jag en väl bedriven och hållbar matproduktion i Sverige gynnar våra viktiga miljömål.

Överföring av miljöteknik till utvecklingsländer

Anf. 136 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag har en fråga till biståndsminister Gunilla Carlsson. I morgon reser både biståndsministern och miljöministern till Rio de Janeiro för att delta i det stora miljötoppmötet Rio + 20. En viktig fråga där handlar om att föra över miljöteknik till utvecklingsländerna. Den rika världen har sedan många miljö- och klimattoppmöten åtagit sig att kostnadsfritt föra över ny miljöteknik till utvecklingsländerna – ända fram till nu. Inför Rio försöker nu USA, Kanada och EU att urvattna skrivningarna om tekniköverföring. Man vill i stället ha mer allmänna skrivningar om innovation och forskning – vilket i och för sig är bra – i stället för den mer förpliktande skrivningen om tekniköverföring.

Jag vill veta om ministern här och nu kan säkerställa att Sverige kommer att verka för att miljöteknik kostnadsfritt ska föras över till utvecklingsländerna och att man driver det i Rio.

Anf. 137 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Tack, Jens Holm, för att du tar upp den här frågan. Jag tycker att beskrivningen stämmer till stora delar. Frågan gäller om Sverige avser att kostnadsfritt överföra kunskap och teknologi till utvecklingsländerna. Det låter ju klokt. Med ökad kunskap kan vi tillsammans råda bot på många av de problem som finns i världen. Men staten Sverige äger ju inte all kunskap och har inte alla patent. Det här är en immaterialrättslig fråga. Det är därför som EU har slagit till bromsen, och det är därför vi tittar på den här frågan. Det går inte att svara ja på den fråga som Jens Holm ställer. Vi har inte möjlighet att kostnadsfritt överföra all den teknologi som finns.

Från Sveriges sida syftar vi till att vid Riokonferensen se till att vi får mer innovation och mer kunskapsöverföring och hitta formerna för det. Det är oerhört viktigt och en del av slutresultatet, hoppas jag.

Anf. 138 JENS HOLM (V):

Herr talman! Tack för svaret och för att ministern tillstår att det finns en konflikt när det gäller överföring av ny miljöteknik till utvecklings-

länderna och några stora bolags patent och immaterialrättsliga försprång på teknikutvecklingsområdet.

Den här konflikten har funnits tidigare. Ett exempel är rätten att producera billiga generiska läkemedel. Utvecklingsländerna lyckades förhandla sig till ett undantag inom TRIPS-avtalet så att de kan tillverka egna billiga läkemedel trots att stora läkemedelsbolag ibland kan säga att de ska vara patenterade.

Utvecklingsländerna vill nu att man ska kunna göra samma sak med miljöteknik. Även om den är patenterad ska inte de fattiga länderna tvingas betala dyra licenser för att använda den senaste bra miljötekniken. Det är det som Sverige borde driva i Rio. Jag skulle vilja att ministern var lite tydligare på den punkten.

Anf. 139 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt och tala om hur verkligheten ser ut. Mycket av den forskning och teknologiutveckling som sker i världen i dag sker genom att företag investerar och utvecklar produkter och kunande. Det är inte bara varor, utan också tjänster. Sådant patenteras. Därför är frågan komplex. Vem äger detta, och hur ska vi sprida kunskap?

Det kanske inte är en intressekonflikt, men jag hoppas att Rio adresserar att detta är ett faktum. Hur ska vi kunna jobba tillsammans med näringslivet? Det är en av de frågor som kommer att diskuteras där. Rio blir snarare en plattform för att föra de här frågorna vidare till vår handelsminister, vår justitieminister och vår miljöminister, ja till hela regeringen. Hur ska detta ske? Ska man göra undantag? Ska man hitta andra resurser för att köpa loss kunskap?

Jag tycker att det är viktigt att vi problematiserar frågan och inte förenklar den. Det är framför allt viktigt att vi inte undanröjer den mycket framgångsrika forskning som finns på miljöteknikområdet och som till stora delar finansieras med privat kapital. Det är därför det är viktigt att det finns bra regelverk för detta.

Bisfenol A

Anf. 140 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till miljöminister Lena Ek. Den handlar om möjligheten att få bort det hormonstörande ämnet bisfenol A från den svenska marknaden.

Bisfenol A finns i plastprodukter som cd-skivor, kontaktlinser, tandfyllningsmaterial, kameraskal, epoxylim, tryckfärg och kopieringspapper. Mindre än 5 procent av all producerad bisfenol A används i olika typer av matburkar, flaskor och förpackningar av olika slag.

Sedan den 1 mars 2011 är det inte längre tillåtet att använda bisfenol A vid tillverkningen av nappflaskor. Sedan den 1 juni 2011 är det inte heller tillåtet att sälja sådana nappflaskor. Regeringen har lagt fram ett förslag om förbud mot all användning av bisfenol A i barnmatsförpackningar från den 1 januari 2013, och det är bra. Vi vill ju inte att våra barn

ska utsättas för risker. Det finns även andra produkter som barn kan komma i kontakt med som innehåller det här ämnet.

Min fråga är: Vad avser Lena Ek att göra för att få bort även de produkterna från marknaden i Sverige?

Prot. 2011/12:130

14 juni

Frågestund

Anf. 141 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Det finns en mängd kemikalier i vår vardag. Det är viktigt att jobba strategiskt och långsiktigt med dessa frågor. Därför har vi en strategi om giftfri vardag och ett särskilt uppdrag till Kemikalieinspektionen att följa olika produktgrupper och lägga fram förslag om hur vi kan gå vidare när det gäller olika kemikalier.

Just bisfenol A har jag ett långvarigt förhållande till. Vi var en liten grupp parlamentariker som drev frågan om förbud mot bisfenol A i nappflaskor med tanken att det är en hormonstörande farlig kemikalie och att barn är särskilt känsliga. Vi har lyckats få på plats ett förbud i hela EU, den inre marknaden, och vi har gått vidare med ett svenskt förbud när det gäller barnmatsförpackningar. Här finns inbyggda konflikter mellan olika intressen. Det gör det svårt att utvidga detta.

Anf. 142 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Tack för svaret. Som ofta, när det handlar om skadliga ämnen, är det en väldigt liten risk att man får i sig dem. Gränsvärdet är ofattbart lågt. Det är 0,6 milligram per kilo livsmedel, har jag läst. Livsmedelsverket bedömer att det inte finns någon som helst risk för barnens hälsa. Det kanske är en aspekt på det hela. Ändå framförs det i debatten att man får i sig farliga mängder av detta ämne bara genom att äta vanlig burkmat. Därför framförs krav, enbart baserade på medieuppgifter, att helt förbjuda ämnet.

Kan man inte förbjuda bisfenol A i Sverige, om det är så farligt? Vilken är din bedömning när det gäller hur man bäst ska hantera den här kemikalien när så många är rädda för att den lämnar rester kvar i den mat som förvaras i förpackningarna? Hur gör vi i Sverige för att nå bästa resultat på kortast möjliga tid?

Anf. 143 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Den europeiska Food and Safety Agency, livsmedelsmyndigheten för hela Europa, tycker inte att det finns tillräckligt vetenskapliga belägg för ett mer omfattande förbud. Vi som sysslar med kemikalier ur ett annat perspektiv tycker att det finns anledning att ställa många frågor om den här kemikalien. Försiktighetsprincipen gör att vi bör använda den så lite som möjligt.

Fyra länder samarbetar. Frankrike vill ha ett större förbud; de har fått backning och måste göra om. Belgien och Danmark har begränsade förbud och förslag om förbud som man har notifierat på samma sätt som Sverige. Vi hjälps åt med den vetenskapliga dokumentationen.

I Sverige har vi tagit på oss att titta på detta speciellt när det gäller kvitton. Det är alltså en arbetsmiljöfråga för dem som hanterar kvitton hela tiden. Det finns bisfenol i dem. Det gäller också vattenledningsrör.

Alla dricker vatten, och vi vet inte om bisfenol kan komma ut när man relinar vattenledningsrör. Vi måste ha fakta på bordet.

Det vi nu jobbar med är att gå före med försiktighetsprincipen när det gäller barn och att öka den vetenskapliga dokumentationen. Vi ska jobba ihop med några länder för att på det viset skapa en europeisk grund för att gå vidare med frågan.

Sommarskolor

Anf. 144 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Beatrice Ask.

I dessa dagar hålls många skolavslutningar. Ni som har varit med på sådana vet att det är feststämning och glädje. Bilden är tyvärr inte enbart ljus. Många elever lämnar grundskolan utan att vara behöriga för gymnasieskolan. Det handlar om ca 13 000 elever som inte når målen. Det är en skrämmande hög siffra, och det går åt fel håll; det är fler och fler som inte når målen.

Det har funnits statliga medel till sommarskolor i landets kommuner. Åren 2010 och 2011 avsattes årligen 60 miljoner för sommarskolor. Det märkliga är att regeringen nu väljer att dra in på dessa 60 miljoner till sommarskolorna. Många av oss undrar hur regeringen resonerar.

Min fråga till Beatrice Ask är: Hur resonerar ni i regeringen när ni tar bort 60 miljoner från sommarskolorna som vi vet betyder så mycket för att elever ska nå målen?

Anf. 145 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är ett stort bekymmer att många elever inte har tillräckliga kunskaper. Det är också väldigt bra med sommarskolor, med eller utan projektmedel.

Det är kommunernas ansvar att bedriva skolverksamhet och att se till att elever med olika typer av inlärningsproblem som har behov av extra-stöd får det utifrån sina förutsättningar. I det ligger naturligtvis också att kunna bedriva undervisning vid sidan av de ordinarie timplanerna och terminsplaneringen.

Det är helt riktigt att det har funnits ett särskilt projektstöd för denna typ av verksamhet. Tyvärr är det mycket vanligt att när denna typ av projekt har dragits i gång och pengarna inte längre finns som projektstöd lägger man ned verksamheten trots att den är framgångsrik. Det är att beklaga.

Vår uppfattning är att skolorna har ett ansvar att se till att eleverna får rätt kunskaper och att skolorna måste arbeta med det särskilda stöd som behövs. En del behöver sommarskola. Men det behövs också åtgärder för att man inte ska hamna i den prekära situation som många elever befinner sig i just nu.

Anf. 146 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Detta stöd infördes 2006 och har funnits under flera år, och projektet har funnits länge. Det märkliga är att man just nu, när vi ser

att andelen elever som inte lyckas nå målen ökar, tar bort dessa 60 miljoner.

Detta kan jämföras med satsningen på 5 miljarder kronor för att sänka krogmomsen. Då kan man fundera på var prioriteringen egentligen ligger.

Vi vet att detta är något viktigt för att hjälpa elever att nå målen. Det är därför som vi socialdemokrater nu går ut och säger att det behövs sommarskolor för de elever som inte når målen och att vi är beredda att satsa pengar för att till och med få en ökad skolplikt för att dessa elever ska få hjälp och stöd att bli behöriga till gymnasieskolan.

Jag förstår inte hur ni prioriterar. Om ni kan sänka krogmomsen med 5 miljarder men inte har råd med 60 miljoner till sommarskolor, hur tänker ni då?

Anf. 147 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det tillhör politiken att ställa olika saker mot varandra. Det ska man naturligtvis inte alltid göra.

När det gäller krogmomsen handlar det om att faktiskt öka möjligheterna bland annat för ungdomar att få arbete. Ett stort bekymmer inför sommarlovet är att många ungdomar inte får de sommarjobb som de så väl skulle behöva och må bra av. Det finns ungdomar som behöver träna i arbetslivet men som också behöver gå i sommarskola för att komplettera sina teoretiska kunskaper.

Den inledande frågan var varför man har tagit bort projektbidraget. Skälet är att detta ligger inom det ordinarie ansvar som kommunerna rimligen måste ha. Det är viktigt att sådan verksamhet bedrivs. Det är inga stora summor som har funnits. Men när man drar i gång olika projekt anvisas ofta medel. Men det är inte meningen att man för lång tid ska ha projektmedel för en speciell lösning. Det innebär samtidigt att alla de elever som behöver någon annan typ av stöd under terminerna kanske inte får det.

Polisutbildningen

Anf. 148 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag har också en fråga till justitieminister Beatrice Ask. Den berör polisorganisationen och polisens effektivitet. För att effektivt kunna klara upp fler brott behöver polisen självklart använda sig av beprövade och vetenskapliga metoder.

Den statliga utredningen *Framtidens polisutbildning* lämnades till justitieministern i april 2008. I detta betänkande föreslås att utbildningen ska bli en vanlig högskoleutbildning om 180 högskolepoäng. Men ännu har ingenting hänt.

Min fråga till justitieministern är därför: När får Sveriges poliser en riktig högskoleutbildning?

Anf. 149 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Först vill jag gärna säga att vi aldrig har haft en så bra polisutbildning i Sverige som vi har i dag. Denna typ av argumentation

där man undergräver tilltron till den utbildning som vi ger landets poliser är skadlig. De får en bra utbildning. Däremot måste utbildningspolitiken inom rättsväsendet naturligtvis vara sådan att vi ser framåt.

Det finns en utredning, och jag har tidigare här i kammaren meddelat att regeringen kommer med sina slutsatser under året. Det vill jag återkomma till.

Jag ska ta upp en av de saker som Maria Ferm nämner, nämligen detta med att använda sig av beprövade och vetenskapliga metoder i verksamheten.

Vi har just haft ett tredagarsseminarium, Stockholm Criminology Symposium, som samlar 600–700 forskare från 43 länder. Detta har vi haft i sju år, och regeringen har nu säkerställt att denna verksamhet kommer att kunna fortgå på ett oberoende sätt.

Att få så många internationella forskare inom kriminologiområdet till Sverige varje år för att diskutera aktuella frågor är att satsa på kompetens och utveckling.

Anf. 150 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret och kommer att följa regeringens agerande i denna fråga eftersom den har legat i Regeringskansliet sedan 2008 utan att någonting har hänt. Det är nästan fyra år. Om regeringen agerar under detta år är det naturligtvis mycket välkommet.

Jag har svårt att se att någonting hindrar att man kan genomföra en förändring av polisutbildningen så att den blir högskolebaserad. I utredningen från 2008 slås det fast att kostnaden för att utbilda poliser skulle bli lägre än den är i dag om man gjorde om utbildningen till en högskoleutbildning. Därför ser jag egentligen ingenting som hindrar detta.

Jag undrar om ministern ser någonting som hindrar att poliser får en högskoleutbildning på samma sätt som deras civilanställda utredarkolleger, åklagare, advokater och domare har redan i dag?

Anf. 151 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vill först gärna säga att det inte är så att ingenting har hänt. Vi har arbetat mycket med denna fråga, bland annat för att det har krävts kompletteringar.

De remissvar och synpunkter som har kommit in på den utredning som det hänvisas till visar att det fanns behov av att komplettera och pröva olika frågor och att det också fanns anledning att beräkna kostnader men också kvalitet i olika delar av förslagen. Det har minsann funnits en hel del att arbeta med för att man ska kunna lägga fram ett väl underbyggt förslag eller dra slutsatser som håller inför framtiden.

Det är min bestämda uppfattning att även poliser som läser akademiska kurser på högskolenivå ska få poäng för detta. Så är det inte i dag, vilket är sorgligt, och det måste man naturligtvis ändra på.

Men det är också så att en del av polisutbildningen inte är akademisk utan kräver andra former av utbildning. Det gäller inte minst aspiranttjänstgöringen som är oerhört central, det vill säga det praktiska arbete

Skolavslutningar i kyrkan

Frågestund

Anf. 152 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag har en övergripande fråga till Beatrice Ask. Riksdagen går på sommarlov om en vecka, och runt om i landet har alla skolor skolavslutningar. Många av skolorna väljer att ha sina avslutningar i kyrkor. Det har varit en sed sedan 1842, ibland obruten genom åren. Detta är en varm och kär sed som många gläds åt.

Nu oroar Skolverket rektorerna och säger att de kan bötesförelägga skolan, rektorn, och även förbjuda en präst att säga: Gud välsigne er och ha ett skönt sommarlov.

Statsministern var tydlig när han i december sade att det är helt okej att ha skolavslutningar i kyrkan med präst, psalmsång och alla de konfessionella tillbehör som finns i kyrkan och som är självklara inslag. Utbildningsministern har sagt detsamma.

Vad säger nu Beatrice Ask till alla skolor som vill ha avslutningar i kyrkan?

Anf. 153 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är Sveriges riksdag som har fattat beslut om skollagen som säger att undervisningen och verksamheten i skolorna ska vara icke-konfessionell. Det är naturligtvis otroligt viktigt att följa lagen.

Det som diskussionen nu handlar om är tolkningen och hur man ska väga in den. Det tror jag att man egentligen bäst löser i de olika situationerna.

Det är naturligtvis många av oss som har trevliga minnen från skolavslutningar i kyrkor. Ibland är det av praktiska skäl som skolan har sina avslutningar i kyrkan därför att skolan inte har någon lokal för dem. Att ta del av verksamhet i olika kyrkor och samfund är en del av den undervisning som man ska få. För mig är det inget konstigt om man vill ha en avslutning i en moské, en synagoga eller någon annanstans. Men det är klart att rektor har ett ansvar att följa skollagen. Denna fråga måste man naturligtvis diskutera fram och tillbaka för att se hur detta fungerar.

Men i grunden gäller den lag som riksdagen har stiftat. Sedan får man laga efter läge och hitta praktiska lösningar.

Anf. 154 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det som sägs i skollagen är att skolan ska vara icke-konfessionell. Det är ingen nyhet. Det är ingenting som har kommit under de senaste åren. Det har varit så sedan 1994, och det har varit helt oproblematiskt. Skolan ska inte förkunna en tro eller en livsåskådning. Men när man kommer till kyrkan – om man har valt att gå dit – får man finna sig i att om man slår upp en psalmbok finns det där psalmer med en konfession, en bekännelse. Alla attribut – prästen och prästens klädsel, konstverken, välsignelsen – handlar om förkunnelse. Det står också i skollagen att barnen ska möta detta.

Är det möjligt eller inte, utan att få böter, att säga: Gud välsigne er och ha en skön sommar!

Anf. 155 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att ha klart för sig att det som hänt och det som det är en diskussion om också är att kyrkliga företrädare valt att tuffa till tonen om i vilken utsträckning de vill använda de kyrkliga attributen i de olika ceremonierna och att det har skapat ett problem. Det är därför jag säger att man måste diskutera ihop sig om detta.

Vi har inga svårigheter i Sveriges riksdag med att vid riksdagens högtidliga öppnande träffa företrädare från olika samfund. Vi blir väl närmast glada över att alla önskar oss allt gott i de former som är.

För många är det här en kontroversiell fråga som kräver mycket diskussion. Jag tror att frågan egentligen ska välkomnas.

Rektorer har naturligtvis ett ansvar att se till att ingen känner sig förhindrad att delta i skolavslutningen. Det är naturligtvis också viktigt att kyrkorna hittar sina former för att ha öppna dörrar för barn och ungdomar som skulle kunna få en möjlighet att besöka Kyrkans lokaler.

Själv mord i häkten

Anf. 156 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Också jag har en fråga till justitieminister Beatrice Ask.

Under senare år har en mängd självmord skett i häkten och även i polisarrester. Det har också skett ett tragiskt mord på en kriminalvårdsanställd i ett häkte. Tyvärr får vi rapporter om att fortsatt ensamarbete för våra kriminalvårdare i häkten inte är ovanligt.

I ett frågesvar den 17 april säger Beatrice Ask som svar på en fråga om självmord i häkten att man vidtagit åtgärder inom kriminalvården. Så är det. Också polisen jobbar förebyggande när det gäller skador och självmord.

Jag skulle, också med anledning av fallet i april med en ung människa, vilja fråga ministern vad mer som kan göras för att förebygga att sådant här sker.

Anf. 157 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vill tacka Lena Olsson för frågan.

Det här är en ständigt återkommande fråga och någonting som man både inom polisen och inom kriminalvården ständigt måste arbeta med. Människor som sitter i arrest eller som är intagna på anstalt mår inte alltid så väldigt bra. Risken finns alltid att man skadar sig själv eller blir utagerande och på så sätt kan skada andra.

Det ligger i myndigheternas ansvar att arbeta med säkerhetsfrågorna. Jag tror att en av de viktigaste sakerna och ett område där vi kan göra mer är utbildning – återkommande utbildning om människors beteenden, om risksignaler och om hur man kan agera.

Utifrån de händelser som varit har det varit viktigt att tydliggöra de riktlinjer och rutiner som finns när det gäller att säkerställa att man åtminstone använder beprövad erfarenhet för att ta bort de uppenbara ris-

ker som kan finnas avseende säkerheten. När man renoverar eller förnyar lokalerna ser man också väldigt mycket till de här frågorna.

Prot. 2011/12:130
14 juni

Anf. 158 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Just detta med återkommande utbildning är väldigt viktigt. Vi kan då också relatera till Maria Ferns fråga. Om man utökar utbildningen dels för polisen, dels för kriminalvårdsanställda skulle något slags utbildning om vård behöva ingå. Är ministern beredd att tillse att man i ökad omfattning både i arrester och i häkten har tillgång till mer vårdpersonal?

Frågan som helhet inrymmer också att kriminalvården behöver mer personal – detta för att tillgodose de behov som uppstår framför allt i häkten med tanke på att det är ett väldigt känsligt läge och med tanke på möjligheterna att förebygga.

Anf. 159 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! När det gäller arresten hos polisen har polisen länge önskat att inte behöva hantera en del av de klienter man får, framför allt blandmissbrukare eller personer som kan ha allvarliga sjukdomstillstånd. Man har inte den utbildning som krävs för att ta sig an sådant. Tyvärr har det visat sig vara väldigt svårt att få någon annan som känner för att ta över den här verksamheten – där står vi lite grann.

Hela tiden diskuteras frågan om hur man kan öka möjligheten att ha adekvat kompetens tillgänglig när det gäller personer som riskerar att få direkt allvarliga sjukdomsfall.

När det gäller kriminalvården och även i övrigt den verksamhet som vi nu talar om tror jag att satsningen lite grann gått för långt avseende teknik, väggar och strukturer och att det varit för lite avseende mjukvaran, de människor som ska finnas där. Ibland är det faktiskt bemanning det handlar om. Det är inte meningen att man ska arbeta ensam i farliga situationer, och så ska det också vara. Misstag har begåtts, och det har fått konsekvenser.

Fruimporten

Anf. 160 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till migrationsminister Tobias Billström.

Det är väldigt positivt när människor möts över gränser. Man blir förälskad, gifter sig och bildar familj. Däremot är den så kallade fruimporten väldigt negativ – att män, svenska medborgare, importerar fruar som de sedan hotar och misshandlar.

Jag har nyligen besökt Kriscentrum i Malmö som har hand om framför allt misshandlade kvinnor och barn. Man säger att det finns ett stort problem, nämligen den EU-regel som gör att vi inte får neka uppehållstillstånd för de fruar som man kan misstänka kommer att bli misshandlade. Tydligt fick vi tidigare göra det.

Därför är min fråga till migrationsministern hur vi i Sverige driver detta i EU för att se till att den här regeln ändras.

Frågestund

Anf. 161 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill tacka Hillevi Larsson så mycket för frågan.

Det är helt riktigt att det i utlänningslagen finns bestämmelser som syftar till att så långt som möjligt förhindra att kvinnor far illa och utsätts för våld när de kommer till Sverige. Det handlar naturligtvis om att ta hänsyn till utländska kvinnors och barns rätt till skydd men också om enskilda individers rätt att själva få välja sin partner.

När det gäller frågan om hur lagstiftningen för närvarande ser ut: Om det rör sig om en ogift kvinna i ett nytt förhållande kan hon få information om att mannen har gjort sig skyldig till sexualbrott eller brott mot en närstående, och ansökan avslås till exempel på grund av att hon bedöms råka illa ut i förhållandet.

När det gäller frågan om ett förhållande som uppstår senare: Svenska myndigheter kan avslå en ansökan från en person som inte är gift, däremot inte från en person som är gift. Denna ordning gäller inom EU. Jag ser inte i dag att det finns något intresse från övriga medlemsstater för att driva frågan om en förändring i nämnda riktning. Det tycker jag är viktigt att klargöra.

Anf. 162 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det som är olyckligt är att nämnda möjlighet tidigare fanns i Sverige men att den nu inte finns på grund av EU-regeln. Men jag tycker inte att vi ska ge upp. Även om de andra medlemsländerna i dag inte ser något intresse för frågan kan intresse för det här i framtiden uppstå. Arbetet mot våld mot kvinnor går framåt även i andra länder.

Det som är mycket problematiskt, vilket de påtalade hos Kriscentrum i Malmö, är att – som de hört talas om – kvinnor ringer till Migrationsverket och bönar och ber och säger: Snälla, ge mig inte uppehållstillstånd! De här kvinnorna vet vad som väntar här med en man som kommer att misshandla dem och som redan har misshandlat dem.

Först och främst får man ju inte neka en gift person uppehållstillstånd, och skulle man göra det måste man berätta för mannen om anledningen. Risken finns då att kvinnan blir ännu mer misshandlad för att hon försöker stoppa den olycksaliga föreningen. Jag hoppas att vi driver frågan vidare i EU.

Anf. 163 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Om det vore så enkelt att det bara handlade om EU skulle vi väl alltid kunna driva frågan. Men detta är lite mer komplicerat än så. Jag har lång erfarenhet av att diskutera sådana här frågor och vill gärna påpeka att en kvinna naturligtvis också kan få vetskap om mannens brottsliga beteende eller bakgrund om hon begär att få se handlingarna i sitt ärende.

Jag tror att också Hillevi Larsson är medveten om att det är så att när en kvinna med ett ärende av det här slaget väl bestämt sig för att flytta ihop med en man i Sverige är det inte säkert att hon på grund av att hon fått vetskap om mannens brottsliga förflutna vill ändra sitt beslut.

I dag är vår värld så hård att man ibland hellre väljer möjligheten, tar chansen, att flytta hit trots vetskapen om att man kan hamna i ett sådant

här förhållande. Detta gör det mycket svårt att försöka möta frågan bara genom lagstiftning.

Jag tycker också att man inte får glömma polisens och de sociala myndigheternas möjlighet att på plats här i Sverige ingripa. Alltför ofta bortser vi från att det kanske också handlar om utbildning och om information till de parterna. Även det borde vi tala mer om, för jag tror att en del av problemen faktiskt ligger där.

Anf. 164 ANDRE VICE TALMANNEN:

Herr talman! Det fick bli veckans sista fråga. Jag vill tacka de medverkande statsråden för medverkan.

10 § Norden

Prot. 2011/12:130
14 juni

Norden

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU9
Norden (skr. 2011/12:90 och redog. 2011/12:NR1).

Anf. 165 KARIN ÅSTRÖM (S):

Fru talman! Vi ska i dag debattera Nordenfrågor. Vi utgår från regeringens skrivelse och Nordiska rådets berättelse över verksamhetsår 2011.

Det nordiska samarbetet är av högsta vikt för oss socialdemokrater och bygger på en ömsesidig tro på demokrati och rättvisa. Solidariteten och medlidandet som de nordiska folken visade efter terrordåden i Oslo och på Utøya visade på hur oerhört djupt rotade banden är mellan våra länder i Norden.

Föreningen Norden släppte nyligen en undersökning som visade att hälften av svenskarna kan tänka sig att bo i ett annat nordiskt land i framtiden. Nästan alla känner vi någon som under en period i sitt liv arbetat eller studerat i något av våra grannländer.

Historiskt sett har vi alltid haft en stor migration inom Norden som bidragit till att ge oss det välstånd vi har i dag. Vi har sett hur många medborgare flyttat dit där efterfrågan på arbete varit som störst.

Förr var det Sverige som var målet för denna inflyttning. För många svenskar i dag är det Norge som lockar. Många unga svenskar ser det naturligt att arbeta i Norge under en period, faktiskt naturligare än att flytta till en annan stad i Sverige eller att pröva sina vingar i EU efter att de har tagit studenten. Detta är ett tydligt och väldigt positivt tecken på hur långt den nordiska integrationen gått. Det är något som vi alla här i kammaren behöver fundera några extra varv på.

Vi ser ett stort värde i det nordiska samarbetet och en ännu större potential för ett ökat samarbete. Norden, liksom dagens Sverige, har en stor outnyttjad potential. Liksom regeringen i Sverige gör för lite för att minska arbetslösheten görs det för lite på nordisk nivå för att öka integrationen och samarbetet mellan våra länder. Där kan vi göra betydligt mycket mer.

Varje enskilt nordiskt land är en liten aktör på den globala arenan. Med våra fem länder tillsammans utgör vi topp-15 mätt i bruttonationalprodukt. Tillsammans är vi en region som kan vara med och påverka den internationella dagordningen. Tillsammans skulle vi i dessa termer mätt kunna befinna oss i G20-ländernas grupp.

Fru talman! Klimatförändringarna är i dag det största hotet. Jämfört med andra länder och regioner står sig Norden väl i arbetet för ett klimatneutralt samhälle. Men vi behöver göra oändligt mycket mer. Runt om i världen diskuterar man nu hur en omställning till detta klimatneutrala samhälle ska gå till. Norden har som region möjligheten att vara drivande för ett sådant omställningsavtal och omställningsarbete. Men för att detta ska bli verklighet krävs det insatser från Nordiska rådet och ministerrådet. Det behövs mer gemensamma och långtgående nordiska strategier när det gäller omställningen till ett mer miljövänligt samhälle.

Fru talman! Sverige och Norden har stora tillgångar av naturresurser. Vi har rika tillgångar på mineraler och skog för export samt starka vattendrag som ger oss mängder av energi. Det finns i dag en stor outnyttjad tillväxtpotential när det gäller ett klimatsmart användande av dessa resurser.

Gruvnäringen på den svenska, finska och norska sidan växer nu oerhört kraftigt. Vi ser redan nu en stor efterfrågan på kompetent arbetskraft inom mineralnäringarna. Genom att föra en aktiv samarbetspolitik kommer vi i framtiden att skapa fler högkvalificerade arbetstillfällen inom detta område.

Vi i Socialdemokraterna vill se ett Norden som bygger på framtidens jobb där kunskap och klimat står i centrum. Det är ett område som i allra högsta grad också innefattar byggande av attraktiva klimatsmarta samhällen där man går ifrån de traditionella bruksorterna med allt vad det innebär.

Omställningen till ett klimatsmart och klimatneutralt samhälle har inte bara positiva effekter på miljön. Den ger även jobb. Genom ett samarbete över gränserna kan vi i Norden bli ledande inom utvecklingen av framtidens miljöteknik. Miljötekniken kommer att generera nya jobb och kan komma att bli en stor exportframgång för oss. Men då krävs det som sagt att det fattas beslut som stimulerar en framväxt av en sådan sektor.

För oss socialdemokrater har jobben varit och kommer alltid att vara i fokus. Vi har genom det nordiska samarbetet en unik möjlighet att få till stånd en satsning på framtidens teknik. Genom att underlätta för individer och företag att verka över hela Norden skapar vi fler jobb och ger fler människor möjligheter att stå på egna ben.

Fru talman! Under våren har vi fört en debatt om den nordiska modellen. Ursprunget till den är det forskningsprojekt, Nordiska modellen 2013, som just nu pågår. En mängd forskare jobbar med frågan för att stresstesta den välfärdsmodell som Norden står för. Man har tagit utgångspunkten i att arbetarrörelsen tillsammans med bland annat nykterhetsrörelsen har format det välfärdssamhälle som vi i Norden i dag har. Jag välkomnar alla de rapporter som sedermera under nästa år kommer att presenteras av forskarna på en rad områden.

Fru talman! Den 11 april hade vi en debatt i denna kammare om gränshinder. Det nordiska samarbetet går förvisso framåt. Men jag tror att jag talar för nästan alla av oss här när jag säger att det går alltför långsamt.

Vissa framsteg har gjorts måste vi tillstå. Det kommer i framtiden att vara möjligt att en och samma lokförare kan köra malmtåget från Kiruna till Narvik. Det kommer att vara möjligt att åka taxi över gränsen mellan Haparanda och Torneå, vilket tidigare har varit helt omöjligt.

Det är med tillförsikt vi har sett ett tredje gränskontor öppna just i Torneå. Tyvärr känns det lite bekymmersamt att regeringen tvekar när det gäller finansieringen av dessa kontor. I dagsläget är det inte klart huruvida kontoren i Sverige kommer att finnas kvar i framtiden. Om regeringen har ambitionen att underlätta för personer som vill gränspendla borde en långsiktig finansiering vara av extra hög prioritet. När det uppstår problem finns det i dag inte någon ansvarig myndighetsperson att vända sig till. Vi socialdemokrater i Nordiska rådet har därför lagt fram ett medlemsförslag om att tillsätta en gränshinderombudsman. Denna ombudsman ska ha till uppgift att hjälpa de personer som hamnat mellan exempelvis två länders sjukförsäkringssystem.

Vår förhoppning är att denna gränshinderombudsman på sikt naturligtvis ska avskaffas i brist på arbetsuppgifter. Men för att detta ska ske krävs att regeringarna i Norden för en mer aktiv politik i gränshinderfrågor.

Vi vet också att det i dag finns företag som har svårt att hitta personal som är villig att under tidsbegränsade perioder arbeta i de andra nordiska länderna. Människor är ängsliga och bekymrade över att flytta på grund av att de nordiska skatteavtalen är komplicerade och svåra att hantera. Vi får oerhört många brev i den frågan från bekymrade nordiska medborgare. Det nordiska skatteavtalet behöver genomgå en översyn och bli tydligare.

Det finns många olika saker att ta upp när det gäller gränshinderfrågorna och gränshinderproblemen. Jag är alldeles övertygad om att vi kommer att få höra fler exempel i dag under debatten.

Fru talman! Jag avslutar med att vi socialdemokrater yrkar bifall till våra socialdemokratiska reservationer nr 1 och nr 3, där vi beskriver vad vi vill i fråga om Barentssamarbetet, arktiska frågor och den fördjupade samverkan inom Norden.

Anf. 166 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Utrikesutskottets betänkande 9 om Norden är ett årligt betänkande som behandlar frågor av nordiskt intresse. Dels behandlas Nordiska ministerrådets arbete 2011, dels Nordiska rådets svenska delegations arbete samma år, men betänkandet tar även upp fyra motioner.

Eftersom jag är ledamot i Nordiska rådet och i det utskott som arbetar med miljö- och naturresursfrågor tänker jag i mitt anförande beröra en del av det vi har arbetat med i mitt utskott. Först tänkte jag säga några ord om Nordiska rådet och rådets arbetsformer.

I Nordiska rådet sitter 87 ledamöter från de åtta nordiska folkvalda parlamenten. Det är alltså inte bara representanter från de fem nordiska

länderna, utan i Nordiska rådet sitter även folkvalda från parlamenten på Åland, Färöarna och Grönland.

Den svenska delegationen består av 20 ledamöter, och vi bildar, på samma sätt som i EU-parlamentet, partigrupper tillsammans med parlamentariker från de andra länderna och de delvis självstyrande områdena. I dag finns det totalt fem partigrupper efter det att Sannfinländarna och Dansk Folkeparti bildat en ny partigrupp. Sedan finns naturligtvis partier som föredrar att inte ingå i någon grupp eller som inte blir inläppta i någon grupp, kanske på grund av att deras politiska prioriteringar inte anses vara möjliga att jämkna in i någon grupp.

Arbetet i Nordiska rådet sker i första hand i de fem fackutskottet. De är kultur- och utbildningsutskottet, medborgar- och konsumentutskottet, miljö- och naturresursutskottet, där jag är medlem, näringsutskottet och välfärdsutskottet.

En gång per år fattar vi beslut i samband med det vi kallar sessionen, som brukar genomföras i slutet av oktober månad. Det prövas för tillfället att dessutom genomföra en så kallad minisession under våren. Det första försöket, som genomfördes nu under våren 2012, blev enligt mångas bedömning inte särskilt lyckat. Vi får väl se hur det går med det försöket framöver.

För att ni som lyssnar och inte är så insatta i det nordiska samarbetet ska få en bättre förståelse för vad vi arbetar med, tror jag att det är viktigt att nämna att vi har en hel del samverkan med våra grannländer, i första hand med de baltiska länderna och Ryssland, men även med många andra aktörer i vår omgivning, exempelvis de brittiska öarnas parlamentariska församling och Beneluxländernas parlamentariska församling. Vi deltar även i många av de nätverk som finns för arktiska frågor.

Man skulle, fru talman, kunna räkna upp många fler samverkanspartner till Nordiska rådet, men jag vill inte uppta ledamöternas tid med för mycket av sådant utan har bara nämnt några av de områden där jag själv har medverkat i samarbetet.

Nordiska rådet har ingen lagstiftningsrätt och ingen beskattningsrätt. Tänk vad skönt det vore om EU var konstruerat på det sättet. För en utomstående betraktare kan det framstå som att Nordiska rådet på grund av avsaknad av den typen av makt skulle vara en oviktig inrättning. Men jag menar att det inte är så. Det är just det som jag uppskattar med Nordiska rådet och det är det jag föredrar att prata om när jag träffar politiker från andra delar av världen och får möjlighet att berätta om Nordiska rådet.

Demokratier borde ju styras av fakta, kunskap, visdom, erfarenhet och liknande parametrar. Om gemensamma beslut kunde fattas utan inflytande av egoism, maktlystnad, baktankar eller penningbegär skulle vi få en mycket bättre värld än den vi lever i nu. Och jag menar att det är till stor del så som beslut fattas i Nordiska rådet.

Vi strävar efter konsensus. Visst kan det vara svårt, men vi når ofta ganska långt så att den minoritet som naturligtvis ändå uppstår blir ganska liten. Det behöver inte betyda att alla beslut blir mesiga och tandlösa. Ibland kan de beslut som fattas i Nordiska rådet vara vassa och långtgående och trots det ändå ha ett brett stöd. Just detta att det inte

alltid är makten som avgör utan att kunskapen faktiskt har chans att påverka innebär att det kan fattas andra beslut än i de nordiska parlamenten.

Genom att våra beslut endast är rekommendationer till regeringarna finns det ett utrymme för att höja ribban, att se längre och vara mer visionär och framåtsyftande än vad regeringarna många gånger kan vara, till exempel inom ramen för samarbetet i Nordiska ministerrådet. Nordiska rådet blir på det sättet något av den politiska debattens framkant. Det är där man får senaste nytt och det är där man kan avläsa vart de nordiska länderna är på väg.

Fru talman! I mina ögon präglas arbetet i Nordiska rådet väldigt mycket av de hot och de möjligheter vi ser i framtiden. Utifrån ett miljö- och naturresursperspektiv – det utskott jag deltar i – är hoten och möjligheterna både sammanvävda och komplexa.

Låt mig ge ett exempel. Klimatet förändras så att isarna i våra arktiska farvatten inte längre utgör något större hinder för sjöfart och havsaktiviteter året runt i områden som tidigare bara varit tillgängliga under några korta sommarmånader.

Tidigare otillgängliga fyndigheter av mineraler och olja blir tillgängliga, turism kan strömma in i området och handelssjöfarten kan ta den korta sjövägen till Kina. Men samtidigt saknas nästan helt sjöräddningskapacitet i Arktis om olyckan skulle vara framme. Utsläpp i kalla vatten skadar mängdubbelt mer än utsläpp i exempelvis Mexikanska golfen och dess varma vatten eftersom nedbrytningstiderna är så oerhört mycket längre här i våra farvatten. Den klimatförändring som öppnar för dessa möjligheter, även om det är möjligheter med stora risker, innebär i sig själv stora utmaningar.

Under förindustriell tid bestod jordens atmosfär av ungefär 275 ppm växthusgaser eller koldioxidkvalenter, som en del föredrar att uttrycka det. Det är alltså växthusgaser med en klimateffekt som motsvarar 275 ppm koldioxid. Under industrialismens första tid ökade koldioxidhalten i atmosfären relativt långsamt, men ändå accelererande, och nådde ungefär nivån 300 ppm i början av 1950-talet. I dag ligger den genomsnittliga halten växthusgaser i atmosfären på 395 ppm, och den ökar fortfarande. Under maj månad uppmätte många mätstationer i Arktis nivåer på strax över 400 ppm, men det sägs bero på att det är under den perioden man har de årliga högsta värdena. Man tror att det kommer att sjunka något till hösten. Men man kan ju aldrig veta med klimatet.

Samtidigt som de här signalerna kommer om 400 ppm i Arktis kommer det också oroväckande mätresultat när det gäller metangas, som är en betydligt allvarigare klimatgas än koldioxid. Den kraftiga ökningen kan bero på upptining i Arktis, det vill säga i första hand av Rysslands och Kanadas norra kontinentalsocklar, och att de stora deponier av metan som finns infrusna där kan ha börjat läcka ut. Om så skulle vara fallet har en av de så kallade tröskeleffekterna inträffat. Det kan betyda väldigt stora förändringar av jordens klimat på mycket kort tid. Där krävs det extra vaksamhet.

Forskarna påstår att jorden inte har varit i närheten av den här nivån när det gäller halten växthusgaser i atmosfären på åtminstone 800 000 år. De senaste 450 000 åren har vi hunnit med fyra istider. Vi befann oss

precis i början av en så kallad mellanistid när industrialismen slog till. De normala variationerna av växthusgaser i jordens atmosfär mellan istid och mellanistid är en variation från ungefär 175 till 275 ppm. Men nu har vi en nivå på 395 ppm. Det är en nivå som avviker ännu mer, fast åt andra hållet, än den svängning mellan istid och mellanistid som vi har haft.

Försök att ta till er att mänsklig aktivitet har laddat atmosfären med egenskaper som är kraftfullare än de som fyra gånger på 450 000 år har vänt en istid till en mellanistid. Och nu handlar det om att vi har skapat förutsättningar i atmosfären för en klimatförändring åt andra hållet och kanske ännu kraftigare. Vi vet faktiskt inte vad ett sådant klimat är för någonting eftersom det inte finns några tydliga spår som vi kan jämföra med.

Jag sysslar inte med skrämselfpropaganda, och jag är definitivt inte någon domedagsprofet. Det som jag har tagit upp nu är kalla fakta.

När jag började i Nordiska rådet delade vi ut miljöpriset till en klimatforskare från Färöarna, Boge Hansen. Han hade specialiserat sig på klimatförändringens inverkan på våra globala havsströmmar. Jag skulle kunna berätta länge om det. Det satte djupa spår hos mig, men jag tänker hoppa över det.

Klimatfrågan var emellertid 2011 års viktigaste fråga för miljö- och naturresursutskottet. Vi besökte bland annat Ilulissat på Grönland. Efter mycket intressanta och lärorika föreläsningar kunde vi, när vi flög tillbaka, med egna ögon se de konsekvenser ovanpå de grönländska glaciärerna som man hade berättat om. Glaciärerna smälter nu så snabbt på ytan att vattnet inte hinner rinna undan, som det brukar göra. Det bildas i stället stora sjösystem ovanpå glaciärerna, vilket ändrar albedoeffekten, det vill säga ljusets reflexion kontra absorption. 90 procent absorberas av vatten, och 90 procent reflekteras på den vita isen. Det här är också en trappstegseffekt. Det är en mycket väsentlig förändring, och forskarna har inte klart för sig vad den betyder för smältningsprocessen. När det sedan sker genombrott kan flera kubikkilometer vatten försvinna på några få minuter rakt ned i glaciären som då lyfter sig eller rör på sig. Det är också helt nya fenomen som är okända för forskarna.

I Nordiska rådet har vi svåra diskussioner om frågor där det finns djupa och till viss del ganska naturliga motsättningar. Ska vi verka för att införa ett regelverk för Arktis som påminner om det som finns för Antarktis? Här ställs ekonomiska och ekologiska intressen på sin spets, och klimatproblematiken blir väldigt tydlig. Jag anser att det är ovärderligt att det finns ett forum där vi har möjlighet att börja hantera så här svåra frågor utan att de nationella särintressena är direkt företrädna och positioner riskerar att låsas. Frågorna kring Arktis är på en gång både abstrakta och mycket konkreta, och framför allt kräver de lösningar där alla deltar. Frågan om klimatförändringarna kallas ju ibland för vår tids ödesfråga. För att det inte ska bli ett alltför obehagligt öde krävs det ett oerhört stort mått av samarbete.

Vi i Nordiska rådet kan självfallet inte lösa upp alla de knutar som man inte klarade av att lösa upp i Köpenhamn, Cancún eller Durban, men

vi bidrar aktivt till att öka kunskapen och förståelsen på en nivå närmare dem som berörs, vilket är väsentligt.

Fru talman! Behovet av ett ökat samarbete, för att möta alla de utmaningar som vi står inför och för att vi på ett klokt sätt ska kunna hantera alla de möjligheter som uppstår med ett nytt klimat, gör att jag yrkar bifall till motiveringen i reservation 4.

Anf. 167 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Det nordiska samarbetet sträcker sig över många områden. I detta betänkande behandlar vi både en skrivelse om det nordiska samarbetet och en redogörelse från den svenska delegationen i Nordiska rådet. Sverigedemokraterna har inkommit med två motioner som behandlas i detta betänkande. De rör ett fördjupat försvarssamarbete, nordisk kultur och ett stärkt djurskydd i Norden. Jag vill främst säga något om dessa. Jag vill även yrka bifall till vår reservation nr 2 till stöd för våra motioner.

Sverigedemokraterna betraktar Sverige i fallande ordning som en del av en nordisk, europeisk, västerländsk och global gemenskap. I linje med detta vill vi särskilt arbeta för att stärka den nordiska identiteten och bredda och fördjupa det nordiska samarbetet. De nordiska länderna innehar ett gemensamt kulturarv och gemensamma värderingar, och en samverkan mellan länderna är en god nordisk tradition. Det gläder mig därför att det finns ett utskott som anser att det nordiska samarbetet är av stor vikt för Sverige. Enligt min mening är det mest innehåll och inriktning som vi har lite olika åsikter om.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill, i likhet med vad som fördes fram i Stoltenberg rapporten 2009, öka det nordiska samarbetet i en rad frågor på försvars- och säkerhetsområdet. Vi ser uppenbara förtjänster med att de nordiska länderna tar ett gemensamt ansvar för regionens säkerhet. Vi välkomnar därför att de nordiska länderna lanserade Nordfcosamarbetet 2009.

I detta betänkande framhåller regeringen att man strävar efter att stärka ländernas möjligheter att främja gemensamma intressen och bidra till säkerhet och stabilitet. Det låter ju bra och lovande, men vi anser inte att de konkreta framsteg som har gjorts för att uppnå ett fördjupat försvarssamarbete är tillräckliga. Sverigedemokraterna vill därför att Sverige bland annat ska verka för ett tätare samarbete vad gäller en samordning av den nordiska luftövervakningen, inklusive luftförsvaret över Island, samt utveckla ett system för övervakning av havsområdena.

Fru talman! Sverigedemokraterna välkomnar att de nordiska utrikesministrarna under sitt möte i Helsingfors i april 2011 enades om en solidaritetsförklaring på det utrikes- och säkerhetspolitiska området mellan de nordiska länderna.

Genom solidaritetsförklaringen säger de fem länderna att i det fall ett nordiskt land skulle drabbas av en kris eller ett angrepp kommer övriga länder att bistå med relevanta medel. Denna solidaritetsförklaring är dock fortfarande ganska allmänt hållen och säger inte mycket om hur länderna konkret avser att reagera och hjälpa varandra i händelse av att ett enskilt

land hamnar i trångmål, exempelvis vid ett yttre angrepp eller otillbörlig press.

Men håll i er nu! I detta betänkande framkommer att regeringen i samarbete med de andra länderna faktiskt har börjat konkretisera denna solidaritetsförklaring. De har nämligen börjat titta på cybersäkerheten. Norge, Danmark och Finland, ni kan alltså vara lugna, för om ni hamnar i trångmål vid ett yttre angrepp eller otillbörlig press kan i alla fall Sverige bidra med den virtuella säkerheten! Däremot kan inga större garantier ges för säkerhet i den verkliga världen.

Sverigedemokraterna förväntar sig mer engagemang än så från Sveriges sida vad gäller denna solidaritetsförklaring. Vi anser att Sverige bör bygga upp ett försvar värt namnet så att vi verkligen kan bistå andra länder med resurser. I dag har vi knappt resurser nog att försvara vårt eget land.

Fru talman! Jag vill gå vidare och säga något om Arktis eftersom det också berörs i detta betänkande.

Det är naturligtvis viktigt och önskvärt att skydda den känsliga arktiska miljön från skadlig exploatering. Samtidigt är många faktorer inblandade här. Det arktiska havet rymmer inom sig både områden som i dag är skyddade av FN:s havsrättskonvention och områden innanför ländernas egna territorier.

Vi anser det vara viktigt att Sverige i Arktiska rådet är drivande för att nå en hållbar överenskommelse med de berörda länderna kring Arktis med ett så bra regelverk som möjligt som utgår från FN:s havsrättskonvention och har höga miljökrav och höga krav på tekniken och säkerheten. Det är också viktigt att ta hänsyn till ursprungsbefolkningarnas förutsättningar och behov.

Fru talman! Från försvar och Arktis vill jag nu övergå till att säga något om nordisk kultur.

Vi från Sverigedemokraterna har motionerat om att inrätta en nordisk kulturkanon. Den djupaste roten till den svenska kulturens särart menar vi ligger i vår historia och i den natur och det klimat där den har vuxit fram. Mot denna bakgrund är det ganska naturligt att vår kultur uppvisar stora likheter med våra nordiska grannländers. Denna nordiska kulturgemenskap är något som Sverigedemokraterna vill bejaka och bygga vidare på.

År 2005 beslutade den borgerliga danska regeringen med stöd av Dansk Folkeparti att ta fram förslag på verk som kunde anses vara särskilt värdefulla delar av det danska kulturarvet och som tillsammans kunde skapa en dansk kulturkanon. De områden som berördes var bland annat arkitektur, bildkonst, design, film, litteratur, scenkonst och barnkultur. Projektet bidrog starkt till att blåsa liv i den danska kulturdebatten och lyfte kulturpolitiken till en helt ny position på den politiska och mediala dagordningen.

I samband med beslutet om denna danska kulturkanon föreslog också den danska undervisningsministern Bertel Haarder att en gemensam nordisk litteraturkanon skulle tas fram med motiveringen att öka språkförståelsen mellan länderna och värna det gemensamma kulturarvet. Han hoppades att denna nordiska litteraturkanon skulle väcka både inspiration

och debatt i en tid när den nordiska kulturgemenskapen behövde synliggöras och förstärkas.

Alla de fem nordiska regeringarna ställde sig bakom satsningen och finansieringen skedde via Nordiska ministerrådet. Resultatet *Nordisk litteratur til tjeneste* presenterades 2008, och den bidrog till både ökad debatt och ökat intresse kring den nordiska kulturen.

Vi från Sverigedemokraterna menar att Nordiska ministerrådet borde följa upp denna satsning och med inspiration från den danska modellen ta fram en ny, bred nordisk kulturkanon som även innefattar områden som arkitektur, bildkonst, musik, scenkonst, film och barnkultur. Utskottets enda respons på detta förslag var att lyfta fram den litteraturkanon som jag just nämnt, samt omnämna att nordisk litteratur har varit i fokus på bokmässor i Paris och Göteborg. Varför man inte vill se en bredare kulturkanon som innefattar andra områden än just litteratur ger dock utskottet inget tydligt svar på.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag också säga något om djurskydd i Norden. Det var en stor debatt om djurskydd här i kammaren i går. För Sverigedemokraterna har det under en lång tid varit centralt att i vår politik värna om djurens välbefinnande, och vi strävar efter ett samhälle där inga djur utsätts för onödigt lidande.

Djurskyddet inom de nordiska länderna har långa anor och en djup folklig förankring. De nordiska länderna står sig också väl vid en internationell jämförelse, men förbättringspotentialen är fortfarande stor, och på vissa områden har Norden halkat efter.

Enligt bland annat rapporten *Världens bästa djurskydd* från förbundet Djurens rätt är det tveksamt om de nordiska länderna kan sägas vara bäst i världen eller ens i Europa när det gäller djurskydd. Sverigedemokraterna har därför i en motion föreslagit att de nordiska länderna borde enas om en gemensam målsättning om att vara världens ledande region i frågor som gäller djurskydd och djurens välbefinnande.

Ett stort problem är också att det fortfarande finns stora skillnader beträffande djurskyddslagstiftningen och uppföljningen av denna mellan de nordiska länderna. Stora skillnader mellan länderna i detta avseende bidrar till att skapa ekonomiska incitament för ett bristande djurskydd då ett nordiskt land genom en svagare djurskyddslagstiftning kan skaffa sig konkurrensfördelar gentemot de övriga nordiska länderna.

Ett tydligt exempel på detta har varit det förhållandevis svaga djurskyddet inom den danska grisnäringen som gett danska grisbönder ekonomiska fördelar i förhållande till svenska grisbönder. Sverigedemokraterna vill inte att det ska finnas några ekonomiska fördelar med ett bristande djurskydd.

Ett annat exempel på behovet av samarbete mellan länderna är att en person som belagts med djurförbud på grund av vanvård i ett land kan flytta till ett annat nordiskt land och fortsätta att bedriva verksamhet. Detta vill vi förhindra, men tyvärr var vi ensamma om att tycka så i gårdagens debatt om djurskydd i miljö- och jordbruksutskottet.

Utskottet lyfter i betänkandet fram att en nordisk arbetsgrupp inrättats med mål att säkerställa ett effektivt samarbete inom djurskydd och livsmedel. Det är något vi välkomnar, men vårt förslag och vår önskan är att

Sverige inom ramen för denna arbetsgrupp och det nordiska samarbetet i stort tydligt ska arbeta för att de nordiska länderna i större utsträckning än i dag harmoniserar djurskyddslagstiftningen och regelverket för att värna om djurens välbefinnande och för att bristande djurskydd inte ska kunna utgöra en konkurrensfördel inom Norden.

Jag yrkar med detta bifall till reservation nr 2.

Anf. 168 MARIANNE BERG (V):

Fru talman! Den 11 april hade vi som ingår i Nordiska rådet en debatt om gränshinder, samarbete och så vidare. Området är brett och kan handla om allt från företagande till arbete över gränserna, rättigheter, problematik med kärleken när man ska flytta, hbt-frågor och så vidare. Jag tänker lägga fokus i mitt anförande på punkt 2 i betänkandet och ta upp samarbetet med närområdet.

Klimatförändringarna runt om i världen som vi i väst i första hand står för har katastrofala följder. Vilka är det som drabbas? Jo, det är de som lever i utvecklingsländerna som till större delen drabbas av det. Det är människorna i de länder där man har det tuffast i sin vardag när det gäller ekonomi, arbete, utbildning, tak över huvudet, tillgång till rent vatten och mediciner och så vidare som drabbas. Listan kan göras lång.

Fru talman! De snabba och dramatiska effekter som vi ser vid polerna är en del i det här. Förra sommaren, alltså 2011, smälte isen på Arktis som mest. Det är inte bara sorgligt, utan det är också skrämmande och bedrövligt. I spåren av detta ser vi att områden som tidigare har legat skyddade under istäcket nu ligger öppna, och många aktörer ser möjligheten att ta för sig och utvinna naturresurser som till exempel olja, kol, gas och mineraler.

När dessa fyndigheter är tillgängliga ökar intresset från många aktörer världen runt som, tycker jag, vill roffa åt sig och som framför allt i det här ser att deras plånböcker kommer att bli allt fetare.

Detta, fru talman, sker på bekostnad av vår överlevnad. Jag tycker att det är otroligt skrämmande att pengar står över till och med människors överlevnad, ja, rent av vår planets hela överlevnad.

Vänsterpartiet anser att delar av Arktis som varit skyddade på grund av dess permanenta havsistäcke också nu måste skyddas från utvinning av naturgas och olja. Sverige måste ha den utgångspunkt som vi deklarerade när vi tog över ordförandeklubban, nämligen att det är centralt att den känsliga arktiska miljön ska skyddas och få högsta prioritet under ordförandeskapet. Det sade vi då. Men i praktiken är det bara tomma ord. Vi har inte gjort så mycket för att avvärja de absoluta största hoten mot Arktis miljö, det vill säga förbränning av fossila bränslen och borrhning av olja.

Naturligtvis måste vi också med all kraft förhindra att fiske möjliggörs i den större skala som tidigare förekommit, det vill säga stoppa rovfiske och utfiskning. I detta måste givetvis ursprungsbefolkningens krav tas på allvar. De kommer alltid i skymundan. Det får inte bara bli några vackra ord på ett papper.

Fru talman! Det mest troliga är att delar av Arktis kommer att vara exploaterade inom ett eller några decennier. Därför måste regeringen

agera kraftfullt och ta initiativ till ett omedelbart moratorium. Vi vill att det ska gälla all utvidgad exploatering av Arktis under tio år, samtidigt som Arktiska rådet verkar för att ett nätverk av marina skyddade områden införs i regionen.

Vänsterpartiet anser också att regeringen kraftfullt måste driva på och verka för ett förbud mot oljeborrning i den arktiska oceanen. Det är dock svårt att tro att vi skulle få gehör för detta, i alla fall så länge vår utrikesminister Carl Bildt sitter som ordförande i rådet. Hans förehavanden när det gäller olja och gas känner vi till sedan länge.

Fru talman! Om inte vi visar mod och menar allvar med att skydda Arktis från utfiskning, havsförsurning, issmältning och storskaliga olyckor, vem ska då göra det? Efter oss tas klubban i rådet över av Kanada, det land som har lämnat Kyotoavtalet och som är fast beslutet att fortsätta att utvinna olja ur oljesand, med förödande konsekvenser såväl för klimatutsläppen som för skogar och människor i dessa områden. Efter Kanada kommer USA att ta över ordförandeskapet.

Fru talman! Vår tid för att agera är mycket knapp. Regeringen måste omedelbart visa mod och agera, visa i praktiken att vi står upp för löftet att skona Arktis.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 4.

Anf. 169 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Vi behandlar i dag i betänkande UU9 dels regeringens skrivelse *Nordiskt samarbete 2011*, dels redogörelsen till riksdagen *Nordiska Rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2011*.

Nordiska rådet är en parlamentarisk församling bestående av delegater från alla de nordiska länderna samt de självstyrande områdena Färöarna, Åland och Grönland. I Nordiska rådet samarbetar ländernas parlament och regeringar inom många områden. Nordiska rådets roll är att ta initiativ där man ser behov eller möjligheter till framsteg i det nordiska samarbetet. Allt, fru talman, för att skapa nordisk nytta!

Att det nordiska samarbetet har en bred folklig förankring är något som vi ofta lyfter fram. Denna breda förankring är i många hänseenden unik. Vi har inom Norden många gemensamma beröringspunkter, vilket ökar och stärker det nordiska samarbetet.

Fru talman! Att bo i Norden borde innebära att du kan röra dig fritt mellan de nordiska länderna och göra egna val: var du vill bo, studera, arbeta eller driva företag och var du vill bosätta dig när du blivit äldre och kanske är i behov av mer vård och omsorg. Alla dessa beslut borde vara enkla och självklara att göra. Vi ska inte hindras av lagar och regler som tolkas olika inom våra nordiska grannländer.

I år var första året som alla de nordiska parlamenten höll en tema-debatt i respektive parlament. Temat var detsamma i alla parlament, nämligen den fria rörligheten och gränshinder inom Norden. Det är intressant att våra grannländer är våra viktigaste handelspartner för oss i Norden. Det innebär att incitamenten att avskaffa gränshinder och öka gränshandeln är stora. En stor andel av den nordiska befolkningen pendlar över gränsen till något nordiskt grannland dagligen eller som vecko-

pendlare. Det är vår uppgift inom samtliga nordiska parlament att göra detta så smidigt som möjligt.

Fru talman! Det här är nordisk nytta!

I dag saknas det rutiner för att förhindra uppkomst av nya gränshinder inom Norden. Det avskaffades 13 gränshinder förra året, men det uppkommer ständigt nya hinder.

Sverige har haft ordförandeskapet i Barentssamarbetet under två år fram till oktober 2011. Inom detta samarbete har stor vikt lagts på eco-effektiv ekonomi. Det innebär förbättrade villkor för små och medelstora företag i regionen. Det innebär även satsningar på energieffektivisering. För att vår region ska kunna fortsätta att utvecklas är vi beroende av ett konkurrenskraftigt näringsliv. Det är därför av stor betydelse att regelverken för handel inom Norden görs så lika som möjligt. Detta är också ett av de gränshinder som står på agendan att lösa.

Fru talman! Det här är nordisk nytta!

Nordiska rådet arbetar med språkförståelse inom Norden. Vi är ca 26 miljoner människor som bor i vårt område, men det finns hinder i språkförståelsen som gör studier och arbete till en utmaning. Det pågår projekt för att försöka hitta metoder att främja språkförståelsen. Ett stort arbete har gjorts för att få till stånd en nordisk tv-kanal. Här har man sneplat på hur den fransk-tyska kanalen Arte byggt upp sin verksamhet. Det ska även göras en marknadsundersökning i Norden för att se om det finns intresse för en gemensam tv-kanal.

Fru talman! Det här är nordisk nytta!

Vi lever i en alltmer globaliserad värld, och det innefattar oss i Norden i allra högsta grad. Nordiska ministerrådet har därför initierat ett globaliseringsarbete för att profilera och synliggöra Norden som en föregångsregion. Det pågår arbeten inom många områden, som klimat, forskning, utbildning och kultur. Sedan 2008 har mer än 20 konkreta projekt startats.

Klimat- och miljöfrågorna är stora inom det nordiska samarbetet. Även säkerhetsfrågor är av stor vikt för vår region. Under förra året fortsatte man att fördjupa det försvarspolitiska samarbetet för att stärka den säkerhet och stabilitet som råder i vår region. Samarbetet innebär också att de nordiska ministrarna är överens om att se över hur andra samarbetsformer kan se ut i våra insatser i till exempel Afghanistan och östra Afrika. De nordiska länderna har även undertecknat ett samförståndsavtal om postering av diplomater på varandras utlandsmyndigheter.

Fru talman! Det här är nordisk nytta!

Vi står inför en demografisk utmaning i Norden. Vi blir äldre och friskare, vilket kommer att ställa höga krav på vår äldreomsorg. Tack vare att vi har ett öppet Norden väljer många att bosätta sig i andra länder när de blir äldre. Vi har en liknande problematik i alla de nordiska länderna, att arbetskraften inte kommer att vara tillräcklig inom exempelvis äldreomsorgen. Vi måste även inom detta område se hur vi kan använda de nordiska resurserna på bästa sätt.

Än en gång, fru talman, är det här nordisk nytta!

Välfärdsutskottet inom Nordiska rådet har under 2011 valt att särskilt arbeta med vad som kan göras för att vända utvecklingen i socialt utsatta

områden. En särskild arbetsgrupp inom utskottet har diskuterat bland annat språk, kvinnors inkludering i samhället och vikten av föreningsliv för att förbättra integrationen i det nya nordiska landet. Många av de kommuner som arbetsgruppen besökte har stora projekt på gång för att förbättra integrationen, men mycket arbete återstår. Det som är en tydlig gemensam utmaning är att det är svårt att få kvinnor i de olika bostadsområdena att delta i aktiviteter och utbildning. Valfärdsutskottet förslår i rapporten att ett gemensamt verktyg ska användas för att mäta framsteg inom integration i Norden och att även problem och utmaningar ska rymmas i detta verktyg för att få en bättre samsyn och en gemensam strategi.

Det här, fru talman, är nordisk nytta!

Den skrivelse som regeringen gjort om nordiskt samarbete 2011 och den berättelse om Nordiska rådets verksamhet som vi debatterar i dag visar på det stora behov som finns av fortsatt arbete för att göra nordisk nytta. Det visar på det stora behov som finns av att lösa gränshinder och göra Norden ännu mer öppet för oss alla. Det finns många likheter mellan de nordiska länderna men även skillnader. Detta gör att det finns utmaningar att arbeta med.

Jag föreslår därför att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna och att motionerna avslås.

(Applåder)

(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 juni

NU21 Timmätning för aktiva elkonsumenter

1. utskottet

2. res. (S, SD)

Votering:

188 för utskottet

110 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 22 MP, 22 FP, 17 C, 17 V, 16 KD

För res.: 91 S, 19 SD

NU23 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande

1. utskottet

2. res. (S)

Votering:

207 för utskottet

92 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 22 MP, 22 FP, 17 C, 19 SD, 17 V, 16 KD

För res.: 92 S

Frånvarande: 20 S, 13 M, 3 MP, 2 FP, 6 C, 2 V, 3 KD, 1 -

FöU8 Nordisk stridsgrupp 2015

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

263 för utskottet

36 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 94 M, 22 MP, 22 FP, 17 C, 16 KD

För res.: 19 SD, 17 V

Frånvarande: 20 S, 13 M, 3 MP, 2 FP, 6 C, 2 V, 3 KD, 1 -

AU11 Diskriminering som har samband med kön i fråga om försäkringstjänster m.m.

Punkt 1 (Diskriminering som har samband med kön i fråga om försäkringstjänster)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 94 M, 22 MP, 22 FP, 17 C, 17 V, 16 KD

För res. 1: 19 SD

Frånvarande: 20 S, 13 M, 3 MP, 2 FP, 6 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Diskriminering och etnicitet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

279 för utskottet

19 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 94 M, 22 MP, 22 FP, 17 C, 17 V, 15 KD

För res. 2: 19 SD

Frånvarande: 20 S, 13 M, 3 MP, 2 FP, 6 C, 2 V, 4 KD, 1 -

Punkt 12 (Lönekartläggningar)

1. utskottet

2. res. 11 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

130 för res. 11

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 94 M, 22 FP, 17 C, 19 SD, 16 KD

För res. 11: 91 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 20 S, 13 M, 3 MP, 2 FP, 6 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU20 Granskningsbetänkande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU24 Indelning i utgiftsområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 170 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Fru talman! ”Ugglan’ hoar gratis på nätet” kunde man läsa i en artikel i Dagens Nyheter för lite drygt nio år sedan. Artikeln handlade om hur man digitaliserade Nordisk familjebok och via internet gjorde den tillgänglig för intresserade.

Bakom projektet och idén stod Projekt Runeberg vid Linköpings universitet. Projektet ingår i ett ideellt initiativ som ska göra äldre nordisk litteratur tillgänglig på nätet för alla.

Den andra upplagan av Nordisk Familjebok kallades UGGLEUPPLAGAN på grund av att dekoren på bokryggen pryddes av en uggle – därav rubriken.

”Det nordiska samarbetet är av stor vikt för Sverige. Att samverka, knyta kontakter och utbyta information är en god nordisk tradition. Till sammans bildar de nordiska länderna en stark kraft för att möta utmaningar och skapa nya möjligheter.” Dessa meningar inleder regeringens skrivelse avseende det nordiska samarbetet under förra året och sammanfattar på ett mycket bra sätt det som vi som uppskattar det nordiska samarbetet tycker.

Därför är det glädjande att vi till så stor del här i riksdagen tycker att det är värdefullt och delar mycket av det engagemang som erfordras för att driva arbetet framåt. Det är också glädjande att det finns en stark folklig förankring för den nordiska gemenskapen.

I dag frodas gransämjan och utbytet mellan våra länder mer än någonsin. Handeln är omfattande. Det gäller inte bara gränshandeln i Strömstad, Charlottenberg, Haparanda och andra gränsstäder, utan även i den stora statistiken syns det tydligt att handeln mellan de nordiska länderna vida överstiger handeln mellan Sverige och andra länder.

Men trots många goda föresatser och skrivna avtal är det inte alltid så lätt att röra sig över de nordiska ländernas gränser. Existerande avtal följs inte alltid eller är svårförståeliga. Det kan finnas luckor i avtal och tillämpningen av lagar och regelverk som gör att människor kommer i kläm.

Det nordiska samarbetet är också kopplat till förväntningar – förväntningar på att vi politiker ska underlätta och göra det så okomplicerat som det bara går att träffas, att utbyta kultur, att arbeta och bo på olika sidor av en gräns. Färre gränshinder är en förutsättning för att ytterligare kunna utöka detta.

Att riva gränshinder kräver politisk vilja. Den har vi. Problemet är dock ibland samordning i vår lagstiftning. En ny lag kan skapa nya och oväntade hinder i gränssamarbetet.

Det sades här i kammaren för en stund sedan att vi svenskar identifierar oss mer med Norden än med annat. Enligt en undersökning som vi refererade till förra gången vi stod här i kammaren och debatterade gränshinder kan närmare 30 procent tänka sig att jobba i ett nordiskt grannland medan betydligt färre är benägna att flytta. Det är viktigt att visa att vi har viljan att riva de murar som finns och att vi har ett högt tempo i detta.

Nordiska rådet, som delar av oss i utskottet är engagerade i, spelar en viktig roll för att driva på arbetet både med detta och för att fördjupa samarbetet för att kunna driva angelägna frågor. Ett starkt samarbete i Norden innebär också en stark röst för Norden i Europasamarbetet, och det är en nödvändighet för framtiden, både för att kunna föra fram vår gemensamma nordiska syn och för att kunna möta konkurrens från andra regionala bildningar och samarbeten som är på gång i olika delar av världen, inte minst inom EU.

Jag har några reflexioner om reservationerna i ärendet. Först tar jag upp S-reservationen. Den kan vi till stora delar tycka har väldigt bra text, men jag frågar mig varför man skriver detta som en reservation. Mycket av det som står i reservationen är vi inte emot. Det ni skriver om samverkan mellan näringsliv och offentlighet är vi inte emot. Det kunde vi ha fått in i majoritetstexten om ni hade valt att föra fram det. Färre gränshinder arbetar vi för. Det är alltså ingen skiljande fråga. Detsamma gäller integration och demokratisynpunkter.

Varför ska man skriva in synpunkter i en reservation som kunde stått i en majoritetstext? Det känns som om ni hade för lite textmassa och ville fylla ut reservationen i omfång? Det är mycket bättre om vi försöker få in så mycket som möjligt i majoritetstexten för att visa var vi har gemensamma ståndpunkter. Då blir ju också en eventuell reservation skarpare. Nu blir den ju faktiskt bluddrig.

Jag ska också ta upp reservation 2, av Sverigedemokraterna. Sverigedemokraternas Julia Kronlid ondgör sig över att inte det nordiska kulturarvet bevaras och att det i den Nordiska kulturfondens fokusområden inte explicit nämns att det nordiska kulturarvet ska prioriteras. Låt mig citera från Nordiska kulturfondens hemsida, där man beskriver sina toppfokusområden:

”Alla i Norden har lika möjligheter att få bidrag till projekt som skapar gemenskap när det gäller kulturella eller konstnärliga uttryck. Fondens arbete med att dela ut kulturstöd handlar i hög grad om att skapa en grund för nordiska nätverk och relationer på längre sikt. (...) Kulturfonden vill stärka Nordens position globalt genom att bygga upp nordiska nätverk och dessutom kommunicera på våra skandinaviska språk.

Fonden stöttar nordiskt samarbete inom både den professionella och den frivilliga kultursektorn med särskilt prioritering av:

- Aktiviteter som aktivt och konkret främjar barn och ungas deltagande i det nordiska kultursamarbetet
- Aktiviteter som bidrar till att öka språkförståelsen mellan de nordiska språken, även inbegripet aktiviteter som bidrar till en ökad kännedom om de nordiska språkens kulturbärande funktion.”

Kan det bli tydligare? Under punkten Barn och unga bejakar man möjligheten att inspirera varandra över de nordiska nationsgränserna, möjligheten att samarbeta kring konst och kultur över de nordiska gränserna, att stärka Nordens språk etcetera. Allt som allt tycker jag att det finns en tydlig nordisk profil på Nordiska kulturfondens arbete.

Det finns ju för all del några meningar där ordet ”mångkulturalism” används. Är det dessa meningar som Sverigedemokraterna vill ha strukna?

Fru talman! Till sist vill jag betona att det nordiska samarbetet tar sig många uttryck, inte minst i det omfattande vänortssamarbete som finns mellan svenska kommuner och andra nordiska kommuner. Det är ett vänortssamarbete som förenar städer och kommuner inom hela Norden med varandra och erbjuder täta kontakter mellan myndigheter, organisationer och vanliga kommuninvånare. Även inom föreningslivet finns hundratals föreningar och organisationer med det nordiska samarbetet på agendan.

Allt detta pekar på en lust till och förutsättningar för ett fortsatt utvecklande av den nordiska dimensionen.

(Applåder)

Anf. 171 ÅSA TORSTENSSON (C):

Fru talman! I dag har vi att diskutera utrikesutskottets betänkande som behandlar regeringens skrivelse om nordiskt samarbete under 2011 och redogörelsen från Nordiska rådets svenska delegation. Det är ett tillfälle till diskussion om i vilken riktning det nordiska samarbetet och vilken roll detta, som vi säger, unika samarbete kan spela på 2000-talet.

Jag vill påstå att vi ser ett nordiskt samarbete som på många sätt befinner sig mitt i ett mycket intressant läge med kanske större möjligheter och ambitioner till ytterligare fördjupade och mer konkretiserade samarbeten än vi sett på många år. Sett i ljuset av EU:s nuvarande många stora utmaningar är det lätt att missa att det samtidigt pågår ett öppet, förtroligt och engagerat samarbete mellan de nordiska ländernas regeringar för att stärka Norden som en sammanhållen konkurrenskraftig region.

Det finns tydliga ambitioner genom konkreta projekt att förstärka Norden för att kunna möta såväl sociala utmaningar som klimat- och miljörelaterade utmaningar framöver. Då kanske Nordens sätt att fatta beslut i konsensus, som så många gånger har kritiserats för att vara långsamt, just visar sig vara långsiktigt hållbart.

Samtidigt som jag säger detta ska vi inte duka för att det fattas utmanande nationella beslut som uppfattas gå emot de överenskommelser som nordiskt samarbete vilar på. Jag tänker till exempel på debatten om Danmarks praxis att utvisa personer som är medborgare i annat nordiskt land men är bosatta i Danmark och skulle behöva socialhjälp. Det blev även diskussion om bosättningsbegreppet i Norge, som skapade problem för svenskar som bodde i Sverige men arbetade i Norge.

I det här sammanhanget är det naturligtvis oerhört viktigt att det finns aktiva gränsregionala samverkansorgan och kommittéer – som Öresundskommittén eller de organ som har inrättats vid gränserna mellan Sverige och Norge och mellan Sverige och Finland – med representanter från gränsområdena som snabbt kan fånga upp det som krånglar till vardagen vid gränsen, så att dessa frågor kan föras in i den nordiska debatten och hanteras på ett snabbt sätt.

Fru talman! I år är det 60 år sedan Nordiska rådet såg dagens ljus efter många trevanden. Åren därefter utvecklades samarbetet med en ge-

mensam nordisk marknad och fri rörlighet. Med utgångspunkt i detta – att göra det enkelt för människor i vardagen att röra sig fritt i Norden – fortsätter det nordiska samarbetet i samma anda. Jag tror att det är avgörande att ha fortsatt fokus på vardagssituationer, sett med nordiska ögon. Nu, i ett större, globalt sammanhang, har nya och mer komplicerade hinder för rörligheten, för näringslivet, för pendlare, för gränsboende för studenter och så vidare blivit aktuella. Gränshinderarbetet ter sig oändligt, som Karin Åström sade, men det är bra att man från regeringarnas sida har lagt ytterligare kraft och resurser på att minska hindren och krånglet över nationsgränserna.

Nordiskt gränshinderforum, med representanter från de nordiska länderna och de självstyrande områdena, driver på det här arbetet. Som ledamöter i de olika parlamenten bör vi dock erkänna att det inte alltid är gränshinderproblematiken som vi har för ögonen när vi fattar beslut om ny lagstiftning.

Här har vi själva ett förbättringsområde inom respektive fackutskott och inom respektive land, som Gränshinderforums ordförande sade häromdagen i Oslo under Nordiska rådets budgetmöte.

Ett försök i den riktningen var just den gemensamma gränshinderdebatten under våren, som genomfördes i alla nordiska parlament.

Fru talman! Genom att just knåda vardagsproblemen med dem som blir drabbade av dem kan också nordisk samsyn utvecklas och stärkas i mångt mer svårgreppbara och utmanande frågor. Och man kan mer naturligt också ha ett mandat att agera samordnat, som region, både i ett EU-sammanhang och på en global arena.

Miljö- och klimatfrågorna och frågorna om den inre marknaden är kanske de som på det här sättet har kunnat drivas tydligast.

Miljöambitionerna har stärkts. Under statsministermötet i Köpenhamn fastslogs målet om Norden som ledande i grön tillväxt. Därmed stärker man ytterligare Norden som en föregångsregion vad det gäller hållbara lösningar för tillväxt och välfärd.

Genom ökat ”regiontänk” blir Nordens roll mer attraktiv. På det sättet kan man också bli en magnet för till exempel attraktiva forskningsmiljöer. Det handlar om attraktivitet för nya etableringar och också om att skapa resurser och möjligheter för gemensamma åtaganden, till exempel inom klimat- och miljöområden.

Nordiska rådet har för sin långsiktiga verksamhet antagit ramprogram som ligger i linje med det här – Norden i världen och världen i Norden – med mål att stärka Nordens röst i EU och andra internationella forum.

Det här är viktigt och leder till att samarbetet med andra aktörer i närområdet ständigt utvecklas. Ett exempel är det goda exemplet när det gäller Östersjön, där det är ett gott samarbete med de baltiska staterna.

Arktis och Barentsområdet, som har varit uppe tidigare, är närområden som just nu är utsatta för stort tryck. Det handlar om de allvarliga klimatförändringarna och vad de leder till och om de uppenbara riskerna för ökade krav på exploatering i de här områdena.

Nordiska ministerrådet har antagit ett arktiskt samarbetsprogram för perioden 2012–2014, och Sverige har lagt fram en svensk strategi. De här trycker just på vikten av att nå fram med gemensamma regelverk som har

ett miljömässigt hållbarhetsfokus. De arktiska frågorna är oerhört närvarande också i Nordiska rådets arbete och kommer framgent att naturligt ta ytterligare plats då det kommer att vara svåra avvägningar framöver vad det gäller nya intressen som vill komma åt tillgångar i havet, på havet och under havet.

Nordiska rådets extrasession våren 2012 hade också Arktis som ett gemensamt tema. Det kommer tyvärr att finnas många snubbeltrådar framöver för det nordiska samarbetet och för det nordiska samarbetet med närområdet. Därför är det avgörande med den tradition som nordiskt samarbete bygger på – dialog, delaktighet, starka nätverk och nya nätverk – för att så småningom också kunna nå fram med regler och ställningstaganden för att nå framgång i de här svåra avgörandena, allt i syfte att stärka det miljömässigt hållbara såväl som det socialt hållbara.

Men, fru talman, samarbetsformerna inom Norden står inte stilla, även om jag tycker mig ha kunnat skönja en sådan ingång i vissa anföranden. Sverige har, vill jag påstå, varit mycket aktivt pådrivande för att varje ordförandeland tydligare ska kunna prägla budgetprioriteringar under ordförandeskapsårets ansvar och därmed också skapa nya möjligheter till politisk debatt och utveckling.

Det kommer att leda till en mer aktuell politik och därmed också till att man kan fånga upp dagsaktuella politiska ställningstaganden och vidta åtgärder och insatser på ett mer direkt sätt. Ett exempel är – det vill jag trots allt säga – det nordiska toppmötet, där statsministrarna diskuterade de öppna nordiska samhällena som en direkt markering och reaktion på dödsskjutningarna på Utøya. Den här formen av snabba samfälliga åtgärden är oerhört viktig.

Fru talman! Jag avslutar där jag började. Jag ser stora möjligheter för det nordiska samarbetet. I ett läge där vi på många sätt befinner oss i en ekonomisk oro och klimatmässigt står inför stora utmaningar kan vi vara den region som med ytterligare fördjupat samarbete kan och orkar, sett ur ett globalt perspektiv, gå före med gemensamma och tuffa åtaganden för ett hållbart samhälle med fortsatt mycket stark förankring hos människor i deras vardag.

(Applåder)

Anf. 172 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Åsa Torstensson tog upp Arktis och hur mycket vi har att göra där. Jag tog i mitt anförande upp att jag inte tycker att vi gör så mycket. Det är, som sagt, konsensusbeslut, och då blir det många gånger så att vi får igenom minimalt, eftersom både USA och till exempel Ryssland ska acceptera det.

Men jag undrar en sak. Vid ett seminarium var miljöminister Lena Ek, partikollega till Åsa Torstensson, ombord på Greenpeace Warrior. Det var hösten 2011. Lena Ek var väldigt tydlig med att vi, om vi vill nå de svenska klimatmålen, inte kan utvinna den olja och gas som finns i Arktis. Faktum är att vi inte ens kan förbränna den olja vi redan har hittat om vi ska kunna undvika allvarliga klimatförändringar.

Miljöministern var även tydlig med att oljeutvinning i ett så känsligt område som Arktis inte är acceptabelt med tanke på den stora olycksris-

ken och den näst intill omöjliga uppgiften att sanera vid ett eventuellt oljeutsläpp.

Då är min fråga till Åsa Torstensson: Om detta verkligen är Centerpartiets politik i den här alliansregeringen, hur tänker Centerpartiet agera mot de tydliga mål som Lena Ek har tagit upp?

Anf. 173 ÅSA TORSTENSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Marianne Berg, för engagemanget och påpekandet, som är just kopplat till miljö- och klimatåtaganden!

Jag tror att det här är ett mycket tydligt område. För att nå resultat måste vi jobba utifrån de inriktningar som Nordiska rådet arbetar efter.

Jag hörde en släng av ifrågasättande av konsensus. Jag tror att det i framgången är oerhört viktigt att vi successivt arbetar gemensamt för att få en gemensam målbild.

Jag återkommer till Östersjön och åtagandena i Östersjön. Det är ett mycket gott exempel där just samverkan och gemensamma målbilder i fråga om problematiken också har lett till resultat. Det är därför jag har en sådan tilltro till att Sverige i Norden och vi i Norden gemensamt, med ett nära samarbete med vårt närområde, också når resultat.

Anf. 174 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Nu fick jag inget riktigt svar på hur Centerpartiet ska agera efter det som miljöministern, Lena Ek, har tagit upp. Är ni beredda att trycka på regeringen i det samarbete ni har och uttala ett starkt stöd för ett Arktis fritt från ny oljeborrning?

Det var precis vad som var slutsatsen av Lena Eks deltagande på konferensen på Greenpeace fartyg. Men där har jag inte fått svar från Åsa Torstensson.

Som jag tog upp i mitt anförande undrar jag: Om inte Sverige i egenkap av ordförandeland kan sätta dagordningen i Arktiska rådet, vem ska då göra det? Och vem ska se till att Arktis framtid ser positiv ut och att det inte ser ut som nu? Det är faktiskt ganska mörkt, enligt mitt tycke.

Sverige saknar det här med ekonomiska anspråk i Arktis. Det är minimalt; det är väldigt lite. Därför borde vi kunna påverka och bli mer trovärdiga när det gäller att stoppa den exploatering som bara kommer att öka.

Anf. 175 ÅSA TORSTENSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tror att Marianne Berg själv svarade på frågan, eftersom Lena Ek var så oerhört tydlig i ett sammanhang där hon naturligtvis uttalade sig utifrån att vara miljöminister. Jag var inte med i sammanhanget så jag kan inte tolka det på annat sätt än att hon naturligtvis också uttalar regeringsarbetet och regeringens engagemang.

Därmed har Marianne Berg också svaret på frågan vad Centerpartiet och miljöminister Lena Ek i regeringen och i regeringens arbete också har för fokus.

Anf. 176 ANDERS ANDERSSON (KD):

Fru talman! Den här debatten avser att fånga in de frågor som finns i regeringens skrivelse angående nordiskt samarbete men också de frågor som finns i den redogörelse för Nordiska rådets arbete som den svenska delegationen har avlämnat och för övrigt de frågor som lyfts upp i utrikesutskottets betänkande UU9.

Jag vill inleda med att lyfta fram vad Finlands nyvalde president Sauli Niinistö valde att markera med tydlighet i sitt installationstal. En av våra svenska morgontidningar valde att ge rubriken ”Sauli Niinistö gör Nordens sak till sin”. Varför kunde en av våra större svenska morgontidningar ge denna rubrik? Jo, av den anledningen att Finlands nyvalde president i sitt installationstal valde att lyfta fram att länderna i Norden borde marknadsföra det vi upplever vara en nordisk modell på ett ännu bättre sätt och göra detta till ett varumärke runt om i världen, inte minst i Europa men också i världen i stort.

Jag vill välkomna den markeringen och se den som betydelsefull för att man på en hög politisk nivå ser vikten av det nordiska samarbetet. I anslutning till detta välkomnar jag också att vi har statsrådet Ewa Björling med i hela debatten. Det är också ett uttryck, vill jag säga, från den svenska regeringen att man ser vikten av det nordiska samarbetet som en viktig aktör, en viktig spelplan och ett viktigt forum för utveckling av det vi ofta talar om – medborgarnas nytta eller nordisk nytta och nordisk frihet.

Fru talman! Den 11 april hade vi en nordisk gränshinderdebatt här i kammaren, en debatt som hölls också i övriga nordiska parlament under april månad. Att undanröja gränshinder för att skapa en gemensam arbetsmarknad, att undanröja gränshinder för ett närmare samarbete människor emellan och för ett totalt sett starkare Norden i den globala världen är viktiga uppgifter i det nordiska samarbetet.

Jag vill i denna debatt peka på några åtgärder för att minska gränshinder som skulle underlätta framför allt för ungdomar att röra sig i Norden. Som tidigare påpekats har ett stort antal gränshinder avvecklats – jag tror att det var 13 gränshinder som ministern i en tidigare debatt redovisade som är avvecklade – men jag vill ändå peka på att när det gäller ungdomars rörlighet i Norden tror jag att det bland annat skulle vara viktigt för den som står i behov av att få komma in på arbetsmarknaden att man undanröjer följande fyra gränshinder.

För det första: Låt arbetslösa ta med praktikersättningen när de rör sig i Norden. För det andra: Auktorisera en godkänd utbildning från ett nordiskt broderland till det andra. För det tredje: A-kassereglerna måste förtydligas och tolkas på samma sätt så att ingen hamnar mellan stolarna när man söker jobb mellan våra nordiska länder. För det fjärde: Studiemedelsreglerna måste ses över, liksom föräldrapenningsreglerna.

Det är många som har ett ansvar för att de här gränshindren undanröjs, och min förhoppning är att våra nordiska regeringar och deras myndigheter samt a-kassorna i Norden ska medverka till att lösa problemen för att därigenom skapa en ökad frihet och en nordisk nytta.

Förutom att undanröja hinder för jobb i Norden vill jag som ledamot i socialutskottet här i riksdagen och i välfärdsutskottet i Nordiska rådet

lyfta in i denna debatt några gränshinder som drabbar personer med funktionsnedsättning. Det kanske inte är de frågor som oftast debatteras, men för de enskilda personerna är det av stor betydelse.

Det är dyrt och komplicerat att resa i Norden om man har behov av hjälp med transport. Färdtjänst betraktas som ett nationellt ansvar, men jag anser att vi måste arbeta för att på olika sätt undanröja hinder och se till att hela resan blir möjlig. I dag måste man boka och betala marknadspriser vid ankomst till ett annat land. Detta är inte rimligt om vi vill ha ett Norden utan gränshinder också för den med funktionshinder.

Jag vill utöver frågan om färdtjänst peka på handikappfordon som man inte kan ta med sig till det nya bosättningslandet. Man måste ansöka om ett nytt fordon, och det tycker jag också är ett gränshinder som vi borde kunna hitta lösningar för att undanröja.

Fru talman! Jag vill i debatten också belysa en del andra sektorer inom vårt samarbete på nordisk nivå. Ett sätt att stärka Norden och hävda nordiska intressen är enligt min mening att arbeta mer gemensamt i och gentemot EU. Även om Norge och Island inte – ännu – är medlemmar i EU har de i huvudsak harmoniserat sin lagstiftning med EU:s gemensamma regler. Norges statsminister Jens Stoltenberg som deltog vid Nordiska rådets session i Köpenhamn i november betonade i ett svar som jag fick på en fråga att det ofta är så att de nordiska statsministermötena tar upp och diskuterar frågor som finns på olika EU-institutioners dagordning. Jag välkomnar detta.

I generaldebatten i Köpenhamn i november lyfte jag också fram det värdefulla i att få ett systematiskt och aktivt nordiskt EU-samarbete som en del i att stärka det nordiska varumärket.

Jag har förtroendet att sitta i Nordiska rådets välfärdsutskott. Som huvudtema för 2012 har utskottet valt nordisk alkohol- och tobakspolitik ur ett folkhälsoperspektiv, där fokus särskilt är satt på unga i Norden men också med inriktning på ett socialt ansvar, marknadsföring och attityder. Det här är ett gemensamt problemområde där jag tror att vi tillsammans på nordisk nivå kan stärka varandra för att på det sättet vara framgångsrika när det gäller ökad folkhälsa och att minska de sociala och medicinska bekymmer som följer ett för högt alkohol- och tobaksbruk.

Det handlar om välfärdsfrågor i vid mening, och jag är övertygad om att de erfarenheter som vi har i våra nordiska länder av att föra en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik kommer att vara av stor betydelse också när vi samarbetar inom EU. Folkhälsoarbetet och den solidaritetstanke som finns bakom vår alkoholpolitik kan bli ett viktigt varumärke när det gäller att markera den nordiska välfärden.

Fru talman! Jag delar helt utrikesutskottets bedömning när man konstaterar att Arktis är en utmaning av växande betydelse. Inte minst genom klimatförändringar blir de arktiska frågorna allt viktigare för det internationella samfundet. Min uppfattning är att det finns ett starkt stöd för regeringen när man såväl i strategin för det arktiska området som i programmet för det svenska ordförandeskapet i Arktiska rådet prioriterar frågor som bidrar till en miljömässigt och socialt hållbar utveckling i Arktis.

Norden

Fru talman! Nordiska rådet firar i år 60 år, vilket några tidigare har påpekat här. I samarbetsavtalet från 1952 skrev man att länderna ska ”bevara och utveckla samarbetet på det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området, samt i frågor som berör transportförbindelser och miljöskydd”.

Detta är fortfarande en bra plattform för vårt samarbete, och under senare år har det också öppnats upp för ett samarbete i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

Fru talman och övriga som lyssnar! Norden är ingen förbundsstat. Och även om man ibland kan drömma så tror jag kanske inte på allvar att någon här i kammaren får vara med om det. Trots detta är Norden och våra länder tillsammans ändå en stark ekonomisk och politisk kraft. Det ser vi vid varje jämförelse. Jag vill gärna se mer av den nordiska välfärdspolitiken och nordisk miljöpolitik som ett varumärke för det nordiska samarbetet. Därigenom skapar vi nytta, glädje och frihet för nordiska medborgare. Det är ingången för mitt arbete i det nordiska samarbetet.

Fru talman! Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande UU9.

(Applåder)

Anf. 177 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Fru talman! Det är roligt att vara här och diskutera det nordiska samarbetet i dag.

I april i år presenterade Föreningen Norden en opinionsundersökning som visade att uppslutningen kring de här viktiga frågorna är väldigt stor även utanför riksdagen. I den undersökningen konstateras bland annat att vi svenskar faktiskt identifierar oss mer med Norden än med våra yrken.

Hela 80 procent av de tillfrågade svarade också att de kunde tänka sig att arbeta i ett annat nordiskt land. Väldigt många, varannan av de privatanställda och hälften av egenföretagarna, berättade att de hade gjort affärer med andra nordiska länder.

De flesta av de 2 500 tillfrågade ville vidare, glädjande nog, se mer av nordiskt samarbete inom områden som handel, kultur, miljö och forskning. Det här rimmar väl, tycker jag, med det som jag ser som den övergripande målsättningen med det nordiska samarbetet, ett gränslöst Norden. Jag menar att vi hela tiden måste sträva efter att sänka trösklar och ta bort hinder för de människor som vill bo, arbeta, studera och leva gränslöst i Norden. Jag vet att det här är någonting som jag upprepar väldigt ofta, men det är därför att jag tycker att det tål att upprepas och behöver upprepas.

Undanröjande av gränshinder är också en av de frågor som står högst upp på den nordiska dagordningen. Så var det även under 2011. Vid Nordiska rådets session i Köpenhamn i november förra året redogjorde jag för att vi under det gångna året lyckats lösa 13 gränshinder. Många av de hinder som kunde bockas av 2011 handlade om arbetsmarknadsfrågor, vilket innebär att det har blivit lite enklare för dem som arbetar i ett nordiskt grannland.

Under 2011 presenterades ett förslag om att det skulle anordnas temadebatter om gränshinder i samtliga nordiska parlament, någonting som också genomfördes under april månad i år här i svenska riksdagen, i danska folketinget, i isländska alltinget, i norska stortinget och i den finska riksdagen. Det gläder mig att gränshinderarbetet är ett område som engagerar så många och att vi kunde manifesteras det på ett samordnat sätt i hela Norden.

De nordiska regeringarna har under våren sjösatt en arbetsgrupp som har fått till uppgift att ta fram en handlingsplan för hur det framtida nordiska gränshinderarbetet ska utformas. Vi har för avsikt att vara mycket aktiva i den processen från svensk sida.

När gränshinder inte kan lösas genom ändrad lagstiftning eller tillämpning är informationsinsatser av stor vikt. De regionala informationstjänsterna i Öresundsregionen och vid den svensk-norska gränsen fortsatte under 2011 sitt viktiga arbete, och de hade ett nära samarbete med Nordiskt Gränshinderforum. Nordiska ministerrådet bidrog med 3 miljoner danska kronor till informationsverksamheten under 2011. I det stödet ingick ett bidrag för inrättandet av en rådgivningstjänst på Nordkalotten i Haparanda–Torneå, vilket innebär att vi nu till slut har informationskontor vid samtliga landgränser.

Det nordiska globaliseringsarbetet initierades av de nordiska statsministrarna sommaren 2007 med avsikt att utveckla den nordiska modellen, öka konkurrenskraften och profilera och synliggöra Norden som en föregångsregion. Det arbetet, som rymmer projekt inom bland annat klimat, forskning, utbildning, kultur, hälsa och välfärd, hade hög prioritet under 2011.

Fru talman! Det nordiska samarbetet bygger på våra länders goda bilaterala relationer. Att Sverige och Danmark står varandra nära manifesterades bland annat av att Danmarks nyvalda statsminister under 2011 valde Sverige som mål för sin första utlandsresa. Inte minst för Öresundsregionen, där omkring 20 000 personer dagligen pendlar över Sundet, är vårt nära samarbete med Danmark givetvis betydelsefullt. I syfte att bidra till ökad integration i Öresundsregionen har regeringen avsatt medel till ett antal projekt, bland annat för att främja Öresundsintegrationen i skolorna och för en förstudie om möjligheterna att inrätta en företagsdatabas i regionen.

Även det täta samarbetet mellan Sverige och Finland fortsatte under 2011, bland annat kring frågor som rör vårt gemensamma närområde, Östersjön, Arktis och Barents. Sverige bidrog även med ekonomiskt stöd till projektet Svenska nu i Finland för att stärka svenskundervisningen.

Med Norge hade vi som brukligt ett intensivt besöksutbyte under 2011. Jag själv deltog i en konferens med fokus på små och medelstora företags möjligheter att arbeta över den svensk-norska gränsen. Sverige har också bidragit till projekt i regi av Grensetjänsten i Morokulien.

I februari 2011 öppnade ett Hallå Norden-kontor i Mariehamn på Åland, en informationstjänst som syftar till att underlätta privatpersoners rörlighet i Norden.

Sverige arbetade under 2011 även aktivt för att stötta Islands EU-medlemskapsprocess.

Fru talman! Jag uppskattar verkligen den goda dialog och samverkan som regeringen har med Nordiska rådet, inte minst med den svenska delegationen. Under 2011 beslutade Nordiska rådet att som ett komplement till den årliga höstsessionen även återinföra en tematisk vårsession. Under förra året hölls sessionen i Reykjavik och hade arktiskt samarbete som tema. Nästa år är det Sveriges tur att stå värd, och jag ser med stort intresse fram emot att ta del av förberedelserna.

Ett av de gränshinder som nämns i årets nordiska skrivelse och som länge återkommit i gränshinderdebatten handlar om problematiken som drabbat många av dem som bor i Sverige och arbetar i Danmark. I praktiken har det inte varit möjligt för de här personerna att ta ett extraarbete i Sverige. Från och med den 1 juni är detta gränshinder dock slutligen löst för de allra flesta. Tack vare en revidering av den reglerande EU-förordningen blir det då möjligt för bosatta i ett EU- eller EES-land att arbeta upp till 25 procent extra i bosättningslandet utan att behöva byta socialförsäkringsland. Sverige har länge arbetat för att få till en lösning på den här problematiken, och jag är väldigt glad över att det ser ut som om vi nu faktiskt har lyckats.

Fru talman! Det här var bara några nedslag i det nordiska samarbetet under 2011 och några ord om utvecklingen under den första halvan av 2012. Blickar vi framåt stundar som bekant det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet under 2013. Jag ser väldigt mycket fram emot möjligheten att leda det arbetet och rikta fokus på våra prioriterade frågor.

Vi har mycket att vara stolta över i Norden. Vi har kommit långt i våra ansträngningar att föra länderna närmare varandra, men vi har också fortfarande mycket kvar att göra. Jag känner mig samtidigt trygg i att det nordiska samarbetet är en stark plattform att stå på när vi tillsammans går vidare för att möta framtidens utmaningar.

(Applåder)

Anf. 178 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Jag får ställa samma fråga som jag ställde till Åsa Torstensson, för jag fick aldrig något riktigt svar. Nu har jag ju ministern, en regeringsrepresentant, framför mig. Jag upprepar min fråga om det som miljöminister Lena Ek tog upp på höstens konferens på Rainbow Warrior. Hon menade på och var väldigt tydlig med att om vi vill nå de svenska klimatmålen kan vi inte utvinna den olja och gas som finns i Arktis. Faktum är att vi inte ens kan förbränna den olja vi redan har hittat om vi ska undvika allvarliga klimatförändringar.

Hon var också mycket tydlig med att oljeutvinning i ett så känsligt område som Arktis inte är acceptabelt med tanke på olycksrisken och den näst intill omöjliga uppgiften att sanera om ett oljeutsläpp skulle ske.

Jag undrar var jag ska hitta att det är Sveriges mål att arbeta efter Lena Eks tydlighet. Då är frågan: Är regeringen beredd att högt och tydligt uttala ett stöd för ett Arktis fritt från ny oljeborring?

Anf. 179 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag tacka Marianne Berg för en viktig fråga. Sverige övertog ordförandeskapet i Arktiska rådet den 12 maj 2011. Det är den främsta arenan för de arktiska staterna för att gemensamt verka för en ansvarsfull och hållbar utveckling av regionen.

Samma dag antog regeringen Sveriges första strategi för den arktiska regionen i syfte att ur internationellt perspektiv presentera Sveriges förhållande till Arktis. Strategin fastställer tydligt att Sverige kommer att verka för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i den arktiska regionen.

Vi ska verkligen påpeka detta tydligt i kammaren, för Arktis utgör en utmaning av växande betydelse. Inte minst genom klimatförändringen blir de arktiska frågorna allt viktigare för det internationella samfundet. Sverige ska självfallet vara aktivt i detta arbete för att skydda människor och ekosystem i Arktis.

Frågorna ligger till stora delar inom de olika staternas nationella jurisdiktion. Icke desto mindre pågår för närvarande en rad aktiviteter för att öka skyddet av arktisk miljö inom ramen för Arktiska rådets arbete liksom inom ramen för andra internationella organisationer. Det är av svenskt intresse att de nya framväxande aktiviteterna också styrs av gemensamma och robusta regelverk och framför allt att all verksamhet i Arktis har ett miljömässigt hållbarhetsfokus.

Anf. 180 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Givetvis ska det finnas ett miljömässigt hållbarhetsfokus. Men kan jag då ta Lena Ek som representant för regeringen på orden när det gäller att någon ny oljeborrning i Arktis inte ska förekomma? Är det detta som är regeringens mål?

Som jag sade tidigare har Sverige inte de ekonomiska vinningarna, och därför kan vi också vara mer trovärdiga än något annat land. Annars kan man ju alltid misstänka att det ligger någonting och lurar i vassen – att olika länder vill få sina plånböcker tjocka och feta.

Men det finns också ett dilemma med konsensus. Om man har den gemensamma nämnares politik kommer Arktis troligtvis att drabbas av bottentrålning, oljeborrning och olyckor. Det är därför detta är så viktigt. Jag blir glad när jag har läst hur Lena Ek har uttalat sig på konferensen. Kan jag ta detta som en garanti för att det är detta som vi ska försöka uppnå i och med vårt ordförandeskap? Den chansen kan vi väl ändå inte försätta.

Anf. 181 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att särskilja internationellt vatten och internationella organisationer och vad vi kan göra med robusta, gemensamma regelverk och eget territorialvatten för de stater som gränsar till området.

Ett sådant tydligt exempel är Grönland, dit jag verkligen kan rekommendera Marianne Berg att resa. Där har man nu fått utökat eget bestämmande över sitt vatten och över sitt område, och man är själv positiv till utvinning av mineral, gas och olja.

Vi kan inte styra över Grönland och säga att de absolut inte ska få göra detta på sitt eget område. Då är det viktigt att vi går in och talar om vikten av corporate social responsibility, det vill säga hur vi tar miljöansvar, som är en viktig del i detta. Det handlar om hur man kan ägna sig åt en hållbar extrahering av naturresurser, för det kommer inte att gå att stoppa detta helt och hållet.

Jag vill också säga till Marianne Berg att under det svenska ordförandeskapet kommer hållbarhet att vara en huvudprioritering. Vi kommer också att lansera ett nytt projekt om kortlivade klimatförändringar under 2013 som kommer att vara av särskild betydelse just för Arktis. Det var också detta som var en huvudråga under Clintons besök här i Stockholm alldeles nyligen. Dessa frågor finns definitivt på agendan under det svenska ordförandeskapet, och Sverige kommer att göra sin del. Men vi måste också se verkligheten: Vi kan påverka det internationella. Men det finns också stater som har eget bestämmande runt om Arktis, och där är det nationell jurisdiktion som gäller. Vi får då försöka påverka på bästa möjliga sätt och påpeka vikten av CSR, inte minst för företagen när det gäller att stärka deras egna varumärken.

Anf. 182 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag börjar med att välkomna statsrådet till kammaren. Det är alltid trevligt att ha statsråden med när vi har debatt. Jag kan inte påstå att det är så alldeles ofta vi får den möjligheten. Så känn dig välkommen till debatten, Ewa Björling!

Jag tänkte ta upp den fråga som vi som socialdemokrater har ett medlemsförslag om, nämligen frågan om en gränshinderombudsman. Vi ser det som något som skulle likna JO, det vill säga en ansvarig myndighetsperson som privatpersoner som drabbas av gränshinderproblematik direkt kan vända sig till. Gränshinderombudsmannen skulle ha en mer starkt legitimitet att gå in och snabbare åtgärda de problem som kan uppstå.

Visserligen har vi Gränshinderforum, Hallå Norden, Grensetjänsten och andra som jobbar med dessa frågor, men i samband med de ökande EU-direktiv som kommer, och framför allt i samband med komplexiteten i de juridiska förändringar som löpande sker, vet vi att de friare organisationerna inte har samma legitimitet att gå in och agera för den enskilde. Vi får ganska många mejl från privatpersoner just utifrån att de inte vet vem de ska vända sig till. De vet inte vem som egentligen kan hålla i frågan åt dem och stötta dem.

Jag vill veta hur statsrådet ser på detta med gränshinderombudsman enligt vårt sätt att se det.

Anf. 183 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Karin Åström för att hon tar upp en viktig fråga, som jag ser det, i det nordiska samarbetet. Med detta inte sagt att Arktis eller Barentsområdet inte är viktigt, för det är det absolut.

Men just gränshinderfrågan är det absolut viktigaste för människor i vardagen. Vad är det man diskuterar hemma vid köksbordet om man lever nära gränsen till Finland, Norge eller Danmark? Det är naturligtvis

gränshinder. Jag vet att det kan vara oerhört frustrerande när det går för långsamt, och jag tror att vi alla kan vara överens om att det går för långsamt.

Jag är glad över att vi löste ett antal gränshinderproblem förra året, men det räcker inte. Vi måste fortsätta arbetet. Därför är jag också glad över att vi nu fick i gång en gränstjänst mellan Torneå och Haparanda. För mig är det ganska skrämmande att det inte ens har funnits någon sådan förut mellan Sverige och Finland när det har funnits mellan Sverige och Danmark och Sverige och Norge. Nu finns den äntligen på plats, även om man egentligen önskar att den inte skulle behöva finnas över huvud taget.

Med detta sagt vill jag ta upp det som Karin Åström var inne på i sitt anförande angående budgeten för detta. Vi vet att det ska bli en översyn av gränshinderarbetet. Vi ska också se hur Gränshinderforums mandat ska se ut i framtiden. Det går som bekant ut 2013. Därav tycker jag att vi ska vänta med att diskutera budget till dess att vi vet hur vi ska arbeta vidare och hur vi kan bli ännu effektivare i vårt gränshinderarbete.

Jag ska också kanske förvåna oppositionen med att säga att jag tycker att förslaget om en gränshinderombudsman är intressant. Vi kommer att titta närmare på det, för det kanske inte alls är en dum idé!

Anf. 184 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det är positiva besked, och vi ska följa utvecklingen.

Nu när statsrådet tar över ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet förstår jag att statsrådet kommer att prioritera att jobba med en förändrad budgetprocess. Så framgår av den skrivelse som är lämnad, och det är för att statsrådet ska kunna prioritera vilka egna projekt hon tycker är viktiga att genomföra. Om jag skulle uttrycka mig så innebär det enligt mitt sätt att tolka det mer resurser för statsrådet att själv kunna prioritera utan att behöva ha något större beslutsammanhang runt omkring. Det är så jag tolkar det.

Jag vill dock gå över till en annan fråga. I Nordiska rådets svenska delegation jobbar vi nu ganska enträget, tycker jag, med att på alla möjliga sätt försöka implementera de rekommendationer vi lägger fast på våra sessioner. Det gör vi på olika sätt – genom att vi skickar ut till utskotten i riksdagen och genom att vi försöker lyfta upp frågorna på våra parlamentariska utskottsbeslutsbord för att det ska bli större kraft bakom rekommendationerna.

Min fråga till statsrådet är: Vore inte detta egentligen också en fråga för statsrådet att prioritera, alla de goda rekommendationer som läggs fram och tas på sessionen? Borde inte det vara en fråga att prioritera, så att de även kommer upp på regeringens beslutsbord?

Anf. 185 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Om jag börjar med att kommentera vårt arbete med att få en prioriteringsbudget under varje ordförandeskap handlar det naturligtvis inte bara om Sverige, utan jag hoppas att det också kommer att fortsätta framdeles. Jag tycker nämligen att det är viktigt att ett ordförande-

skap kan göra avtryck i arbetet i Nordiska ministerrådet och att vi också vet att det är projekt som är prioriterade under en längre period.

Med detta sagt ska det inte vara projekt som pågår i all evighet. Jag tror att vi alla har sett att det finns alldeles för många sådana i arbetet inom Nordiska ministerrådet. Det handlar i stället om att faktiskt levandegöra Nordenfrågorna och också ständigt kunna se, aktuellt, var vi gör bäst nordisk nytta.

Vi har sagt att de ledord vi vill använda under ordförandeskapet just handlar om utmaningarna med ungdomsarbetslösheten, utanförskap och hur vi ska säkerställa vår konkurrenskraft, vilket flera har talat om i debatten. Det handlar också om hållbarhet, som vi talade om, inte minst när det gäller våra närområden. En annan viktig fråga, som gäller demografiutvecklingen, är hur allt färre ska försörja allt fler som blir äldre och äldre.

Med detta sagt vill jag också tacka Karin Åström som ordförande i Nordiska rådets svenska delegation för ett gott samarbete. Jag tycker att vi har ett bra samarbete mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet i Sverige. Jag vet också att vi arbetar för tydliga gemensamma mål om att faktiskt göra nordisk nytta.

Anf. 186 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! När det gäller ett gränslöst Norden tror jag att vi faktiskt är väldigt överens, allesammans. Jag vill dock försöka vara lite mer konkret när det gäller detta, och då tänkte jag utgå från överenskommelsen mellan de nordiska regeringscheferna om att Norden ska vara en föregångare när det gäller grön tillväxt.

Det rent konkreta jag tänker på är att den största potential för grön tillväxt i Norden jag kan se är att bygga ihop Stockholm och Oslo med en bra järnvägsförbindelse. Det tar tre timmar att ta sig från centrum ut till flygplatsen, flyga och sedan ta sig från flygplatsen. En modern tågförbindelse skulle kunna bräcka det.

Med några få uppehåll på vägen skulle man kunna skapa boendemiljöer för de viktigaste personerna. Det handlar om de nyckelmänniskor vi behöver locka till Sverige för att vårt näringsliv ska kunna vara först, ha de bästa hjärnorna och vara främst i nytänkande, ny teknik, utveckling, forskning och så vidare. De kräver boendemiljöer man inte kan leverera på så många ställen, men det kan vi göra i den nordiska miljön mellan Oslo och Stockholm.

Jag har ställt frågan om detta på fem sessioner, tror jag, och jag har fått väldigt positiva svar från ministrarna på Nordiska rådets sessioner kring tanken. Framför allt från Norges sida är man väldigt intresserad av att vi ska ha en satsning på att skapa denna tillväxtregion, som faktiskt skulle kunna bli den mest attraktiva i Norden.

Eftersom transporter är det svåra när det gäller klimatarbete är det naturligtvis intressant med järnvägsinvesteringar även på andra håll för att skapa bättre samverkan mellan de nordiska länderna, men det är detta jag är mest intresserad av att höra om. Hur går arbetet framåt?

Anf. 187 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Tack för att du tar upp en väldigt viktig fråga, Jan Lindholm! Det är en fråga jag kan säga är viktig för väldigt många människor i Sverige och i Norden – oavsett var i Norden man lever, tror jag. Vi har nyligen gjort en undersökning där vi har frågat människor som bor i de fyra nordligaste länen i Sverige vilken fråga som är viktigast. Alla har infrastrukturen som nummer ett.

Visst finns det alltså stora behov, och det är därför regeringen har lagt och lägger stora resurser på vår infrastruktur. Sedan kommer det att ta tid, för det tar tid att bygga bra infrastruktur. En viktig del kan naturligtvis vara den mellan Stockholm och Oslo. En annan viktig del är längre norrut, från Östersund och Storlien och över till Trondheim. Ytterligare en viktig del är Kiruna–Narvik, där det behövs bättre kapacitet på den norska sidan.

Jag tog initiativ till att få ett möte med den norska, den svenska och den finska infrastrukturministern i Norge för en tid sedan, just för att lyfta upp dessa frågor och hur viktiga de är – inte bara för att människor ska kunna transportera sig utan också för att vi ska kunna transportera varor, vilket är viktigt för vår import och export. Glädjande nog tycker jag att Norge har svarat upp bra och faktiskt diskuterat hur man skulle kunna tidigarelägga just de bitar som är känsliga när det handlar om gränsen till Sverige. Man ser nämligen att det är av vikt för ännu fler människor.

Sedan vill jag säga att jag inte tror att den stora lösningen för oss bara är att vi har rörlighet för människor mellan Norge och Sverige, utan vi kommer att behöva väldigt många fler lösningar än så. Det gäller inte minst teknisk kompetens i form av civilingenjörer.

Anf. 188 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! När det gäller civilingenjörer är det just dem jag syftar på när jag talar om nyckelpersonerna.

Jag vill först bara skicka med ministern detta: Använd begreppet ”grön tillväxt”! Då kommer man att se att denna region är den stora potentialen i Norden. Jag vill dock försöka hinna med två frågor till.

Jag tyckte att svaret på Marianne Bergs fråga var väldigt bra. Jag vill bara höra om den internationella havskonventionen – jag tror att den heter så – som säger att man som land ska bevisa kontinentalsockelutsträckningen. Det finns alltså områden som de länder som har kontinentalsocklar mot Arktis fortfarande inte kan lägga beslag på. Jag sade i mitt anförande att det om vi ska verka för en lagstiftning i Arktis liknande den för Antarktis finns ett område som skulle kunna omfattas av ett större internationellt ansvarstagande. Jag är nyfiken på vad regeringen tycker om det.

Sedan vill jag hinna med frågan om tv också. Jag tänker faktiskt mest på barn som har pappan i det ena landet och mamman i det andra, men det är naturligtvis väsentligt också för alla andra. Jag tycker att detta är lite jobbigt.

Jag vet att ett av hindren är de licenser man betalar för filmer och som gör det väldigt dyrt om man ska visa film för en större publik. Man borde

dock kunna hitta ett sätt att komma runt detta. Det är så viktigt för kulturutbytet mellan länderna, för språkutvecklingen och också då för barn som har föräldrar i två av våra nordiska länder. Det ska inte vara ett hinder. De ska inte säga: Jag vill inte resa till pappa, för då får jag inte se nästa program i den serie jag följer!

Det skulle vara så bra om vi kunde lösa detta på många rent konkreta och praktiska sätt. Jag hoppas att ni jobbar med det.

Anf. 189 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Fru talman! Jag ska försöka hinna med allt, men jag är inte helt säker på att jag kommer att göra det.

Jag vill ändå uppehålla mig lite grann vid vikten av att Sverige har tillgång till kompetenta, tekniskt utbildade människor.

Vi kommer att få en extrem brist på civilingenjörer i Sverige i framtiden och inte minst nu när vår gruvnäring går så starkt framåt. Här behöver vi ta krafttag när det handlar om arbetskraftsinvandring. Då tror jag inte att lösningen är Norge, för de är ännu färre än vi, utan då handlar det om människor från tredje land, utanför Europa. Vi måste underlätta betydligt mer och göra det mer attraktivt att vara i Sverige både för att utbilda sig och sedan kunna arbeta här med kompetenta frågor.

När det sedan gäller Arktis igen är Arktis ingen kontinent till skillnad från Antarktis, som ju är en kontinent omringad av hav, utan det är ett havsområde som är omringat av suveräna stater. Det regelverk som tillämpas för Antarktis kan inte efterbildas beträffande Arktis just på grund av suveränitetsprincipen.

Vad gäller Arktis är det kuststaterna Danmark, Grönland, Kanada, Norge, Ryssland och USA som har suveräna rättigheter inom sina respektive havsområden, i enlighet med FN:s havsrättskonvention. Ett fördrag liknande det som gäller för Antarktis är alltså inte någon folkrättslig option för Arktis.

Vad gäller marina skyddade områden i Arktis pågår en process i FN där man avser att undersöka huruvida FN:s havsrättskonvention kan utvidgas till att också omfatta skydd av marina områden utanför nationell jurisdiktion. FN har fattat beslut om en resolution. Man ska också tillsätta en ad hoc-arbetsgrupp som ska ta fram förslag på hur den kan utvidgas till att omfatta fler områden. Det inkluderar naturligtvis också Arktis internationella vatten. Vi följer detta väldigt noga från svensk sida.
(Applåder)

Anf. 190 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och Anders Andersson! De sista skola vara de första.

Som medlem av Sveriges delegation i Nordiska rådet och som Sveriges representant i Östersjökommittén BSPC tänker jag redovisa något av det som skett inom ramen för allt samarbete under 2011. Jag håller med delegationsledaren Karin Åström om mycket – ja, kanske inte om allt när hon som socialdemokrat polemiserar mot alliansregeringen men om rätt mycket annat kring ett öppnare, kunnigare och aktivare Norden där integrationen ökar och gränshindren hyvlas ned.

Den 1–3 november 2011 genomfördes den årliga sessionen i Köpenhamn. Temat för året var det öppna samhället. Och mycket finns att säga om den chockvåg som under några sommarveckor 2011 sköljde över Norden i avsky över Utøyamördandet men också om sympatin över hur vårt grannland Norge hanterade denna utmaning. Många var vi i Sverige och de andra nordiska och baltiska länderna som i våra hjärtan kände att det som skedde i och utanför Oslo också skulle kunna hända i våra öppna samhällen. Statsminister Jens Stoltenberg blev allas vår statsminister.

I Köpenhamn kom en hel del av diskussionerna att kretsa kring utrikes- och säkerhetspolitiska frågor med en klar orientering bort från den ängslighet som visades under 1960-, 70-, och 80-talen då vi befann oss i Sovjetunionens skugga. Nordiska rådet fattade rent av beslut i Köpenhamn om att detta är områden för fördjupat nordiskt samarbete och utbyte.

Dagar som dessa är detta extra aktuellt då Nordens statsministrar samlade i Nordnorge öppnar för luftövervakning – rondering – över Island. Det är ett önskemål som jag själv fört fram i ett antal år och som också finns med i den rapport som förre utrikesministern Thorvald Stoltenberg tog fram på uppdrag av de nordiska regeringarna för tre år sedan. Det är bra och ansvarstagande att detta nu följs upp.

Rent allmänt finns det anledning att inse att samarbetet i Arktis inte bara handlar om viktiga utmaningar i form av klimatförändringar eller hur ursprungsbefolkningarnas villkor ska säkras utan också om en helt ny dimension i form av försvarspolitiskt intresse. Det är ingen tillfällighet att Kina knackar på dörren och vill bli insläppt i det arktiska rådet. Norge håller tappert emot.

Fru talman! Den 1 januari 2011 tog Sverige över ordförandeskapet i det nordiska försvarssamarbetet, Nordefco, som innefattar större delen av försvarspolitiken inom ramen för det nordiska samarbetet. Inom olika områden ser vi hur den nordiska dimensionen blir allt viktigare.

Under 2011 deltog Sverige tillsammans med Norge och Danmark framgångsrikt i Libyenmissionen med över 2 000 flygtimmar med JAS Gripen, och ungefär 40 procent av alla användbara bilder togs med hjälp av den svenska spaningskapseln. Vi har tillsammans med exempelvis danska, finska och baltiska vänner stått sida vid sida i Afghanistan. Vi ser också hur flygbaserna i Rovaniemi, Luleå och Tromsø samverkar kring övning och kunskapsöverföring. Det stärker tryggheten på Nordkalotten.

I dag, den 14 juni, diskuteras och debatteras det i det norska Stortinget en ny stor affär: En total kostnadsram om 9 345 miljoner norska kronor föreslås. Till det kommer genomförandekostnader på 224 miljoner. För svenskt vidkommande är det mycket intressant då 5,8 miljarder, motsvarande nästan 7 miljarder svenska kronor, ska användas för direktanskaffning från BAE Systems Hägglunds. Det handlar nämligen om en uppgradering av 103 befintliga stridsfordon i Norge. Ambitionen är vidare att förvärva ytterligare drygt 100 nya vagnar med olika förmågor och användningsområden. Den norska försvarsmakten satsar på en förstärkning och vidareutveckling av bataljonerna vid Troms respektive Österdals garnisoner.

De krafter som ropar på begränsningar och ser exporten av försvarsmateriel som ett problem kan knappast glädja sig åt det norska Stortingets beslut i dag, men för oss andra är det här en bra affär. Den har en nordisk dimension, den är helt i linje med svenska försvars- och säkerhetspolitiska intressen och den stärker en bransch som direkt beräknas sysselsätta 30 000 personer och indirekt 100 000 personer i Sverige.

Fru talman! Vid gårdagens partiledardebatt uppehöll sig statsminister Fredrik Reinfeldt vid de oroväckande mörka moln som nu samlas över den europeiska kontinenten. Här finns budgetunderskott men också underskott inom det politiska området och när det gäller ansvarstagande. Statsministern pekade på Nordeuropa som en korridor av ekonomisk utveckling och välbefinnande. Därför finns det anledning att gå vidare och stärka den gemensamma konkurrenskraften och kompetensen. I ljuset av detta ska arbetet med att göra något åt gränshindren ses. Hinder som försvårar och förhindrar skapar trögheter. Låt mig ta några exempel.

Det kan inte vara rimligt med norska skyddstullar som leder till att det saknas smör i juletid så att det på norska auktionssajter kunde köpas svenskt smör för 500 kronor kilot. Vi hade smöret, de saknade det. Och den svensk som ska besöka ett bröllop eller en begravning i Norge får endast ta med sig ett begränsat antal snittblommor från Sverige – jag tror att det handlar om 25 stycken. Nog borde rörligheten vid 50-årskalas och glädjande giftermål vara större än 25 snittblommor!

Förhindrande och försvårande kort- och bankavgifter är ett annat irritationsmoment. Det kostar pengar och är bökigt att flytta pengar från ett land till ett annat – även om det är inom samma nordiska bankkoncern.

Från Nordiska rådets sida har vi också pekat på miljövinster med ett gemensamt pantsystem, att kunna lämna flaskor och burkar var som helst i Norden oberoende av var drycken har köpts. Det är än så länge inget som har fångats upp av de nordiska regeringarna, men önskemålet kvarstår från parlamentarikernas sida.

Här hemma finns de som har fötts i Skåne av danska föräldrar och som växt upp där. När tiden är inne för att rösta upptäcker dessa till synes svenska ungdomar att de är danska medborgare. Som sådana får de inte rösta i det svenska riksdagsvalet, men de får heller inte rösta i det danska folketingsvalet då Danmark i grundlag förhindrar utlandsröstning. Det här är en fråga som har uppmärksammats av Föreningen Nordens Förbund.

Fru talman! Pendlingen är viktig. Danmark tjänar bra på svensk pendling. Enligt Öresundsbron har den det senaste decenniet gett ett ekonomiskt lyft på över 35 miljarder kronor till vårt grannland. Bara under 2010 genererade pendlingen över 5 miljarder kronor i dansk tillväxt. Verkligheten är att drygt 22 000 personer pendlar till Danmark varje dag. Mest gränspendling står vi svenskar för med 80 procent av den inomnordiska pendlingen eller 19 av de 22 miljarder som intjänas i ett annat nordiskt land. Och sedan början av 2000-talet har antalet svenskar som bor i Sverige men arbetar i Danmark fyrfaldigats.

Fru talman! Sinuhe Wallinheimo, finska Samlingspartiet, talade för den konservativa gruppen vid sessionen i Köpenhamn. Han sade att det nordiska varumärket är känt runt om i världen för öppenhet, jämlikhet,

demokrati, välfärd och ansvarsfull marknadsekonomi. Den gemensamma nordiska samhällsmodellen, välfärdssamhället, bör vidareutvecklas, sade han på vår grupps vägnar. Sådan är mångas bild av vårt gemensamma Norden.

Prot. 2011/12:130
14 juni

Då blir det i sammanhanget trist, på gränsen till pinsamt, att de svenska Socialdemokraterna fortsätter att framhärda i sin process med svenska Patent- och registreringsverket att uttrycket ”den nordiska modellen” ska varumärkesskyddas som specifikt socialdemokratiskt.

Det vore både klokt och klädsamt om Socialdemokraterna snabbt erkände hur fel partiet hamnat i den här frågan. Något PRV-stöd borde inte behövas. I stället för att med meningsmotståndare föra ett fritt och frejdigt politisk utbyte om själva innehållet framstår varumärkesskyddet som en smula grinigt.

Dessutom verkar de socialdemokrater som vidtagit dessa åtgärder uppenbarligen rädda för att partiets egna företrädare inte genom egna goda argument ska kunna värna en egen definition av vad den nordiska modellen är. Det är ett underkännande av den egna kapaciteten och förmågan.

Den nordiska modellen är ju något som vuxit fram genom många decennier och som formats av politiska krafter och regeringar med olika ideologiska förtecken. Även om Sverige under lång tid, från 1940-talet till 1980-talet, dominerades av socialdemokratin har ju detsamma inte gällt våra grannländer.

Omfattande välfärdsambitioner utmärker hela Norden, men formerna och utförandet tar sig olika uttryck. Just olikheterna är en viktig förklaring till de gränshinder som nu identifieras när människor glädjande nog i större utsträckning rör sig mellan länderna.

Att vara medborgare i ett land men bo, arbeta eller studera i ett annat kan visa sig problematiskt i fråga om exempelvis föräldraförsäkring, arbetslöshetsersättning eller rehabiliteringsinsatser.

Ytterst vilar de nordiska välfärdssamhällena på ett fundament av värderingar. Bondesamhällena före industrialismen präglades av samarbete för att klara sådd och skördar, och det fanns en viktig känsla av tillit som utgjorde ett sammanhållande kitt in i vår tid.

Att tänka på Norden utan att också peka på bildningstraditionen och 1800-talets frikyrklighet är inte bara att i partipolitisk nit göra det enkelt för sig utan innebär att viktiga historiska händelser snittas bort.

Fru talman! Finland är viktigare än Iowa. Det speglas inte alltid när svenska medier bevakar presidentval eller när andra politiska händelser beskrivs. Norden är många gånger i medieskugga. Det gäller även Åland.

Rätt ofta glöms det bort att Sverige är en av de signatärmakter som förbundit sig att tillse att svenskan får behålla sin ställning på Åland. Trots svenska neddragningar på den diplomatiska närvaron i olika delar av världen finns glädjande nog ett generalkonsulat kvar i Mariehamn. Endast ett land till markerar tydlig närvaro på Åland, nämligen Ryssland.

Åland är Finlands enda enspråkiga del. Där talas endast svenska, och det finns anledning för oss att på alla sätt slå vakt om vårt gemensamma språk.

För egen del är jag övertygad om vikten av de nordiska språken. Det är en styrka att ungefär 20 miljoner av Nordens 25 miljoner människor kan förstå varandra, i varje fall hjälpligt och om man anstränger sig.

Det märks också tydligt att de fem länderna och de tre självstyrande områdena vilar på ett gemensamt fundament av värderingar och förhållningssätt. Det är långt utvecklade välfärdssamhällen.

Fru talman! Norden är mer än Sverige, och den nordiska modellen är mer än Socialdemokraterna.

(Applåder)

Norden

Anf. 191 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Då är vi här igen med den debatt som vi påbörjade i våras. Den nordiska modellen, särskilt välfärdsmodellen, är mycket socialdemokratisk och väldigt lite ”moderatisk”.

Det är Patent- och registreringsverket i Sverige som har gett oss patent på uttrycket den nordiska modellen. På samma sätt gav man Kristdemokraterna patent på uttrycket verklighetens folk, och på samma sätt har man gett en mängd olika politiska partier och föreningar patent på namn. Det är inget märkligt förfarande för Patent- och registreringsverket i Sverige.

Jag har fullt förtroende för att Patent- och registreringsverket gör korrekta bedömningar. Det intressanta är att man har hållit på ett bra tag med detta och konsulterat forskare och tittat på vetenskaplig forskning bakåt i tiden. Utifrån denna forskning har man kunnat konstatera att den nordiska modellen är starkt förknippad med arbetarrörelsen som tillsammans med nykterhetsrörelsen har format det välfärdssamhälle vi har i Norden.

Jag förstår inte vad Hans Wallmark ser för problem med att vi har ett patent på uttrycket den nordiska modellen, som också är kopplat till den forskningsrapport som är på gång. Vad är egentligen problemet?

Anf. 192 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Tack och lov har ni inte patent på den nordiska modellen, ni har varumärkesskyddat uttrycket. Det är en viktig distinktion.

Låt mig anta frågan både i sak och i form. Jag har ingen anledning att kritisera Patent- och registreringsverket, även om det har inkommit ett antal invändningar som jag tror att PRV just nu håller på att behandla. De har kommit från privatpersoner och, pikant nog, även från Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet som också har anfört kritik mot att Socialdemokraterna vill varumärkesskydda uttrycket den nordiska modellen. Detta prövas nu av PRV.

I form kan man möjligtvis tycka att Socialdemokraterna själva av klädsamhet inte borde ha lämnat in ansökan. De borde ha haft självförtroendet och självförtroendet att klara av en diskussion med moderater, vänsterpartister och miljöpartister om vad man kan ha i den nordiska modellen.

Det leder mig in på sak. Vad är den nordiska modellen? Vi ser hur den har vuxit fram under ett antal hundra år. Karin Åström pekade på några av beståndsdelarna. Otvivelaktigt har den formats av arbetarrörelsen och av nykterhetsrörelsen. Man kan dock inte komma ifrån att den också har formats av frikyrkorörelsen, av folkskolan, av landets alla

företagare, av våra universitet och studenter, av miljörörelsen och av kvinnörörelsen. Allt detta ligger bakom.

Tillsammans har vi skapat ett Norden som står för samarbete, tillit och sammanhållning. Det är det som gör de nordeuropeiska länderna – inte bara Sverige utan hela Skandinavien och delvis Holland – så extraordinära.

Ni har er viktiga beståndsdel i den nordiska modellen, men förneka inte oss andra vår del i vår gemensamma historia.

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Anf. 193 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Låt mig först göra en rättelse. Det är ett varumärkesskydd. Enligt de uppgifter jag har hindrar det inte dig, Hans Wallmark, att använda begreppet den nordiska modellen – lika lite som det hindrar mig att använda Kristdemokraternas uttryck verklighetens folk i både tal och skrift, om jag så vill. Den uppgiften har jag fått av Patent- och registreringsverket.

I ditt anförande, Hans Wallmark, sade du att den nordiska modellen handlar om värderingar. Ja, självklart handlar det om värderingar. I den forskningsrapport som är på gång ska man titta på just vilka värderingar som har legat till grund, och man ska stresstesta den typ av modell vi har. Det ska bli intressant att se vad man landar i.

Enligt vårt sätt att se det var det arbetarrörelsen som tillsammans med nykterhetsrörelsen lade grunden till och byggde den nordiska välfärdsmodellen. Det är viktigt för oss att säga.

I den här välfärdsmodellen ser vi mycket av det jobb som vi tidigare har lagt ned på olika frihetsreformer. Jag kan nämna exempelvis kvinnlig rösträtt, införandet av a-kassa och fri abort. I alla de tre exemplen röstade ni nej, och vi jobbade för.

Anf. 194 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att bara Kristdemokraterna utan alla vänner i Alliansen och kanske många utanför den skulle vara glada om Socialdemokraterna ville ansluta sig till verklighetens folk. Vi känner stor öppenhet. Jag förstår att varumärkesskyddet inte hindrar mig eller någon annan att använda uttrycket den nordiska modellen. Jag gjorde det från talarstolen, och jag tänker fortsätta att göra det.

Det är inte det jag kritiserar. Min kritik gäller att Socialdemokraterna saknar självförtroende, vilket gör att man måste gå till Patent- och registreringsverket för att varumärkesskydda det uttrycket i stället för att delta i en diskussion om vad den nordiska modellen är och hur vi kan utveckla, förbättra och förstärka den och hur den kan vara delad inte bara mellan socialdemokrater och moderater utan mellan de nordiska länderna. Jag skulle dessutom vilja ha ett bredare perspektiv. Jag tror att det också handlar om de baltiska länderna och delvis Nordeuropa.

Vad är det som är unikt? Karin Åström räknar upp några enskilda reformer. Jag är inte säker på att det är just det som konstituerar den nordiska modellen. Jag tror att det är djupare än så. Jag tror att det handlar

om samarbete, tillit och samverkan, det som har lett till att vi har fått folkskola och allmänna sjukförsäkringar. Det är den värdemässiga grunden som är det intressanta.

Det är då starkt begränsat det som jag kan läsa i mina anteckningar att Karin Åström just sade, nämligen att det är arbetarrörelsen och nykterhetsrörelsen som har skapat det. Jag kan tänka mig en mängd annat. Det är det min kritik gäller. Förneka inte företagandets Sverige. Förneka inte folkbildandets Sverige. Förneka inte kvinnorörelsens Sverige. Vi skulle kunna använda mer än två minuter i ett replikskifte för att tala om organisationer som har format den nordiska modellen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

Prot. 2011/12:130

14 juni

Norden

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

med anledning av skr. 2011/12:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2011

2011/12:Fi21 av Jonas Eriksson m.fl. (MP)

Näringsutskottets betänkande

2011/12:NU24 Frågor om subventioner till kärnkraft

Utbildningsutskottets betänkanden

2011/12:UbU20 Senare tillämpning av vissa bestämmelser om legitimation för lärare och förskollärare

2011/12:UbU22 Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2011/12:MJU20 Införande av ett pricksystem på fiskets område

Civilutskottets betänkanden

2011/12:CU27 Vägen till nära-nollenergibyggnader

2011/12:CU5 Insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag

15 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 14 juni

2011/12:426 Flygets ökade klimatpåverkan

av *Annika Lillemets* (MP)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 juni.

16 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 14 juni

2011/12:657 Vänerns stränder

av *Jonas Gunnarsson* (S)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 juni.

17 § Kammaren åtskildes kl. 17.32.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 §
anf. 29 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 77,
av andre vice talmannen därefter till och med 9 § och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet.....	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	1
4 § Anmälan om uteblivna svar på interpellationer	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Granskningsbetänkande	4
Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU20	4
<i>Inledning.....</i>	<i>4</i>
Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP).....	4
Anf. 2 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S).....	7
Anf. 3 PER BILL (M)	9
Anf. 4 MATHIAS SUNDIN (FP).....	10
Anf. 5 PER-INGVAR JOHNSON (C)	11
Anf. 6 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	13
Anf. 7 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik.....	13
Anf. 8 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	14
Anf. 9 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik.....	14
Anf. 10 JONAS ÅKERLUND (SD).....	14
Anf. 11 TUVE SKÅNBERG (KD)	14
Anf. 12 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	16
Anf. 13 LARS JOHANSSON (S).....	18
<i>Arbetsmarknadsministerns uttalande och agerande i en viss EU- fråga (avsnitt 1.1).....</i>	<i>20</i>
Anf. 14 KARL SIGFRID (M)	20
Anf. 15 HANS HOFF (S).....	22
Anf. 16 KARL SIGFRID (M) replik	23
Anf. 17 HANS HOFF (S) replik.....	23
Anf. 18 KARL SIGFRID (M) replik	24
Anf. 19 HANS HOFF (S) replik.....	24
<i>Regeringens ansvar för förseningen av läraryrkeslegitimationsreformen (avsnitt 2.1).....</i>	<i>25</i>
Anf. 20 CECILIA BRINCK (M).....	25
Anf. 21 MATHIAS SUNDIN (FP).....	27
Anf. 22 PETER ERIKSSON (MP).....	28
Anf. 23 MATHIAS SUNDIN (FP) replik	29
Anf. 24 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	29
Anf. 25 MATHIAS SUNDIN (FP) replik	30
Anf. 26 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	30
Anf. 27 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	31
Anf. 28 CECILIA BRINCK (M) replik.....	32
Anf. 29 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	33
Anf. 30 CECILIA BRINCK (M) replik.....	33
Anf. 31 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	34
Anf. 32 JONAS ÅKERLUND (SD).....	34

Anf. 33 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	34
<i>Regeringens åtgärder vid lämplighetsbedömning av en utländsk affärsmans ägande i Saab Automobile AB (avsnitt 2.3) .....</i>	<i>35</i>
Anf. 34 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	35
Anf. 35 ANDREAS NORLÉN (M)	36
Anf. 36 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	37
Anf. 37 ANDREAS NORLÉN (M) replik	38
Anf. 38 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	39
Anf. 39 ANDREAS NORLÉN (M) replik	39
Anf. 40 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	40
Anf. 41 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	41
Anf. 42 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik.....	41
Anf. 43 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	42
Anf. 44 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik.....	42
<i>Näringsdepartementets hantering av en fråga med anledning av bristande järnvägsunderhåll (avsnitt 3.2).....</i>	<i>42</i>
Anf. 45 LARS ELINDERSON (M).....	42
Anf. 46 MATHIAS SUNDIN (FP)	44
Anf. 47 PETER ERIKSSON (MP).....	45
Anf. 48 LARS ELINDERSON (M) replik.....	46
Anf. 49 PETER ERIKSSON (MP) replik	47
Anf. 50 LARS ELINDERSON (M) replik.....	47
Anf. 51 PETER ERIKSSON (MP) replik	47
Anf. 52 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	47
Anf. 53 LARS ELINDERSON (M) replik.....	49
Anf. 54 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	49
Anf. 55 LARS ELINDERSON (M) replik	50
Anf. 56 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	50
Anf. 57 JONAS ÅKERLUND (SD).....	50
Anf. 58 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	51
<i>Regeringens agerande i fråga om den amerikanska ambassadens övervakning av svenska medborgare i Sverige (avsnitt 3.4).....</i>	<i>52</i>
Anf. 59 ANDREAS NORLÉN (M)	52
Anf. 60 TUVE SKÅNBERG (KD).....	55
Anf. 61 PETER ERIKSSON (MP).....	56
Anf. 62 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	57
Anf. 63 PETER ERIKSSON (MP) replik	57
Anf. 64 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	58
Anf. 65 PETER ERIKSSON (MP) replik	58
Anf. 66 ANDREAS NORLÉN (M) replik	58
Anf. 67 PETER ERIKSSON (MP) replik	59
Anf. 68 ANDREAS NORLÉN (M) replik	59
Anf. 69 PETER ERIKSSON (MP) replik	60
Anf. 70 HANS EKSTRÖM (S).....	60
Anf. 71 ANDREAS NORLÉN (M) replik	61
Anf. 72 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	61
Anf. 73 ANDREAS NORLÉN (M) replik	62
Anf. 74 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	62

Anf. 75 JONAS ÅKERLUND (SD).....	63
Anf. 76 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	63
Anf. 77 JONAS ÅKERLUND (SD) replik.....	63
Anf. 78 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	63
Anf. 79 JONAS ÅKERLUND (SD) replik.....	63
<i>Dåvarande forskningsministerns hantering av en överläkare</i>	
<i>(avsnitt 4.5)</i>	64
Anf. 80 MONTASER ENEIM (M).....	64
Anf. 81 MATHIAS SUNDIN (FP).....	65
Anf. 82 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	66
Anf. 83 TUVE SKÅNBERG (KD).....	67
Anf. 84 PETER ERIKSSON (MP).....	68
Anf. 85 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	69
Anf. 86 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	69
Anf. 87 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	70
Anf. 88 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	70
Anf. 89 MATHIAS SUNDIN (FP) replik.....	70
Anf. 90 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	71
Anf. 91 MATHIAS SUNDIN (FP) replik.....	71
Anf. 92 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	71
Anf. 93 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik.....	72
Anf. 94 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	72
Anf. 95 HANS EKSTRÖM (S).....	72
Anf. 96 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	72
Anf. 97 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	73
Anf. 98 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	73
Anf. 99 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	73
Anf. 100 PETER ERIKSSON (MP).....	74
Anf. 101 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	74
Anf. 102 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	74
(Beslut fattades under 12 §.).....	74
7 § Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till	
regeringen m.m.	74
Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU21.....	74
Anf. 103 PETER ERIKSSON (MP).....	74
Anf. 104 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S).....	75
Anf. 105 ANN-BRITT ÅSEBOL (M).....	75
(Beslut fattades under 12 §.).....	77
8 § Indelning i utgiftsområden	77
Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU24.....	77
Anf. 106 MONTASER ENEIM (M).....	77
(Beslut fattades under 12 §.).....	77
Ajournering	78
Återupptagna förhandlingar	78
9 § Frågestund	78
Anf. 107 ANDRE VICE TALMANNEN.....	78
<i>Polisens effektivitet</i>	78
Anf. 108 CHRISTER ADELSBO (S).....	78

Anf. 109	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	78
Anf. 110	CHRISTER ADELSBO (S)	79
Anf. 111	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	79
<i>Beskattning av kadmium i konstgödsel</i>		79
Anf. 112	KEW NORDQVIST (MP)	79
Anf. 113	Miljöminister LENA EK (C)	80
Anf. 114	KEW NORDQVIST (MP)	80
Anf. 115	Miljöminister LENA EK (C)	80
<i>Polisens effektivitet</i>		80
Anf. 116	EWA THALÉN FINNÉ (M)	80
Anf. 117	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	81
Anf. 118	EWA THALÉN FINNÉ (M)	81
Anf. 119	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	81
<i>Diskriminering på grund av bristande tillgänglighet</i>		82
Anf. 120	KERSTIN NILSSON (S)	82
Anf. 121	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	82
Anf. 122	KERSTIN NILSSON (S)	82
Anf. 123	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	83
<i>Brottsbekämpning</i>		83
Anf. 124	KENT EKEROTH (SD)	83
Anf. 125	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	83
Anf. 126	KENT EKEROTH (SD)	84
Anf. 127	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	84
<i>Humanitärt bistånd till Syrien</i>		84
Anf. 128	ULF NILSSON (FP)	84
Anf. 129	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	85
Anf. 130	ULF NILSSON (FP)	85
Anf. 131	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	85
<i>Ekologisk odling</i>		86
Anf. 132	MATILDA ERNKRANS (S)	86
Anf. 133	Miljöminister LENA EK (C)	86
Anf. 134	MATILDA ERNKRANS (S)	86
Anf. 135	Miljöminister LENA EK (C)	86
<i>Överföring av miljöteknik till utvecklingsländer</i>		87
Anf. 136	JENS HOLM (V)	87
Anf. 137	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	87
Anf. 138	JENS HOLM (V)	87
Anf. 139	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	88
<i>Bisfenol A</i>		88
Anf. 140	OLA JOHANSSON (C)	88
Anf. 141	Miljöminister LENA EK (C)	89
Anf. 142	OLA JOHANSSON (C)	89
Anf. 143	Miljöminister LENA EK (C)	89
<i>Sommarskolor</i>		90
Anf. 144	THOMAS STRAND (S)	90
Anf. 145	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	90
Anf. 146	THOMAS STRAND (S)	90
Anf. 147	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	91

<i>Polisutbildningen</i>	91	Prot. 2011/12:130
Anf. 148 MARIA FERM (MP)	91	14 juni
Anf. 149 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	91	
Anf. 150 MARIA FERM (MP)	92	
Anf. 151 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	92	
<i>Skolavslutningar i kyrkan</i>	93	
Anf. 152 TUVE SKÅNBERG (KD)	93	
Anf. 153 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	93	
Anf. 154 TUVE SKÅNBERG (KD)	93	
Anf. 155 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	94	
<i>Själv mord i häkten</i>	94	
Anf. 156 LENA OLSSON (V)	94	
Anf. 157 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	94	
Anf. 158 LENA OLSSON (V)	95	
Anf. 159 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	95	
<i>Fruimporten</i>	95	
Anf. 160 HILLEVI LARSSON (S)	95	
Anf. 161 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	96	
Anf. 162 HILLEVI LARSSON (S)	96	
Anf. 163 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	96	
Anf. 164 ANDRE VICE TALMANNEN	97	
10 § Norden	97	
Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU9	97	
Anf. 165 KARIN ÅSTRÖM (S).....	97	
Anf. 166 JAN LINDHOLM (MP).....	99	
Anf. 167 JULIA KRONLID (SD)	103	
Anf. 168 MARIANNE BERG (V)	106	
Anf. 169 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	107	
(forts. 13 §)	109	
Ajournering	109	
Återupptagna förhandlingar	109	
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 juni	109	
NU21 Timmätning för aktiva elkonsumenter	109	
NU23 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande	110	
FöU8 Nordisk stridsgrupp 2015	110	
AU11 Diskriminering som har samband med kön i fråga om försäkringstjänster m.m.	110	
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	111	
KU20 Granskningsbetänkande	111	
KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen m.m.	111	
KU24 Indelning i utgiftsområden	111	
13 § (forts. från 10 §) Norden (forts. UU9)	112	
Anf. 170 CHRISTER WINBÄCK (FP).....	112	
Anf. 171 ÅSA TORSTENSSON (C).....	114	
Anf. 172 MARIANNE BERG (V) replik	116	

Anf. 173	ÅSA TORSTENSSON (C) replik.....	117
Anf. 174	MARIANNE BERG (V) replik.....	117
Anf. 175	ÅSA TORSTENSSON (C) replik.....	117
Anf. 176	ANDERS ANDERSSON (KD)	118
Anf. 177	Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	120
Anf. 178	MARIANNE BERG (V) replik.....	122
Anf. 179	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	122
Anf. 180	MARIANNE BERG (V) replik.....	123
Anf. 181	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	123
Anf. 182	KARIN ÅSTRÖM (S) replik	124
Anf. 183	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	124
Anf. 184	KARIN ÅSTRÖM (S) replik	125
Anf. 185	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	125
Anf. 186	JAN LINDHOLM (MP) replik	126
Anf. 187	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	126
Anf. 188	JAN LINDHOLM (MP) replik	127
Anf. 189	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	128
Anf. 190	HANS WALLMARK (M)	128
Anf. 191	KARIN ÅSTRÖM (S) replik	132
Anf. 192	HANS WALLMARK (M) replik.....	132
Anf. 193	KARIN ÅSTRÖM (S) replik	133
Anf. 194	HANS WALLMARK (M) replik.....	133
	(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	134
14 §	Bordläggning.....	134
15 §	Anmälan om interpellation.....	134
16 §	Anmälan om fråga för skriftligt svar.....	135
17 §	Kammaren åtskildes kl. 17.32.	135